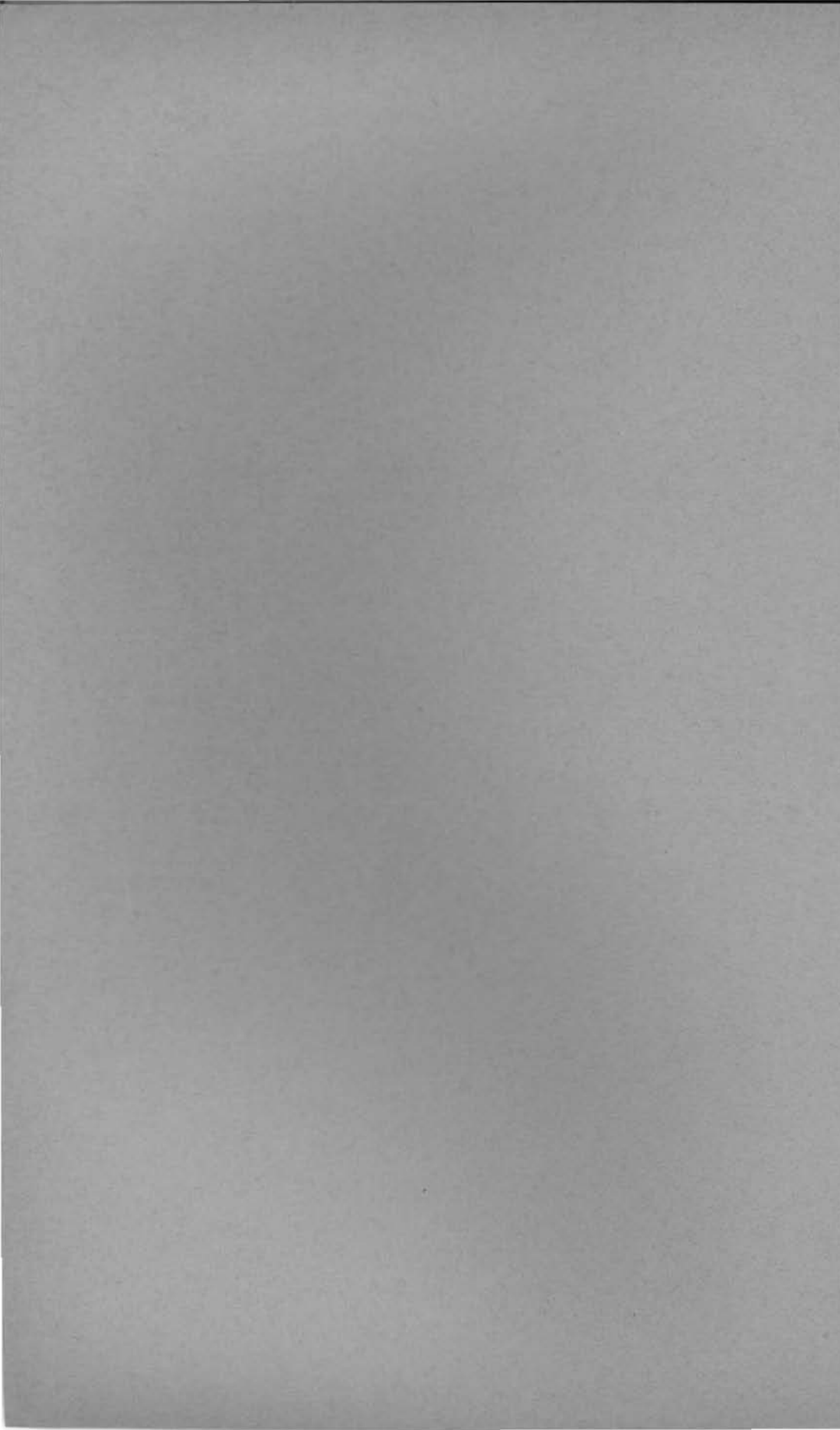

KIBRIS CUMHURİYETİ ANAYASASI

LEFKOŞA

Kıbrıs Hükûmet Matbaasında Basılmıştır.

1960

KIBRIS CUMHURİYETİ

ANAYASASI

LEFKOŞA

Kıbrıs Hükümet Matbaasında Basılmıştır.

1960

Fiatı : 250 mil.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISIM I—UMUMİ HÜKÜMLER	...	...	...	...	...	...	...	3
KISIM II—ANA HAK VE HÜRRİYETLER	...	...	...	...	...	...	...	5
KISIM III—CUMHUR BAŞKANI, CUMHUR BAŞKAN MUAVİNİ VE BAKANLAR KURULU	...	...	...	...	...	...	...	14
KISIM IV—TEMSİLCİLER MECLİSİ	...	...	...	...	...	...	...	24
KISIM V—CEMAAT MECLİSLERİ	...	...	...	...	...	...	...	29
KISIM VI—CUMHURİYETİN BAĞIMSIZ MEMURLARI	...	...	...	...	...	...	...	35
BÖLÜM I—Cumhuriyet Baş Savcısı ve Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısı	...	...	...	...	...	...	...	35
BÖLÜM II—Baş Murakıp ve Baş Murakıp Muavini	...	...	...	...	...	...	...	36
BÖLÜM III—Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdür ve Müdür Muavini	...	...	...	...	...	...	...	37
KISIM VII—AMME HİZMETİ	...	...	...	...	...	...	...	38
BÖLÜM I—Genel	...	...	...	...	...	...	...	38
BÖLÜM II—Baş Muhasip ve Baş Muhasip Muavini	...	...	...	...	...	...	...	40
KISIM VIII—CUMHURİYETİN KUVVETLERİ	...	...	...	...	...	...	...	41
KISIM IX—YÜKSEK ANAYASA MAHKEMESİ	...	...	...	...	...	...	...	41
KISIM X—YÜKSEK MAHKEME VE ALT MAHKEMELER	...	...	...	...	...	...	...	48
KISIM XI—MALİ HÜKÜMLER	...	...	...	...	...	...	...	53
KISIM XII—ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER	...	...	...	...	...	...	...	55
KISIM XIII—SON HÜKÜMLER	...	...	...	...	...	...	...	57
GEÇİCİ HÜKÜMLER	...	...	...	...	...	...	...	60

KISIM I—UMUMİ HÜKÜMLER

MADDE 1

Kıbrıs Devleti, bu Anayasa gereğince, Cumhurbaşkanını Kıbrıs Elen Cemaati tarafından seçilen bir Elen ve Cumhurbaşkanını Kıbrıs Türk Cemaati tarafından seçilen bir Türk olan, başkanlık rejimine sahip bağımsız ve egemen bir Cumhuriyettir.

MADDE 2

Bu Anayasa maksatları bakımından—

(1) Elen Cemaati, Elen aslından ve ana dili Elence olan veya Yunan kültür ananelerini paylaştan veya Elen-Ortodoks Kilisesine mensup bulunan bütün Cumhuriyet vatandaşlarını içine alır.

(2) Türk Cemaati, Türk aslından ve ana dili Türkçe olan veya Türk kültür ananelerini paylaştan veya Müslüman olan bütün Cumhuriyet vatandaşlarını içine alır.

(3) Bu maddenin (1) inci ve (2) nci fıkraları hükümleri şumulüne girmeyen Cumhuriyet vatandaşları, bu Anayasanın yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde, ferd olarak Elen veya Türk Cemaatine katılmak hususunda ihtiyarlarını kullanırlar, fakat, bunlar bir dinî gruba mensup iseler bu takdirde, dinî grup olarak ihtiyarlarını kullanırlar ve bunun üzerine seçtikleri Cemaatin üyesi sayılırlar :

Ancak, böyle bir dinî gruba mensup olan herhangi bir Cumhuriyet vatandaşı, grubunun ihtiyarı ile bağlı kalmamayı tercih edebilir ve mezkûr ihtiyarın kullanılmasıyla beraber bir ay içinde Cumhuriyetin ilgili memuruna ve Elen ve Türk Cemaat Meclisleri Reislerine göndereceği yazılı ve imzalı bir beyanla mezkûr grubun mensup sayılacağı Cemaattan başka Cemaata mensup olmayı ihtiyar edebilir :

Ancak yine, mezkûr bir dinî grubun izhar ettiği ihtiyar, üyeleri adedinin gerekli sayıdan az olması sebebiyle kabul edilmediği takdirde, böyle bir grubun herhangi bir üyesi bu ihtiyarın red edildiği tarihten itibaren bir ay içinde, yukarıda mezkûr tarzda, mensup olmak istediği Cemaata katılmayı ferdan ihtiyar edebilir.

Bu fıkra maksatları bakımından bir “dinî grup”, aynı dine inanan ve aynı mezhebe mensup veya bu dinin yetkisine tabi olan Kıbrısta mutaden mukim şahıslardan, sayısı bu Anayasa yürürlüğe girdiği tarihte bini aşan ve bu tarihte en az beş yüzü Cumhuriyet vatandaşı olan bir grubu ifade eder.

(4) Bu Anayasanın yürürlüğe girmesinden üç ay sonra herhangi bir tarihte Cumhuriyet vatandaşı olan bir şahıs, bu maddenin (3) üncü fıkrasında gösterilen ihtiyar hakkını vatandaş olma tarihinden itibaren üç ay içinde kullanır.

(5) Bu maddenin (1) inci ve (2) nci fıkraları hükümleri şumulüne giren Cumhuriyetin bir Elen veya bir Türk vatandaşı, aşağıdaki şartlarla, üyesi olduğu Cemaata mensup olmaktan çıkarak diğer Cemaata katılabilir :—

(a) ilgili vatandaşın böyle bir değişikliği istediğine dair ve Cumhuriyetin ilgili memuruna ve Elen ve Türk Cemaat Meclisleri Reislerine sunduğu yazılı ve imzalı bir beyanı ;

(b) diğer Cemaatin Cemaat Meclisinin tasvibi.

(6) Bu maddenin (3) üncü fıkrası hükümleri gereğince Elen veya Türk Cemaatına mensup sayılan herhangi bir fert veya dinî grup, aşağıdaki şartlarla, mezkûr Cemaata mensup olmaktan çıkarak diğer Cemaata mensup sayılabilir :—

(a) ilgili fert veya dinî grubun böyle bir değişikliği istediğine dair ve Cumhuriyetin ilgili memuruna ve Elen ve Türk Cemaat Meclisleri Reislerine sunduğu yazılı ve imzalı bir beyanı ;

(b) diğer Cemaatin Cemaat Meclisinin tasvibi.

(7) (a) evli bir kadın kocasının mensup olduğu Cemaata mensup olur ;

(b) yirmi bir yaşından küçük ve evli olmayan bir erkek veya kız çocuğu, babasının mensup olduğu veya, babası bilinmediği ve evlâtlık da edinilmediği takdirde, annesinin mensup olduğu Cemaata mensup olur.

MADDE 3

1. Cumhuriyetin resmî dilleri Elence ve Türkçedir.

2. Teşriî, icraî ve idarî muamele ve vesikalar her iki resmî dilde yazılır ve Anayasanın açıkça gerekli kıldığı hallerde Cumhuriyet Resmî Gazetesinde her iki resmî dilde yayınlanmak suretiyle ilân edilir.

3. Bir Elence veya bir Türke hitap eden idarî veya diğer resmî vesikalar muhatabına göre Elence veya Türkçe yazılır.

4. Adli muamelelerin yürütülmesi veya yapılması ve kararların yazılması, taraflar Elen ise Elence, taraflar Türk ise Türkçe ve taraflar Elen ve Türk ise hem Elence hem de Türkçe olur. Diğer bütün hallerde, bu maksatlarla kullanılacak dil veya diller 163'üncü madde gereğince Yüksek Mahkeme tarafından yapılacak Mahkeme Tüzüğü ile tesbit edilir.

5. Cumhuriyet Resmî Gazetesinde her metin her iki resmî dilde ve aynı sayıda yayınlanır.

6. (1) Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanan herhangi bir teşriî, icraî veya idarî muamele veya vesikanın Elence ve Türkçe metinleri arasındaki herhangi bir fark, yetkili bir mahkeme tarafından hal edilir.

(2) Bir Cemaat Meclisinin Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanan herhangi bir kanun veya kararının muteber metni bu Cemaat Meclisinin dilindeki metindir.

(3) Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanmamakla beraber başka suretle yayınlanmış bulunan bir icraî veya idarî muamele veya vesikanın Elence ve Türkçe metinlerinde herhangi bir fark ortaya çıktığı zaman ilgili Bakanın veya ilgili herhangi bir başka makamın hangi metin muteber veya doğru sayılması gerektiği hakkında yapacağı beyan nihai ve kesin olacaktır.

(4) Yukarıda söylenilen şekilde metinlerde bir fark görüldüğü herhangi bir halde, yetkili mahkeme muhik addedeceği bir tazminata karar verebilir.

7. Madenî ve kâğıt paralarda ve pullarda her iki resmî dil kullanılır.

8. Her şahıs, Cumhuriyet makamlarına resmî dillerden biri ile müracaat etme hakkını haizdir.

MADDE 4

1. Cumhuriyetin Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından müştereken seçilecek tarafsız şekil ve renkte bir bayrağı olacaktır.

2. Cumhuriyet makamları ve Cumhuriyet kanunları ile veya bunlara göre kurulan âme hükmi şahısları veya âme menfaatine yararlı teşekküller Cumhuriyet bayrağını asarlar ve tatil günlerinde bu bayrak ile birlikte Yunan ve Türk bayraklarının her ikisini aynı zamanda asmak hakkını haizdirler.

3. Cemaat makamları ve müesseseleri tatil günlerinde, Cumhuriyet bayrağı ile birlikte Yunan veya Türk bayraklarından birini aynı zamanda asmak hakkını haizdirler.

4. Cumhuriyetin herhangi bir vatandaşı veya, üyeleri Cumhuriyet vatandaşı olan, âme müesseselerinden başka hükmi şahsiyeti haiz olan veya olmıyan herhangi bir müessese gayri menkullerine, Cumhuriyet, Yunan veya Türk bayraklarından herhangi birini hiçbir tahdide tabi olmaksızın asmak hakkını haizdir.

MADDE 5

Elen Cemaatı Yunan millî bayramlarını ve Türk Cemaatı Türk millî bayramlarını tesit etmek hakkını haizdirler.

KISIM II—ANA HAK VE HÜRRİYETLER

MADDE 6

Bu Anayasanın açık hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Temsilciler Meclisinin veya Cemaat Meclislerinden herhangi birinin hiçbir kanun veya kararı ve icra kuvveti kullanan veya idarî görevler ifa eden Cumhuriyet dahilindeki herhangi bir organ, makam veya şahsın hiçbir muamele veya kararı, iki Cemaattan biri aleyhine veya şahıs olması veya bir Cemaata mensup olması dolayısıyla herhangi bir şahıs aleyhine ayırd edici olmıyacaktır.

MADDE 7

1. Her şahıs hayat ve vücut bütünlüğü hakkına sahiptir.

2. Kanunun ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında yetkili bir mahkemece verilen bir hükmün infazı dışında, hiç kimsenin hayatına son verilemez. Kanun böyle bir cezayı ancak teammüden katil, ağır hiyanet, devletlerarası hukuka göre korsanlık ve askerî kanuna göre ölüm cezasını gerektiren suçlar için koyabilir.

3. Kanunla konduğu zaman ve gösterildiği tarzda aşağıdaki hallerde kesin olarak lüzumlu olduğu kadar cebir kullanılarak hayata son verilmesi, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz :—

- (a) şahsın veya mülkün, başka türlü kaçınılması ve tamiri imkânsız aynı derecede bir zarara karşı savunulması ;
- (b) bir şahsın, yakalanması için veya kanuna uygun tutukluktan kaçmasını önlemek için ;
- (c) bir ayaklanmayı veya karşı koymayı bastırmak maksadıyla girişilen hareketler.

MADDE 8

Hiçbir şahıs işkenceye veya gayri insani yahut haysiyet kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz.

MADDE 9

Her şahıs insanca bir hayat ve sosyal güvenlik hakkına sahiptir. İşçilerin korunması, fakirlere yardım ve sosyal sigorta sistemi bir kanunla temin edilir.

MADDE 10

- 1. Hiçbir şahıs köle veya kul edinilemez.
- 2. Hiçbir şahıs zorla veya mecburi olarak çalıştırılmaz.
- 3. Bu madde maksatları bakımından aşağıdaki haller “zorla veya mecburi çalıştırma” sayılmazlar :—

- (a) 11'inci maddenin hükümlerine uygun bir tutukluğun devamı sırasında veya böyle bir tutukluktan şartla salıvermenin devamınca istenilen çalışma ;

- (b) konulabilecek askerî bir hizmet veya, kanunla kabul edilmesi şartıyla, inançları gereğince askerlik vazifesini yapmaktan kaçınan kimselere mecburi askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet ;
- (c) fevkalâde halde veya sekenenin hayat veya refahını tehdit eden âfet halinde yaptırılan hizmet.

MADDE 11

1. Her şahıs hürriyet ve şahsî güvenlik hakkına sahiptir.

2. Bir şahıs hürriyetinden ancak aşağıdaki hallerde kanunla konduğu zaman ve gösterildiği tarzda mahrum edilebilir :—

- (a) yetkili bir mahkemece mahkûm edilen bir şahsın tutukluğu ;
- (b) bir mahkemenin kanunî bir emrine itaatsızlıktan dolayı bir şahsın yakalanması veya tutukluğu ;
- (c) bir şahsın, bir suç işlediği makul şüphesi üzerine yetkili adli makam önüne getirilmesi maksadıyla veya bir suç işlemesini önlemenin veya işledikten sonra kaçmasına mani olmanın makul olarak lüzumlu görüldüğü hallerde yakalanması veya tutukluğu ;
- (d) bir küçüğün, islâhı maksadıyla kanunî bir emirle nezaret altına alınması veya yetkili adli makam önüne getirilmesi maksadıyla kanunî tutukluğu ;
- (e) bulaşıcı bir hastalık yayabilecek şahısların, akıl hastalarının, alkoliklerin, uyuşturucu madde müptelâlarının veya serserilerin tutukluğu ;
- (f) bir şahsın Cumhuriyet topraklarına müsaadesiz girmesini önlemek için veya bir yabancıнын, sınırdışı edilmesi veya iadesi muamelesine girişilmesi sebebiyle, yakalanması veya tutukluğu.

3. Hiçbir şahıs, ölüm veya hapis cezasını müstelzim suç üstü bir cürüm halinde kanunla konduğu zaman ve gösterildiği tarz müstesna, kanunun gösterdiği usullere uygun olarak tanzim edilmiş gerekçeli adli bir varaka bulunmaksızın yakalanamaz.

4. Yakalanan her şahsa, yakalanmasını icabettiren sebepler yakalanması sırasında, anladığı bir dilde bildirilir ve seçtiği bir hukukçunun hizmetinden istifadesine müsaade olunur.

5. Yakalanan şahıs, yakalandıktan sonra mümkün olan en kısa zamanda ve, daha evvel tahliye edilmediği takdirde, her halde yirmi dört saat geçmeden bir hâkim önüne çıkarılır.

6. Yakalanan şahsın önüne çıkarıldığı hâkim, derhal, yakalanan şahsın anladığı bir dille yakalanma sebeplerini araştırır ve mümkün olan en kısa zamanda ve her halde hâkim önüne çıkma tarihinden itibaren üç günü geçmeyen bir süre zarfında, uygun göreceği şartlarla yakalanana ya tahliye eder veya, yakalanma sebebi suç hakkındaki tahkikat tamamlanmadığı takdirde, yakalanmanın devamına karar verir. Hâkim, zaman zaman, her defasında sekiz günü geçmemek şartıyla, bu yakalanmanın devamına karar verebilir :

Ancak, yakalanma süresinin toplamı, yakalanma tarihinden itibaren üç ayı tecavüz etmez ve bu sürenin sonunda yakalamayı tatbikle görevli her şahıs veya makam yakalanan şahsı derhal serbest bırakır.

Hâkimin bu fıkraya göre verdiği kararlar istinaf edilebilirler.

7. Yakalanması veya tutukluğu sebebiyle hürriyetinden mahrum bırakılan her şahıs, tutukluğunun kanuna uygunluğu hakkında bir mahkemece süratle karar verilmesi için kanun yollarına müracaat hakkına sahiptir. Tutukluğu kanuna aykırı görüldüğü takdirde serbest bırakılması mahkemece emredilir.

8. Bu madde hükümlerine aykırı olarak bir yakalanmanın veya bir tutukluğun mağduru her şahıs, dava açmak suretiyle tazminat almak hakkına sahiptir.

MADDE 12

1. Hiçbir şahıs, işlendiği zaman kanunen suç teşkil etmeyen bir fiil veya ihmalden dolayı suçlu tutulamaz ; ve hiçbir şahıs, bir suç için, işlendiği zaman kanunun bu suç için açıkça gösterdiği cezadan daha ağır bir cezaya çarptırılmaz.

2. Bir suçtan dolayı beraat eden veya mahkûm olan bir şahıs, aynı suçtan dolayı tekrar muhakeme edilemez. Hiçbir şahıs, aynı fiil veya ihmalden dolayı, bu fiil veya ihmal ile ölüme sebebiyet verilmiş olmadıkça, iki defa cezalandırılmaz.

3. Hiçbir kanun, suçun vahameti ile mütenasip bulunmayan bir ceza koyamaz.

4. Bir suçtan sanık her şahıs, suçluluğu kanuna uygun olarak ispat edinceye kadar masum sayılır.

5. Bir suçtan sanık her şahıs, aşağıdaki asgarî haklara sahiptir :—

- (a) hakkında yapılan ithamın mahiyet ve sebebinin anladığı bir dille ve etraflı surette derhal kendisine bildirilmesi ;
- (b) savunmasını hazırlaması için kâfi zamana ve kolaylıklara sahip olmak ;
- (c) kendini bizzat veya seçeceği veya, eğer kâfi mali imkânlardan mahrum bulunuyor ve adaletin selâmeti gerektiriyorsa, kendisine meccanen tayin edilecek bir hukukçu vasıtasıyla savunmak ;
- (d) iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek ve savunma tanıklarının da iddia tanıkları ile aynı şartlar altında celp edilmelerinin ve sorguya çekilmelerinin sağlanması ;
- (e) mahkemede kullanılan dili anlayamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından meccanen faydalanmak.

6. Malların toptan müsaderesi cezasının konması yasaktır.

MADDE 13

1. Yalnız savunma veya âmme sağlığı için lüzumlu veya yetkili bir mahkemenin ceza olarak vermesi için kanunla konmuş tahditler dışında her şahıs, Cumhuriyet toprakları dahilinde serbestçe seyahat etmek ve herhangi bir yerinde ikamet etmek hakkına sahiptir.

2. Her şahıs, kanunun koyduğu makul tahditler altında devamlı veya geçici olarak Cumhuriyet topraklarını terketmek hakkına sahiptir.

MADDE 14

Hiç bir vatandaş, hangi şartlar altında olursa olsun, Cumhuriyetin dışına sürülemez veya içeri girmekten alıkonulamaz.

MADDE 15

1. Her şahıs, hususi ve ailevî hayatına riayet edilmesi hakkına sahiptir.

2. Yalnız Cumhuriyetin güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme güvenliği veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı yararına veya yalnız bu Anayasanın herhangi bir şahsa sağladığı hak ve hürriyetlerin korunması için lüzumlu ve kanuna uygun olanlar dışında bu hakkın kullanılmasına hiç bir suretle müdahale edilemez.

MADDE 16

1. Her şahsın meskeni tecavüzden masundur.

2. Kanunla konduğu zaman ve gösterildiği tarzda ve gerekçeli bir adli varakaya dayanılarak veya evi işgal eden şahsın açık rızasıyla veya bir cebir suçunun

mağdurunu veya herhangi bir âfetin kurbanlarını kurtarmak maksadıyla olanlar dışında, hiçbir meskene herhangi bir şekilde girilemez veya içinde herhangi bir arama yapılamaz.

MADDE 17

1. Her şahıs, yazışmalarına ve kanunla yasak edilmiş vasıtalarla yapılmış olmaması şartıyla sair haberleşmelerine riayet ve bunların gizli kalması hakkına sahiptir.

2. Kanunun yalnız tutuklular için mahkûmiyetten evvel ve sonra ve iflâs masası devamınca müflislerin iş yazışmaları ve haberleşmeleri hallerinde koyduklarının dışında bu hakkın kullanılmasına müdahalede bulunulamaz.

MADDE 18

1. Her şahıs, düşünme, vicdan ve din hürriyetine sahiptir.

2. Akide veya ayinleri gizli olmayan bütün dinler serbesttir.

3. Bütün dinler kanun önünde eşittir. Cemaat Meclislerine bu Anayasanın verdiği yetkiler mahfuz kalmak şartıyla, Cumhuriyetin teşrii, icraı veya idari hiç bir muamelesi hiçbir din veya dinî müessese aleyhine ayırd edici olamaz.

4. Her şahıs, ibadet, öğretim, tatbik veya riayet şeklinde, tek başına veya toplu olarak, alenen veya hususi surette, itikatını ikrar ve din veya inancını açıklamak ve din veya inancını değiştirmek hürriyet ve hakkına sahiptir.

5. Bir şahsın dinini değiştirmesini sağlamak veya dinini değiştirmesini önlemek maksadıyla bedenî veya manevî zor kullanılması yasaktır.

6. Bir kimsenin din veya inancını açıklamak hürriyeti yalnız Cumhuriyet güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme selâmeti veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı yararına veyahut yalnız bu Anayasanın herhangi bir şahsa sağladığı hak ve hürriyetlerin korunması için lüzumlu ve kanunun koyduğu tahditlere tabidir.

7. On altı yaşından küçük bir şahsın dinini kanunî vasisi tayin eder.

8. Hiçbir şahıs, geliri tamamen veya kısmen mensup olduğu dinden gayri bir dinin yararına tahsis edilmiş her hangi bir vergi veya resim ödemeye zorlanamaz.

MADDE 19

1. Her şahıs, her şekli ile söz ve ifade hürriyeti hakkına sahiptir.

2. Bu hak, herhangi bir resmî makamın müdahalesi ve memleket sınırları bahis konusu olmaksızın kanaat ifade etme ve haber ve fikir alma ve verme hürriyetlerini içine alır.

3. Bu maddenin 1'inci ve 2'nci fıkralarındaki hakların kullanılması, yalnız Cumhuriyet güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme selâmeti veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı yararı için veya başkalarının şöhret veya haklarının korunması veya bir sırrın ifşasının önlenmesi veya adliyenin otorite ve tarafsızlığının idamesi için lüzumlu ve kanunun koyduğu formalitelere şartlara, tahditlere veya cezalara tabi tutulabilir.

4. Gazeteler veya diğer basılı şeyler, Cumhuriyet Baş Savcısının yazılı müsaadesi olmaksızın toplattırılamaz. Bu müsaade, en geç yetmiş iki saat içinde yetkili mahkeme kararı ile tasdik olunmadığı takdirde toplattırılma kalkar.

5. Bu madde hükümleri, Cumhuriyetin ses ve rüyet yayınları veya sinema işletmeleri için ruhsat alınmasını istemesine engel olmaz.

MADDE 20

1. İlgili cemaat kanununa uygun ve yalnız Cumhuriyetin güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme selâmeti veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı veya eğitim seviye ve niteliği yararı için veya, ana babanın çocuklarına dinî inançlarına uygun bir eğitim sağlamak hakları dahil olmak üzere, başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için lüzumlu formalitelere, şartlara veya tahditlere tabi olmak kaydı ile, her şahıs, öğretmek veya eğitmek görmek ve her şahıs veya müessese, öğretmek veya eğitmek hakkına sahiptir.

2. İlk eğitimi Elen ve Türk Cemaat Meclisleri kendi Cemaat İlk Okullarında parasız sağlayacaklardır.

3. İlk eğitim, ilgili cemaat kanununca tesbit edilecek okul çağındaki bütün vatandaşlar için mecburidir.

4. İlk eğitimden gayri eğitim, lâıyk ve uygun bulunan hallerde, Elen ve Türk Cemaat Meclislerince, ilgili bir cemaat kanunu ile tesbit olunacak hüküm ve şartlara göre, sağlanacaktır.

MADDE 21

1. Her şahıs, asayiş bozmamak kaydı ile toplanma hürriyeti hakkına sahiptir.

2. Her şahıs, kendi menfaatlerini korumak için, sendikalar tesis etmek ve, sendikalara girmek hakkı da dahil olmak üzere, başkaları ile bir araya gelerek dernek kurma hürriyeti hakkına sahiptir. Hiçbir şahıs, 3'üncü fıkradaki tahditlere rağmen, bir derneğe girmeye veya bir derneğin üyeliğinde kalmaya zorlanamaz.

3. Bu maddedeki hakların kullanılmasına, yalnız Cumhuriyet güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme selâmeti veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı yararı için veya yalnız, böyle bir toplantıya katılıp katılmadığına veya böyle bir derneğin üyesi olup olmadığına bakılmaksızın, herhangi bir şahsa bu Anayasa ile tanınan hak ve hürriyetlerin korunması için kesin olarak lüzumlu olan ve kanunun gösterdiklerinden başka tahditler konamaz.

4. Hedef veya faaliyetleri Anayasa düzenine aykırı her dernek yasaktır.

5. Bu hakların, silâhlı kuvvetler, polis veya jandarma mensuplarınınca kullanılmasına bir kanunla tahditler konabilir.

6. Bu madde hükümleri, şirketlerin, birliklerin ve kâr için faaliyette bulunan diğer derneklerin kurulmasına, teşekkül veya hükmi şahıs olma, ortaklık (ortakların hak ve mükellefiyetleri dahil), sevk ve idare, tasfiye ve fesih konularını düzenleyen kanun hükümlerine tabi olarak tatbik edilir.

MADDE 22

1. Evlenme çağına erişen her şahıs, bu Anayasa hükümleri gereğince kendisine uygulanabilecek evlenmeye dair kanuna göre evlenmekte ve bir aile kurmakta hürdür.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrasının hükümleri, aşağıdaki hallerde aşağıdaki tarzda uygulanır :—

(a) 111'inci maddede gösterildiği üzere taraflara uygulanabilecek evlenmeye dair kanun aynı olmadığı takdirde, taraflar, mezkûr madde gereğince ikisinden birine uygulanabilecek olan kanundan birinin evlenmelerine uygulanmasını seçebilirler ;

(b) 111'inci madde hükümleri evlenmeye taraf olanlardan hiçbirine uygulanamaz ve taraflardan hiçbiri Türk Cemaatının üyesi değil ise, evlenmeye, Temsilciler Meclisi tarafından yapılacak ve yaş, sağlık, akrabalık derecesi ve çok karılığın men'ine dair olanlardan başka tahditler koymayacak olan bir Cumhuriyet kanunu uygulanır ;

- (c) 111'inci madde hükümleri evlenmeye taraf olanlardan yalnız birine uygulanabildiği ve diğer taraf Türk Cemaatının bir üyesi olmadığı takdirde, evlenmeye, bu fıkranın (b) bendinde gösterilen Cumhuriyet kanunu uygulanır :

Ancak, evlenmeye taraf olanlar, evlenmelerine cevaz vermesi şartı ile, 111'inci madde gereğince ikisinden birine uygulanabilecek olan kanunun evlenmelerine uygulanmasını seçebilirler.

3. Bu madde hükmü, hiçbir suretle, Elen-Ortodoks Kilisesinin veya üyelerine 2'nci maddenin (3) üncü fıkrası hükümleri uygulanacak olan herhangi diğer bir dinî grubun, evlenmeye dair olanlardan başka bu Anayasada gösterilen haklarına tesir etmez.

MADDE 23

1. Her şahıs, yalnız başına veya başkaları ile birlikte, herhangi bir menkul veya gayrı menkul mal edinme, buna malik olma, zilyet olma, bundan intifa veya buna tasarruf etme hakkına ve bu hakka riayet edilmesi hakkına sahiptir.

Cumhuriyetin, yer altı suları, madenler ve eski eserler üzerindeki hakkı mahfuzdur.

2. Bu maddede konanlar dışında, 1'inci fıkradaki hak hiçbir suretle kaldırılamaz veya kısılamaz veya tahdit edilemez.

3. 1'inci fıkradaki hakkın kullanılmasına, âmme selâmeti veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı veya şehir ve memleket plânlaması veya herhangi bir mülkün âmme menfaati için geliştirilmesi ve faydalı kılınması yararına veya başkalarının haklarının korunması için kesin olarak lüzumlu kısıntı veya tahditler kanunla konabilir.

Bir mülkün iktisadî değerini fiilen azaltan kısıntı ve tahditler için derhal tam bir tazminat ödenir ; anlaşmazlık halinde tazminatı hukuk mahkemesi tayin eder.

4. Cumhuriyet veya belediyeler veya, kendi yetkilerine tabi eğitim, din, hayır veya spor müesseseleri, teşekkülleri veya tesisleri için ve yalnız kendi Cemaat mensuplarından olmak kaydı ile, Cemaat Meclisleri veya kanunun kendilerine zorla iktisap hakkı tanıdığı âmme hükmî şahısları veya âmme menfaatine yararlı teşekküller, yalnız—

(a) bu Anayasanın yürürlüğe girişi tarihinden itibaren bir sene içinde çıkarılacak umumî bir zorla iktisap kanununda hususi surette gösterilen ve âmme menfaati yararına olan bir maksat için ; ve

(b) bu maksadın zorla iktisabı yapan makamın umumî zorla iktisap kanunu hükümlerine uygun olarak verdiği ve zorla iktisap sebeplerini açıkça bildiren bir kararı ile gösterilmesi halinde ; ve

(c) anlaşmazlık çıktığı takdirde bir hukuk mahkemesince tesbit edilecek tam ve hakkaniyete uygun bir tazminatın nakten ve peşin ödenmesi şartı ile, herhangi bir menkul ve gayrı menkul malı veya bu gibi mal üzerindeki herhangi bir hak veya menfaati zorla iktisaba yetkilidirler.

5. Zorla iktisap edilmiş herhangi bir gayrı menkul mal veya bu gibi mal üzerindeki herhangi bir hak veya menfaat, sadece bu iktisap maksadı için kullanılabilir. Bu maksat, iktisap tarihinden itibaren üç sene içinde gerçekleşmediği takdirde, iktisap eden makam, bu üç senelik sürenin sonunda iktisap edileni, iktisap fiyatına eski sahibine iade etmeyi teklif eder. Bu şahıs, kabul veya red cevabını, bu teklifi aldığı tarihten itibaren üç ay içinde bildirir ve kabul ettiğini bildirdiği takdirde, kabul tarihinden itibaren yine üç ay içinde iktisap bedelini iade etmesi üzerine iktisap edilen hemen kendisine iade edilir.

6. Ziraî islah maksadı ile zorla iktisaplarda, toprak yalnız gayrı menkulü zorla iktisap edilen malikin mensup olduğu Cemaate mensup şahıslara dağıtılabilir.

7. Bu maddenin 3'üncü ve 4'üncü fıkraları, herhangi bir verginin veya para cezasının tahsili, herhangi bir hükmün infazı, mukaveleden doğma bir vecibenin ifası veya can veya malın tehlikeden korunması maksadı ile konmuş bir kanunun hükümlerine tesir etmez.

8. Cumhuriyet veya, kendi yetkilerine tabi eğitim, din, hayır veya spor müesseseleri, teşekkülleri veya tesisleri için ve ancak maliki ve zilyeti kendi Cemaat mensuplarından olmak kaydı ile, Cemaat Meclisleri, yalnız—

- (a) bu Anayasanın yürürlüğe girişi tarihinden itibaren bir sene zarfında çıkarılacak umumî bir el koyma kanununda hususî surette gösterilecek olan ve âmme menfaati yararına bir maksat için ; ve
- (b) bu maksadın, el koymayı yapan makamın umumî el koyma kanununun hükümlerine uygun olarak verdiği ve el koyma sebeplerini açıkça bildiren bir kararı ile gösterilmesi halinde ; ve
- (c) üç seneyi geçmeyen bir süre için ; ve
- (d) anlaşmazlık çıktığı takdirde bir hukuk mahkemesince tesbit edilecek tam ve hakkaniyete uygun bir tazminatın hemen ödenmesi şartı ile, herhangi bir menkul ve gayrı menkul bir mala el koyma yetkisine sahiptirler.

9. Bu maddenin 1'inci fıkrasında konulan hak, bu madde hükümlerine rağmen, herhangi bir Piskobosluk, manastır, kilise veya herhangi bir diğer kilise hükmü şahsına ait herhangi menkul veya gayrı menkul bir mal veya bu gibi mal üzerindeki herhangi bir hak veya menfaat bakımından, bahis konusu malları murakabesi altında bulunduran yetkili kilise makamının yazılı rızası olmadıkça, hiçbir suretle kaldırılamaz, kısılamaz veya tahdit edilemez ve bu maddenin 3 ve 4'üncü, 7 ve 8'inci fıkraları hükümleri bu fıkra hükümlerine tabidir :

Ancak, bu maddenin 3'üncü fıkrası hükümlerine göre şehir ve memleket plânlaması için yapılan kısıntılar veya tahditler, bu fıkra hükmüne girmez.

10. Bu maddenin 1'inci fıkrasında konulan hak, bu madde hükümlerine rağmen, vakıfların meşrutunleyhleri ve mevkuflar ve Camilere veya diğer İslâm dinî müesseselerine ait olan mallar da dahil olmak üzere vakıf herhangi bir menkul veya gayrı menkul mal veya bu gibi mal üzerindeki herhangi bir hak veya menfaat bakımından, Türk Cemaat Meclisinin tasvibi olmaksızın ve ahkâmülevkafa uygun bulunmadıkça, hiçbir suretle kaldırılamaz, kısılamaz veya tahdit edilemez ve bu maddenin 3 ve 4'üncü, 7 ve 8'inci fıkraları hükümleri bu fıkra hükümlerine tabidir :

Ancak, bu maddenin 3'üncü fıkrası hükümlerine göre şehir ve memleket plânlaması için yapılan kısıntılar veya tahditler, bu fıkra hükümlerine girmez.

11. İlgili her şahıs, bu madde hükümleri ile ilgili olarak veya bunlar gereğince mahkemeye müracaat etmek hakkına sahiptir ve böyle bir müracaat zorla iktisap muamelelerini durdurur ; bu maddenin 3'üncü fıkrasına göre konulan herhangi bir kısıntı veya tahdit hallerinde, mahkeme, bu muamelelerin durdurulmasını emredebilir.

Mahkemenin bu fıkra hükümlerine göre vereceği her karar istinaf edilebilir.

MADDE 24

1. Her şahıs, âmme masraflarının karşılanmasına imkânı nisbetinde iştirakle mükelleftir.

2. Herhangi bir nevi vergi, resim veya mülk vergisi yolu ile yüklenecek böyle bir mükellefiyet, ancak kanunla veya kanun gereğince konabilir.

3. Makabline şâmil herhangi bir nevi vergi, resim veya mülk vergisi konamaz :

Ancak, herhangi bir gümrük ithal resmi, buna dair kanun tasarısının sunulduğu tarihten itibaren konabilir.

4. Gümrük resimleri dışında herhangi bir nevi vergi, resim veya mülk vergisi yıkıcı veya yasak edici olamaz.

MADDE 25

1. Her şahıs, herhangi bir meslek, san'at, ticaret veya iş ile iştigal etme hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılması, münhasıran herhangi bir meslek ile iştigal için mutad olarak lüzumlu vasıflara dair veya yalnız Cumhuriyet güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme selâmeti veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı yararına veya yalnız bu Anayasanın herhangi bir şahsa sağladığı hak ve hürriyetlerin korunması için lüzumlu veya yalnız âmme yararına olan ve kanunla konulan formalitelere, şartlara veya tahditlere tabi tutulabilir :

Ancak, bir formalite, şart veya tahdit, iki Cemaattan herhangi birinin menfaatlarına aykırı ise böyle bir formalite, şart veya tahdit âmme yararınadır diye kanunla konulamaz.

3. Bu maddenin yukarıdaki hükümlerine bir istisna olarak, âmme yararına olmak kaydı ile, mahiyeti itibarıyla ana âmme hizmeti vasfında olan veya enerji kaynakları veya sair tabii kaynakların işletilmesi ile ilgili olan bazı işletmelerin yürütülmesi, bir kanunla, Cumhuriyete veya belediyelere veya bu kanunla bu maksatla kurulan ve Cumhuriyetin kontrolü altında idare edilen ve sermayesi yalnız âmme ve hususi kaynaklardan veya bunların herhangi birinden temin edilen âmme hükmi şahıslarına inhisar ettirebilir :

Ancak, böyle bir işletme, bir belediye veya âmme hükmi şahsından gayrı bir şahıs tarafından yürütüldüğü takdirde, bu işletme için kullanılan tesisler, bu şahsın isteği üzerine, tam bir bedel ödenerek, hale göre, Cumhuriyet veya bahis konusu belediye veya âmme hükmi şahsı tarafından iktisap olunur.

MADDE 26

1. Her şahıs, mukavele hukukunun umumî prensiplerince konulan şartlar, kısıntılar veya tahditlere tabi olmak kaydıyla, serbestçe mukavele yapmak hakkına sahiptir. İktisaden kudretli şahıslar tarafından istismarı kanun önler.

2. Bir kanun, işverenler ile işçiler arasında mecburi kolektif iş mukaveleleri yapılmasını, böyle bir mukavelelerin aktinde temsil edilen veya edilmeyen herhangi bir şahsın haklarını yeter olarak korumak üzere, koyabilir.

MADDE 27

1. Grev hakkı tanınmıştır. Bu hakkın kullanılması, yalnız Cumhuriyetin güvenliğini veya Anayasa düzenini veya âmme nizamını veya âmme selâmetini veya sekenenin hayatı için lüzumlu madde ve hizmetlerin idâmesini veya bu Anayasanın herhangi bir şahsa sağladığı hak ve hürriyetleri korumak maksadıyla konacak bir kanunla düzenlenebilir.

2. Silâhlı kuvvetler, polis ve jandarma mensuplarının grev hakkı yoktur. Kanun bu yasağı âmme hizmeti mensuplarına da teşmil edebilir.

MADDE 28

1. Her şahıs, kanun, idare ve adliye önünde eşittir ve bunlar tarafından eşit olarak korunmak ve muamele görmek hakkına sahiptir.

2. Her şahıs, bu Anayasada gösterilen bütün hak ve hürriyetlerden, Anayasada açıkça aksine bir hüküm bulunmadıkça, cemaat, ırk, din, dil, cinsiyet, siyasi veya diğer inançlar, millî veya sosyal menşee, doğuş, renk, servet, sosyal sınıf veya herhangi diğer bir sebeple doğrudan doğruya veya dolayısıyla ayırd edilmeden istifade eder.

3. Hiçbir vatandaş, Cumhuriyet ülkesi sınırları içinde herhangi bir asalet veya sosyal farklılık ünvanını kullanamaz veya bunun imtiyazlarından istifade edemez.

4. Cumhuriyet tarafından veya dahilinde hiçbir asalet veya diğer sosyal farklılık ünvanı verilmez veya tanınmaz.

MADDE 29

1. Her şahıs, ferden veya diğer şahıslarla birlikte, yetkili herhangi bir âmme makamına yazılı olarak müracaat veya şikâyet ve bunların süratle incelenmesi ve karara bağlanması hakkına sahiptir. Gerekçeye dayanacak olan bu karar, derhal ve her halde otuz günü geçmiyen bir süre içinde müracaat veya şikâyet sahibine yazılı olarak bildirilir.

2. Böyle bir karardan zarar gören her ilgili veya bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterilen süre içinde kendisine bir karar bildirilmeyen her şahıs, müracaat veya şikâyet konusu hakkında yetkili bir mahkemeye müracaat edebilir.

MADDE 30

1. Hiçbir şahıs, bu Anayasa ile veya gereğince kendisine gösterilen mahkemeye müracaat etmek hakkından mahrum edilemez. Her ne ad altında olursa olsun adli komisyonlar veya istisnai mahkemeler teşkili yasaktır.

2. Her şahıs, medeni hak ve vecibelerinin veya kendisine karşı yapılan bir cezaî isnadın bir karara bağlanmasında, kanunla tesis olunan bağımsız, tarafsız ve yetkili bir mahkeme tarafından makul bir süre içinde âdil ve âlenî bir surette davanın dinlenmesi hakkına sahiptir. Karar, gerekçeye dayanır ve âlenî bir celsede okunur. Cumhuriyet güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme nizamı veya âmme selâmeti veya âmme ahlâkı yararına olduğu veya küçüklerin menfaatları veya tarafların hususi hayatlarının korunması için gerekli olduğu veya mahkemece yayının adaletin selâmeti için zararlı görüldüğü hususi hallerde basın mensupları ve halk, mahkeme kararıyla duruşmaların tamamına veya bir kısmına sokulmayabilir.

3. Her şahıs—

- (a) mahkeme önüne çıkarılması sebeplerinin kendisine bildirilmesi ;
- (b) davasını mahkemeye sunmak ve bunu hazırlamak için gerekli zamana sahip olmak ;
- (c) delillerini göstermek veya göstertmek ve tanıkların kanuna uygun olarak sorguya çekilmesi ;
- (d) kendi seçeceği bir hukukçu tutmak ve adaletin selâmeti gerektiriyorsa kanunun gösterdiği tarzda kendisine meccanen bir hukukçu tayin edilmesi ;
- (e) mahkemede kullanılan dili anlayamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından meccanen faydalanmak,

hakkına sahiptir.

MADDE 31

Her vatandaş, bu Anayasanın ve onun gereğince yapılan herhangi bir Cumhuriyet veya ilgili Cemaat Meclisi seçim kanununun hükümlerine uygun olarak, bu Anayasa veya herhangi böyle bir kanun gereğince yapılan herhangi bir seçimde rey kullanmak hakkına sahiptir.

MADDE 32

Bu Kısımdaki hiçbir hüküm, Cumhuriyetin, yabancılarla ilgili her hususu bir kanunla Devletler Hukukuna uygun olarak düzenlenmesine engel olmaz.

MADDE 33

1. Bu Kısımla sağlanan ana hak ve hürriyetler, Anayasanın fevkalâde hal hakkındaki hükümleri dışında, bu Kısımda konulanlardan gayri hiçbir tahdit veya kısıntılara tabi tutulamaz.

2. Bu Kısımın tahdit veya kısıntılara dair hükümleri dar şekilde tefsir edilir ve konuklarının dışında diğer herhangi bir maksatla tatbik edilemez.

MADDE 34

Bu Kısımdaki hükümlerin hiçbiri, bir Cemaata, grup veya şahsa, bu Anayasa ile kurulan Anayasa düzeninin baltalanmasını veya yok edilmesini veya bu Kısımla tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya bu Kısımda konulduğundan daha geniş bir surette tahdit edilmesini hedef tutan bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya hak verir şekilde tefsir olunamaz.

MADDE 35

Cumhuriyetin teşriî, icraî ve kazaî makamları, kendi yetki sınırları içinde, bu Kısım hükümlerinin tam tatbikini sağlamakla mükelleftirler.

KISIM III—CUMHUR BAŞKANI, CUMHUR BAŞKAN MUAVİNİ VE BAKANLAR KURULU

MADDE 36

1. Cumhurbaşkanı Devlet Başkanıdır ve Cumhuriyetteki bütün şahıslara tekaddüm eder.

Cumhur Başkan Muavini Devlet Başkan Muavinidir ve Cumhur Başkanından sonra Cumhuriyetteki bütün şahıslara tekaddüm eder.

Geçici olarak gaybubeti veya görevlerini yapamaması hallerinde Cumhur Başkanına vekâlet etmek veya onun yerini almak bu maddenin 2'nci fıkrasında gösterildiği tarzda olur.

2. Cumhur Başkanının veya Cumhur Başkan Muavininin geçici olarak gaybubeti veya görevlerini yapamaması halinde, kendisine, bu halin devamınca, hale göre, Temsilciler Meclisinin Reisi veya Reis Vekili ve onun gaybubeti veya bu makam münhal bulunduğu takdirde, 72'nci madde gereğince ona vekâlet eden Temsilci vekâlet eder.

MADDE 37

Cumhur Başkanı Devlet Başkanı sıfatıyla—

- (a) bütün resmî merasimlerde Cumhuriyeti temsil eder ;
- (b) 54'üncü madde gereğince tayin olunmuş diplomatik temsilcilerin itimatnamelerini imzalar ve nezdine akredite edilecek diplomatik temsilcilerin itimatnamelerini kabul eder ;
- (c) (i) milletlerarası andlaşma, sözleşme ve diğer anlaşmaları müzakere etmek için veya bu Anayasa hükümlerine uygun ve tabi olarak müzakere edilmiş bulunan bu gibi andlaşma, sözleşme veya anlaşmaları imzalamak için 54'üncü madde gereğince tayin olunmuş temsilcilerin selâhiyetnamelerini ;
- (ii) bu Anayasada gösterildiği tarzda tasdik edilmiş milletlerarası andlaşma, sözleşme veya anlaşmaların tasdiknamelerinin gönderilmesine dair mektubu,
- imza eder ;
- (d) Cumhuriyet nişanlarını verir.

MADDE 38

1. Cumhur Başkan Muavini Devlet Başkan Muavini sıfatile aşağıdaki haklara sahiptir :—

- (a) bütün resmî merasimlerde hazır bulunmak ;
- (b) yabancı diplomatik temsilcilerin itimatnamelerinin takdiminde hazır bulunmak ;
- (c) Türk Cemaatı üyelerine Cumhuriyet nişanlarının verilmesi için Cumhur Başkanına tavsiyede bulunmak. Cumhur Başkanı, aksine vahim sebebler yoksa bu tavsiyeye uyar. Bu suretle verilmiş nişanlar, arzu ettiği takdirde, Cumhur Başkan Muavini tarafından muhatabına tevdi olunur.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrasının (a) ve (b) bendleri maksatları bakımından gerekli bilgi, bahis konusu olaylardan yeter zaman önce Cumhur Başkan Muavinine yazılı olarak bildirilir.

MADDE 39

1. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavininin seçimi tek dereceli, genel ve gizli reyile olacak ve, ara seçim hariç, aynı günde fakat ayrı ayrı cereyan edecektir :

Ancak, her iki halde de, seçim için yalnız bir aday mevcutsa bu aday seçilmiş olarak ilân edilir.

2. Muteber olarak verilen reylerin yüzde ellisinden fazlasını alan aday seçilir. Adaylardan hiçbiri gerekli ekseriyeti sağlayamadığı takdirde, seçim, müteakip haftanın aynı gününde, muteber olarak verilen reylerin en çoğunu alan iki aday arasında tekrarlanır ve tekrarlanan böyle bir seçimde muteber olarak verilen reylerin en çoğunu alan aday seçilmiş sayılır.

3. Deprem, su baskını, genel salgın hastalık ve benzeri gibi olağanüstü ve beklenmedik sebepler yüzünden seçim bu Anayasa gereğince tesbit edilen tarihte yapılamadığı takdirde, müteakip haftanın aynı gününde yapılır.

MADDE 40

Seçim zamanında aşağıdaki vasıfları haiz olan her şahıs Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini seçiminde aday olabilir :—

- (a) Cumhuriyet vatandaşı olmak ;
- (b) otuz beş yaşına varmış olmak ;
- (c) bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte veya ondan sonra, haysiyeti muhil veya ahlâka aykırı bir suçtan hüküm giymemiş veya herhangi bir seçim suçundan dolayı yetkili bir mahkemece ehliyetsiz kılınmamış olmak ;
- (d) Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini olarak görev görmesine engel bir akıl hastalığı bulunmamak.

MADDE 41

1. Cumhur Başkan veya Cumhur Başkan Muavini görevi, Bakanlık veya Temsilcilik veya bir Cemaat Meclisi üyeliği veya Belediye Başkanlığı da dahil olmak üzere herhangi bir belediye meclisi üyeliği veya Cumhuriyetin silâhlı veya emniyet kuvvetlerine mensubiyet veya bir âmme veya belediye görevi ile birleşemez.

Bu madde bakımından “âmme görevi”, Cumhuriyetin veya bir Cemaat Meclisinin âmme hizmetinde, ücreti Cumhuriyet veya bir Cemaat Meclisince kontrol edilen, ücretli herhangi bir görevdir ve herhangi bir âmme hükmi şahsındaki veya âmme yararına bir teşekküldeki herhangi bir görevi de içine alır,

2. Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini, görev süreleri boyunca, kendi namlarına veya başka bir şahıs namına, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, kâr için olan veya olmayan herhangi bir iş veya meslek ile iştigal edemezler.

MADDE 42

1. Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini görevlerine Temsilciler Meclisi önünde aşağıdaki sözü vererek başlarlar :—

“ Kıbrıs Cumhuriyetinin, Anayasasına ve buna uygun olarak yapılmış kanunlara, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün korunmasına, iman ve riayet edeceğime söz veririm.”.

2. Temsilciler Meclisi, bu maksatla, görevi biten Cümhur Başkanının ve Cümhur Başkan Muavininin beş senelik görev sürelerinin son gününde ve 44'üncü maddenin 4'üncü fıkrası gereğince bir ara seçimi yapıldığı takdirde, bu seçimden sonraki üçüncü gün toplanır.

MADDE 43

1. Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini görevlerine başladıkları tarihten itibaren beş sene süre ile görev görürler ve kendilerinden sonra seçilen Cümhur Başkanının ve Cümhur Başkan Muavininin görevlerinin başlamasına kadar görevlerine devam ederler.

2. 44'üncü maddenin 4'üncü fıkrası gereğince bir ara seçimde seçilen Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, yerine seçildiği Cümhur Başkanının veya Cümhur Başkan Muavininin görev süresinin geri kalan kısmı için görev görür.

3. Yeni bir Cümhur Başkanının ve Cümhur Başkan Muavininin seçimi, bunların görevleri biten Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavininin beş senelik görev sürelerinin son gününde görevlerine başlayabilmeleri için, bu süre bitmeden evvel yapılır.

MADDE 44

1. Cümhur Başkanlığı veya Cümhur Başkan Muavinliği aşağıdaki hallerde inhilâl eder :—

- (a) ölüm ile ;
- (b) Temsilciler Meclisine hitaben ve, hale göre, Reisi veya Reis Vekili vasıtasıyla alınan yazılı istifa ile ;
- (c) ağır hiyanet veya haysiyeti muhil veya ahlâka aykırı bir suçtan hüküm giyme halinde ;
- (d) görevi fiilen görmeye engel daimî bedenî veya akli yetersizlik veya geçici olanların dışında gaybubet halinde.

2. Cümhur Başkanlığı veya Cümhur Başkan Muavinliği inhilâl ettiği takdirde, bu inhilâl süresince, Temsilciler Meclisinin Reisi veya Reis Vekili, hale göre, Cümhur Başkanına veya Cümhur Başkan Muavinine vekâlet eder.

3. Bu maddenin 1'inci fıkrasının (d) bendi ile ilgili olarak ortaya çıkacak her mesele hakkında, hale göre, Cümhur Başkanının veya Cümhur Başkan Muavininin mensup olduğu Cemaata mensup Temsilcilerin basit ekseriyeti ile verilecek bir karar üzerine Baş Savcı ve Baş Savcı Yardımcısının yapacakları teklif ile, Yüksek Anayasa Mahkemesi karar verir :

Ancak, mezkûr Temsilcilerin sayısı toplamının asgarî beşte biri tarafından imzalanan bir karar teklifi olmaksızın, Temsilciler Meclisinde bu hususla ilgili karar alınmaz, gündemine madde konamaz veya müzakere edilemez.

4. Cümhur Başkanlığı veya Cümhur Başkan Muavinliği inhilâl ettiğinde, bu inhilâl, vukuu tarihinden itibaren kırk beş günü geçmeyen bir süre içinde yapılacak bir ara seçimi ile doldurulur.

MADDE 45

1. Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, görevi süresince, bu madde hükümleri dışında, herhangi cezai takibata tabi değildir.

2. Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, Temsilciler Meclisinin gizli reyile ve Temsilciler sayısı toplamının dörtte üçünün ekseriyeti ile vereceği bir karara dayanılarak Cümhuriyet Baş Savcısı ve Baş Savcı Yardımcısına ileri sürülecek bir iddia üzerine, Yüksek Mahkemede ağır hiyanetten muhakeme edilebilir :

Ancak, Temsilciler sayısı toplamının asgari beşte biri tarafından imzalanan bir karar teklifi olmaksızın Temsilciler Meclisinde bu hususla ilgili bir karar alınamaz, gündemine madde konamaz veya müzakere edilemez.

3. Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, Yüksek Mahkeme Reisinin müsaadesi ile Cümhuriyet Baş Savcısı ve Baş Savcı Yardımcısı tarafından ileri sürülecek bir iddia üzerine, Yüksek Mahkemede, haysiyeti muhil veya ahlâka aykırı bir suçtan dolayı muhakeme edilebilir.

4. (1) Bu maddenin 2'nci veya 3'üncü fıkrası gereğince takikata tabi tutulan Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, görevlerini görmekten alıkonulur ve bu takdirde 36'ncı maddenin 2'nci fıkrası hükümleri uygulanır.

(2) Böyle bir takibata tabi tutulan Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini Yüksek Mahkemede muhakeme edilir ; mahkûmiyeti halinde görevi ihilâl eder ve beraati halinde görevini yeniden görmeye başlar.

5. Bu maddenin 2'nci ve 3'üncü fıkraları hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, görevlerinin ifası sırasında işlediği herhangi bir suçtan dolayı takip edilemez, ancak, görev süresi içinde işlediği herhangi başka bir suçtan dolayı görevi sona erdikten sonra takip edilebilir.

6. Görevlerinden herhangi birinin ifası sırasında işlediği herhangi bir fiil veya ihmalden dolayı Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini aleyhine dava açılmaz :

Ancak, bu fıkra hükmü, herhangi bir şahsı, kanunda gösterildiği şekilde Cümhuriyeti dava etme hakkından mahrum eder şekilde tefsir olunamaz.

MADDE 46

İcra kuvveti Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini tarafından temin olunur.

İcra kuvvetini temin için Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavininin yedi Elen Bakan ve üç Türk Bakandan müteşekkil bir Bakanlar Kurulu vardır. Bakanlar, hale göre, Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini tarafından inha edilirler ve her ikisi tarafından imzalanacak bir kararname ile tayin olunurlar. Bakanlar Temsilciler Meclisi dışından seçilebilir.

Müteakip bakanlıklardan, yani Dışişleri, Milli Savunma veya Maliye Bakanlıklarından biri, bir Türk Bakana verilir. Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini anlaştıkları takdirde bu sistemin yerine bir münavebe sistemi koyabilirler.

Bakanlar Kurulu 54'üncü maddede gösterildiği gibi icra kuvvetini kullanır.

Bakanlar Kurulunun kararları mutlak ekseriyetle alınır ve, 57'nci maddeye uygun olarak Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini veya her ikisi tarafından kesin veto veya iade hakkı kullanılmadığı takdirde, bunlar tarafından 57'nci madde hükümlerine uygun olarak Cümhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanmak suretiyle derhal ilân olunur.

MADDE 47

Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından müştereken kullanılan icra kuvveti aşağıdakilerden ibarettir, yani :—

- (a) 4'üncü maddede gösterildiği üzere Cumhuriyetin bayrağının şekil ve rengini tesbit etmek ;
- (b) Cumhuriyetin nişanlarının ihdas veya tesisi ;
- (c) 46'ncı maddede gösterildiği üzere, ikisi tarafından imzalanmış bir kararname ile, Bakanlar Kurulu üyelerinin tayini ;
- (d) 57'nci maddede gösterildiği üzere, Bakanlar Kurulunun kararlarının Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanması suretile ilânı ;
- (e) 52'nci maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisinin kabul ettiği herhangi bir kanun veya kararın Cumhuriyet Resmî Gazetesinde, yayınlanması suretile ilânı ;
- (f) 112, 115, 118, 124, 126, 131, 133, 153 ve 184'üncü maddelerde gösterilen tayinler ; 118'inci maddede gösterildiği üzere görevlere ve 131'inci madde gereğince yapılan tayinlere son verilmesi ;
- (g) 129'uncu maddede gösterildiği üzere, mecburî askerlik hizmetinin konması ;
- (h) 130'uncu maddede gösterildiği üzere, emniyet kuvvetlerinin azaltılması veya çoğaltılması ;
- (i) 53'üncü maddede gösterildiği üzere, zarar gören tarafın ve mahkûm olan şahsın ayrı Cemaatlere mensup olduğu hallerde hususî af hakkının kullanılması ; 53'üncü maddede gösterildiği üzere mahkûmiyet kararlarının azaltılması, durdurulması ve değiştirilmesi ;
- (j) 140'ıncı maddede gösterildiği üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesine yollama hakkı ;
- (k) 137'nci, 138'inci, 139'uncu ve 143'üncü maddelerde gösterildiği üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesinin kararlarının Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanması ;
- (l) 46'nci maddede gösterildiği üzere, üç bakanlıktan, yani Dışişleri veya Millî Savunma veya Maliye Bakanlıklarından birine bir Türk Bakanın tayini sistemi yerine bir münavebe sisteminin konması ;
- (m) 48 ve 49'uncu maddelerin (d), (e), (f) ve (g) fıkralarında ve 50 ve 51'inci maddelerde belirtilen ve, hale göre, Cumhur Başkanının veya Cumhur Başkan Muavininin ayrı ayrı kullanabilecekleri yetkilerden herhangi birinin kullanılması ;
- (n) 79'uncu maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisine mesaj göndermek.

MADDE 48

Cumhur Başkanı tarafından kullanılan icra kuvveti aşağıdakilerden ibarettir, yani :—

- (a) Elen Bakanları inha ve görevlerine son verme ;
- (b) 55'inci maddede gösterildiği üzere Bakanlar Kurulunu toplantıya çağırmak, bu toplantılara başkanlık etmek ve Bakanlar Kurulu müzakerelerine rey hakkı olmaksızın katılmak ;
- (c) 56'ncı maddede gösterildiği üzere, bu toplantıların gündemini hazırlamak ;
- (d) 57'nci maddede gösterildiği üzere, Bakanlar Kurulunun dışişleri, millî savunma veya güvenlik ile ilgili kararlarına karşı kesin veto hakkı ;
- (e) 57'nci maddede gösterildiği üzere, Bakanlar Kurulunun kararlarını jade hakkı ;

- (f) 50'nci maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisinin dışişleri, millî savunma veya güvenlikle ilgili kanun veya kararlarına karşı kesin veto hakkı ;
- (g) 51'inci maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisinin kanun veya kararlarını veya Bütçeyi iade hakkı ;
- (h) 137, 138 ve 143'üncü maddelerde gösterildiği üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat hakkı ;
- (i) 141'inci maddede gösterildiği üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesine yollama hakkı ;
- (j) 104'üncü maddede gösterildiği üzere, Elen Cemaat Meclisinin cemaat kanunlarını ve kararlarını yayınlamak ;
- (k) 142'nci maddede gösterildiği üzere, Elen Cemaat Meclisinin herhangi bir kanun veya kararını Yüksek Anayasa Mahkemesine yollama hakkı ;
- (l) 139'uncu maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisi ile Cemaat Meclisleri veya herhangi bir Cemaat Meclisi arasında veya Cumhuriyetin organları veya Cumhuriyet dahilindeki makamlar arasında kuvvet veya yetki uyumsuzluk veya itirazlarına dair herhangi bir konu ile ilgili olarak Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat hakkı ;
- (m) 53'üncü maddede gösterildiği üzere, ölüm cezalarında hususî af hakkı ;
- (n) 47'nci maddede belirtilen yetkilerden herhangi birini Cumhurbaşkan Muavini ile müştereken kullanmak ;
- (o) 79'uncu maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisine mesaj göndermek.

MADDE 49

Cumhurbaşkan Muavini tarafından kullanılan icra kuvveti aşağıdakilerden ibarettir, yani :—

- (a) Türk Bakanları inha ve görevlerine son verme ;
- (b) 55'inci maddede gösterildiği üzere, Bakanlar kurulunu toplantıya çağırmasını Cumhurbaşkanından talep etmek ve Bakanlar Kurulunun bütün toplantılarında bulunmak ve müzakerelerine rey hakkı olmaksızın katılmak ;
- (c) 56'ncı maddede gösterildiği üzere, Cumhurbaşkanına gündeme geçirecek konular teklif etmek ;
- (d) 57'nci maddede gösterildiği üzere, Bakanlar Kurulunun dışişleri, millî savunma veya güvenlik ile ilgili kararlarına karşı kesin veto hakkı ;
- (e) 57'nci maddede gösterildiği üzere, Bakanlar Kurulu kararlarını iade hakkı ;
- (f) 50'nci maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisinin dışişleri, millî savunma veya güvenlik ile ilgili kanun veya kararlarına karşı kesin veto hakkı ;
- (g) 51'inci maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisinin kanun veya kararlarını veya Bütçeyi iade hakkı ;
- (h) 137, 138 ve 143'üncü maddelerde gösterildiği üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat hakkı ;
- (i) 141'inci maddede gösterildiği üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesine yollama hakkı ;
- (j) 104'üncü maddede gösterildiği üzere, Türk Cemaat Meclisinin cemaat kanunlarını ve kararlarını yayınlamak ;
- (k) 142'nci maddede gösterildiği üzere, Türk Cemaat Meclisinin herhangi bir kanun veya kararını Yüksek Anayasa Mahkemesine yollama hakkı ;

- (l) 139'uncu maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisi ile Cemaat Meclisleri veya her hangi bir Cemaat Meclisi arasında veya Cumhuriyetin organları veya Cumhuriyet dahilindeki makamlar arasında kuvvet veya yetki uyumsuzluk veya itirazlarına dair herhangi bir konu ile ilgili olarak Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat hakkı ;
- (m) 53'üncü maddede gösterildiği üzere, ölüm cezalarında hususî af hakkı ;
- (n) 47'nci maddede belirtilen yetkilerden herhangi birini Cumhurbaşkanına ile müştereken kullanmak ;
- (o) 79'ncü maddede gösterildiği üzere, Temsilciler Meclisine mesaj göndermek.

MADDE 50

1. Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavini, Temsilciler Meclisinin aşağıdaki konular ile ilgili herhangi bir kanun veya kararına veya onun herhangi bir kısmına karşı kesin veto hakkına, ayrı ayrı veya müştereken, sahiptirler :—

- (a) Yunanistan Kırallığının ve Türkiye Cumhuriyetinin ikisinin birden katıldığı milletlerarası teşekküller ve ittifak anlaşmalarına Cumhuriyetin katılması müstesna olmak üzere, dışişleri ;

Bu bend maksatları bakımından "dışişleri" aşağıdaki konuları içine alır :—

- (i) devletlerin tanınması, diğer memleketlerle diplomatik ve konsolosluk münasebetlerinin tesisi ve bu münasebetlerin kesilmesi. Diplomatik temsilcilere agreman ve konsolosluk temsilcilerine *exequatur* verilmesi. Dışişleri hizmetinde bulunan diplomatik temsilcilerin ve konsolosluk temsilcilerinin yabancı memleketlerde göreve gönderilmeleri ve Dışişleri hizmetinde bulunan hususî temsilcilerin yabancı memleketlerde görevlendirilmeleri. Dışişleri hizmetinde olmayan şahısların yabancı memleketlerde diplomatik temsilci veya konsolosluk temsilcisi olarak herhangi bir göreve tayin ve gönderilmeleri ve Dışişleri hizmetinde olmayan şahısların hususî temsilci olarak yabancı memleketlerde görevlendirilmeleri ;
- (ii) milletlerarası andlaşma, sözleşme ve anlaşmaların akti ;
- (iii) harp ilânı ve sulh akti ;
- (iv) Cumhuriyet vatandaşlarının ve menfaatlarının yabancı memleketlerde korunması ;
- (v) yabancıların Cumhuriyette ikamet, statü ve menfaatları ;
- (vi) Cumhuriyet vatandaşlarının yabancı tabiiyetini iktisapları ve yabancı bir hükûmetin görevini kabul etmeleri veya hizmetine girmeleri ;

- (b) aşağıdaki savunma konuları :—

- (i) silâhlı kuvvetlerin terkihi ve vüsati ile bu kuvvetlere ayrılacak tahsisat ;
- (ii) kadrolara tayinler ve bunlardaki terfiler ;
- (iii) harp malzemesinin ve her nevi patlayıcı maddelerin ithali ;
- (iv) müttefik memleketlere üsler verilmesi ve diğer kolaylıkların tanınması ;

- (c) aşağıdaki emniyet konuları :—

- (i) kadrolara tayinler ve bunlardaki terfiler ;
- (ii) kuvvetlerin dağıtımı ve yerleştirilmesi ;
- (iii) fevkalâde tedbirler ve sıkı yönetim ;
- (iv) polis kanunları.

Yukarıda (c) bendi gereğince veto hakkının, polis ve jandarmanın normal çalışmasını ilgilendirenlerin dışındaki, bütün istisnai tedbir ve kararları kavradığı belirtilir.

2. Yukarıdaki veto hakkı bir kanun veya kararın bütününe veya herhangi bir kısmına karşı kullanılabilir ve sonuncu halde kısmen veto edilmiş kanun veya karar, veto edilmemiş kısmının bu Anayasanın ilgili hükümleri gereğince ilân edilmek üzere sunulup sunulmayacağı hakkında bir karar verilmesi için Temsilciler Meclisine iade edilir.

3. Bu madde gereğince veto hakkı, Temsilciler Meclisi kanunlarının veya kararlarının ilanı için 52'inci maddede konulan süre içinde kullanılır.

MADDE 51

1. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, Temsilciler Meclisinin herhangi bir kanun veya kararını veya onun herhangi bir kısmını, tekrar incelenmesi için, Meclise iade etmek hakkına, ayrı ayrı veya müştereken, sahiptirler.

2. Bütçenin Temsilciler Meclisi tarafından kabul olunması üzerine, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, Bütçeyi, kendi kanaati veya kanaatlarınca ayırd edici olması sebebine dayanarak Temsilciler Meclisine iade etmek hakkına veya haklarına, ayrı ayrı veya müştereken, sahiptirler.

3. Bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterildiği üzere, bir kanun veya karar veya onun herhangi bir kısmı, Temsilciler Meclisine iade edildiği takdirde, Temsilciler Meclisi iade olunan konu hakkında iade tarihinden itibaren onbeş gün içinde karar verir ve bu maddenin 2'nci fıkrasında gösterildiği üzere Bütçe iade edildiği takdirde, Temsilciler Meclisi iade olunan konu hakkında iade tarihinden itibaren otuz gün içinde karar verir.

4. Temsilciler Meclisi kararında ısrar ettiği takdirde, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, hale göre, kanun veya karar veya Bütçeyi, bu Anayasa hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Temsilciler Meclisinin kanun veya kararlarının ilanı için tesbit olunan süre içinde Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlamak suretiyle ilân ederler.

5. Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini bu maddede gösterildiği üzere iade hakkını kullandığı zaman bunu diğerine hemen bildirir.

6. Bu maddede gösterilen iade hakkı, Temsilciler Meclisinin kanunlarının veya kararlarının ilanı için 52'nci maddede gösterilen süre içinde kullanılır.

MADDE 52

Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, Temsilciler Meclisinin herhangi bir kanun veya kararının kendi dairelerine ulaştırılmasından itibaren onbeş gün içinde, bu kanun veya kararı, bu süre içinde, hale göre, 50'nci maddede gösterildiği üzere veto haklarını veya 51'inci maddede gösterildiği üzere iade haklarını veya 140 ve 141'inci maddelerde gösterildiği üzere Yüksek Anayasa Mahkemesine yollama haklarını veya Bütçe hakkında 138'inci maddede gösterildiği üzere Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat haklarını, ayrı ayrı veya müştereken, kullanmadıkları takdirde, Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlamak suretiyle ilân ederler.

MADDE 53

1. Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini, kendi Cemaatlarına mensup olup ölüm cezasına mahkûm edilen şahısları af etme hakkına sahiptir.

2. Zarar gören kimse ile suçlu ayrı Cemaatlara mensub oldukları takdirde, bu af hakkını, Cumhur Başkanı ile Cumhur Başkan Muavini aralarında varacakları anlaşma ile kullanırlar; ikisi arasında anlaşmazlık halinde şefaat lehindeki rey üstün tutulur.

3. Bu maddenin 1'inci veya 2'nci fıkrası gereğince af hakkı kullanıldığı takdirde, ölüm cezası müebbet hapse çevrilir.

4. Diğer bütün hallerde, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, Cumhuriyetin bir mahkemesi tarafından verilen herhangi bir cezaı, Cumhuriyet Baş Savcısının ve Baş Savcı Yardımcısının müşterek tavsiyesi üzerine, azaltabilirler, durdutabilirler veya değiştirebilirler.

MADDE 54

Ayrı ayrı veya müşterek hareket etmek üzere Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavinine, 47, 48 ve 49'uncu maddeler gereğince açıkça ayrılmış olan icra kuvveti mahfuz kalmak şartıyla, Bakanlar Kurulu, bu Anayasanın açık hükümlerine göre bir Cemaat Meclisinin yetkisine giren konular dışında kalan, aşağıdakiler de dahil olmak üzere, bütün konularda icra kuvvetini kullanır :—

- (a) Cumhuriyet idaresinin umumî sevkîidaresi ve mürakabesi ve umumî siyasetin idaresi ;
- (b) 50'inci maddede gösterilen dışişleri ;
- (c) 50'inci maddede gösterilen konular da dahil olmak üzere millî savunma ve emniyet ;
- (d) bütün âmme hizmetlerinin koordinasyonu ve bunlara nezaret ;
- (e) bu Anayasanın ve kanunun hükümlerine uygun olarak Cumhuriyete ait olan mallara nezaret ve bunlar üzerinde tasarruf ;
- (f) bir Bakan tarafından Temsilciler Meclisine sunulacak olan Kanun Tasarılarını incelemek ;
- (g) herhangi bir kanunu tatbik için bu kanunda gösterildiği üzere kararname veya nizamname yapmak ;
- (h) Temsilciler Meclisine sunulacak olan Cumhuriyet Bütçesini incelemek.

MADDE 55

Cumhur Başkanı Bakanlar kurulunu toplantıya çağırır. Bu çağrı, Cumhur Başkanınca resen veya Cumhur Başkan Muavininin belli bir konu için zamanında istemesi üzerine yapılır.

MADDE 56

Bakanlar Kurulunun herhangi bir toplantısının gündemi, Cumhur Başkanı tarafından istediği şekilde hazırlanır ve toplantıdan evvel bütün ilgililere bildirilir. Cumhur Başkan Muavini herhangi bir konuyu herhangi bir toplantının gündemine alınmak üzere Cumhur Başkanına teklif edebilir. Cumhur Başkanı bu konuyu teklif edilen toplantıda görüşülmesi mümkünse bu toplantının gündemine alır, aksi takdirde, bu konu müteakip toplantının gündemine alınır.

MADDE 57

1. Bakanlar Kurulu tarafından alınan kararlar derhal Cumhur Başkanının ve Cumhur Başkan Muavininin dairelerine ulaştırılır.

2. Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini veya her ikisi, Bakanlar Kurulunun kararlarını, bunların dairelerine ulaştırılmasından itibaren dört gün içinde tekrar incelenmek üzere Bakanlar Kuruluna iade etmek hakkına sahiptirler. Bu iade üzerine, Bakanlar Kurulu konuyu tekrar inceler ve kararında ısrar ederse Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini bu kararı, bu maddenin 4'üncü fıkrası gereğince yayımlamak suretile ilân ederler :

Ancak, veto hakkının mevcut olduğu hallerde, iade hakkının kullanılması, Cumhur Başkanının veya Cumhur Başkan Muavininin veya her ikisinin, üzerinde ısrar edilen karara karşı, bunun dairelerine ulaştırılmasından itibaren dört gün içinde, veto hakkını kullanmalarına engel olmaz.

3. Bir karar, 50'nci maddede gösterilen dışışleri, millî savunma veya emniyet ile ilgili ise, Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini veya her ikisi, bu karara karşı, bunun kendi dairelerine ulaştırılmasından itibaren dört gün içinde, veto kullanmak hakkına sahiptirler.

4. Kararın tatbiki gerekiyor ve hakkında bu maddenin 2'nci veya 3'üncü fıkralarında gösterildiği üzere veto veya iade hakkı kullanılmamış ise, bu karar, Bakanlar Kurulunun aksine bir ifadesini ihtiva etmiyorsa, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanmak suretile derhal ilân olunur.

MADDE 58

1. Her Bakan Bakanlığının başıdır.

2. Bu Anayasa gereğince, ayrı ayrı veya müşterek hareket etmek üzere Cumhur Başkanına ve Cumhur Başkan Muavinine, ve Bakanlar Kuruluna açıkça ayrılmış olan icra kuvveti mahfuz kalmak şartıyla, her Bakan tarafından kullanılan icra kuvveti aşağıdaki konuları içine alır :—

- (a) Bakanlığını ilgilendiren kanunları tatbik etmek, ve normal olarak Bakanlığının sahasına giren bütün konu ve işleri idare etmek ;
- (b) Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Bakanlığını ilgilendiren kararname ve nizamnameleri hazırlamak ;
- (c) kendi Bakanlığını ilgilendiren herhangi bir kanun ve bu kanun gereğince çıkarılmış bir kararname veya nizamname hükümlerinin tatbiki için emir vermek ve genelge yapmak ;
- (d) Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere Cumhuriyet Bütçesinin kendi Bakanlığına ait kısmını hazırlamak.

MADDE 59

1. Cumhuriyet vatandaşı olmayan ve Temsilciler Meclisi üyesi seçiminde aday olabilir için gerekli vasıfları haiz bulunmayan bir şahıs Bakan tayin edilemez.

2. Bakanlık görevi, Temsilcilik veya Cemaat Meclisi üyeliği veya Belediye Reisliği de dahil olmak üzere herhangi bir belediye meclisi üyeliği veya Cumhuriyetin silahlı veya emniyet kuvvetlerine mensubiyet veya bir âmme veya belediye görevi veya, bir Türk Bakan bakımından, bir din adamı görevi ile birleşemez.

Bu fıkra bakımından "âmme görevi" 41'inci maddedeki ile aynı manadadır.

3. Bakanlar, Elen Bakan olanlar Cumhur Başkanınca görevlerine son verilmeye kadar ve Türk Bakan olanlar Cumhur Başkan Muavinince görevlerine son verilinceye kadar, görevlerinde kalırlar.

4. Bakan olarak tayin edilen her şahıs, görevine başlamadan evvel Cumhur Başkanının ve Cumhur Başkan Muavininin önünde aşağıdaki sözü verir :—

"Kıbrıs Cumhuriyetinin, Anayasasına ve buna uygun olarak yapılmış kanunlara, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün korunmasına, iman ve riayet edeceğime söz veririm."

MADDE 60

1. Bakanlar Kurulunun biri Elen Cemaatına ve diğeri Türk Cemaatına mensup âmme memuru olan iki Kâtibin idaresinde bir Müşterek Sekreteryası olur.

2. Bakanlar Kurulunun Müşterek Sekreteryaasının iki Kâtibi, Bakanlar Kurulu Dairesini idare ederler ve, Bakanlar Kurulu tarafından verilecek talimata uygun olarak, Kurulun toplantılarına iştirak ederler ve zabıtlarını tutarlar ve Bakanlar Kurulunun kararını ilgili organ veya makama veya şahsa ulaştırırlar.

KISIM IV—TEMSİLCİLER MECLİSİ

MADDE 61

Cumhuriyetin Teşriî Kuvveti, bu Anayasa ile açıkça Cemaat Meclislerine ayrılanlardan başka bütün konularda Temsilciler Meclisi tarafından kullanılır.

MADDE 62

1. Temsilcilerin sayısı ellidir.

Bu sayı, Temsilciler Meclisinin, Elen Cemaatinin seçtiği Temsilcilerin üçte ikisini ve Türk Cemaatinin seçtiği Temsilcilerin üçte ikisini ihtiva eden bir ekseriyetle alacağı bir karar ile değiştirilebilir.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterilen Temsilci sayısının yüzde yetmişi Elen Cemaati ve yüzde otuzu Türk Cemaati tarafından kendi üyeleri arasından ve Temsilcilik sayısından fazla aday olduğu takdirde, aynı günde genel, tek dereceli ve gizli olarak ayrı ayrı yapılacak seçimle seçilir.

Bu fıkra da konulan Temsilciler nisbeti herhangi bir istatistik sayısına tabi değildir.

MADDE 63

1. Bu maddenin 2'nci fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yirmi bir yaşına varmış ve Seçim Kanununda gösterilen ikamet şartlarını haiz her Cumhuriyet vatandaşı seçmen olarak Elen veya Türk seçim listesinden birine kaydedilmek hakkına sahiptir :

Ancak, Elen Cemaati üyeleri yalnız Elen seçim listesine ve Türk cemaati üyeleri yalnız Türk seçim listesine kayıt edilebilirler.

2. Seçim Kanunu gereğince kayıt dışı bırakılan bir şahıs seçmen olarak kayıt edilme hakkına sahip değildir.

MADDE 64

Seçim zamanında aşağıdaki vasıfları haiz olan her şahıs bir Temsilci seçiminde aday olabilir :—

- (a) Cumhuriyet vatandaşı olmak ;
- (b) yirmi beş yaşına varmış olmak ;
- (c) bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte veya ondan sonra, haysiyeti muhil veya ahlâka aykırı bir suçtan hüküm giymemiş veya herhangi bir seçim suçundan dolayı yetkili bir mahkemece ehliyetli kılınmamış olmak ;
- (d) Temsilci olarak görev görmesine engel bir akıl hastalığı bulunmamak.

MADDE 65

1. Temsilciler Meclisinin görev süresi beş yıllık bir devredir. Birinci Temsilciler Meclisinin görev süresi bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte başlar.

2. Yeni seçilen Meclis bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince görevine başlayınca kadar süresi bitmiş Meclis görevine devam eder.

MADDE 66

1. Temsilciler Meclisi için genel seçim, süresi biten Meclisin süresinin bittiği aydan bir evvelki ayın ikinci Pazar günü yapılır.

2. Bir Temsilcilik inhilâl ettiğinde bu inhilâl, vukuu tarihinden itibaren kırk beş günü geçmeyen bir süre içinde Temsilciler Meclisi tarafından tayin edilecek bir tarihte yapılacak bir ara seçimi ile doldurulur.

3. Bu maddenin 1'inci veya 2'nci fıkrasında gösterilen bir seçim, deprem, su baskını, genel salgın hastalık ve benzeri gibi olağanüstü ve beklenmedik sebepler yüzünden, bu Anayasa ile veya gereğince tesbit edilen tarihte yapılmadığı takdirde, bu seçim müteakip haftanın aynı gününde yapılır.

MADDE 67

1. Temsilciler Meclisi, ancak, Türk Cemaati tarafından seçilen Temsilcilerin asgarî üçte birinin katıldığı mutlak bir ekseriyetle vereceği bir karar ile kendini fesh edebilir.

2. Bu kararda, 65'inci ve 66'ncı maddelerin 1'inci fıkraları hükümlerine rağmen, karar tarihinden itibaren en erken otuz gün ve en geç kırk gün sonra yapılması gereken genel seçimin tarihi ve genel seçim tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde olmak üzere yeni seçilecek Meclisin ilk toplantısının tarihi tesbit edilir ve bu tarihe kadar eski Meclis görevine devam eder.

3. 65'inci maddenin 1'inci fıkrası hükümlerine rağmen, fesihten sonra seçilen Temsilciler Meclisinin görev süresi, fesh olunan Meclisin görev süresinin geri kalan kısmı kadar devam eder. Fesih, beş yıllık görev süresinin son yılı içinde vukubulduğu takdirde, Temsilciler Meclisi için genel seçim, hem feshedilen Meclisin görev süresinin geri kalan kısmı hem de müteakip beş yıllık görev süresi için yapılır ve yeni seçilen Meclisin, fesih edilmiş Meclisin görev süresinden geri kalan kısmı içinde yaptığı toplantılar olağanüstü içtima sayılır.

MADDE 68

65'inci maddenin 2'nci fıkrası veya 67'nci maddenin 2'nci fıkrası gereğince yeni seçilen Meclis görevine başlayıncaya kadar görevine devam eden bir Temsilciler Meclisi, ilgili kanun veya kararda açıkça gösterilecek acele ve istisnâ beklenmedik haller dışında herhangi bir konu hakkında herhangi bir kanun yapmak veya herhangi bir karar almak yetkisine sahip değildir.

MADDE 69

Bir Temsilci, Temsilciler Meclisindeki görevine başlamadan evvel ve Meclisin genel bir oturumunda aşağıdaki sözü verir :—

“Kıbrıs Cumhuriyetinin, Anayasasına ve buna uygun olarak yapılmış kanunlara, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün korunmasına, iman ve riayet edeceğime söz veririm.”.

MADDE 70

Temsilcilik görevi, Bakanlık veya Cemaat Meclisi üyeliği veya Belediye Reisliği de dahil olmak üzere herhangi bir belediye meclisi üyeliği veya Cumhuriyetin silâhlı veya emniyet kuvvetlerine mensubiyet veya bir âmmе veya belediye görevi ile veya, Türk Cemaati tarafından seçilen bir Temsilci bakımından, bir din adamı görevi ile birleşemez.

Bu madde bakımından “âmmе görevi”, Cumhuriyetin veya bir Cemaat Meclisinin hizmetinde, ücretli Cumhuriyet veya bir Cemaat Meclisince kontrol edilen, ücretli herhangi bir görevdir ve herhangi bir âmmе hükmî şahsında veya âmmе yararına bir teşekküldeki herhangi bir görevi de içine alır.

MADDE 71

Temsilcilik aşağıdaki hallerde inhilâl eder :—

- (a) ölüm ile ;
- (b) yazılı istifa ile ;
- (c) 64'üncü maddenin (c) veya (d) fıkralarında gösterilen hallerden herhangi birinin vukuu veya Cumhuriyet vatandaşlığı sıfatının kaybı ile ;
- (d) 70'inci maddede gösterilen görevlerden birini almakla.

MADDE 72

1. Temsilciler Meclisinin Reisi, Elen Cemaati tarafından seçilen Temsilciler tarafından seçilecek olan bir Elen ve Reis Vekili, Türk Cemaati tarafından seçilen Temsilciler tarafından seçilecek olan bir Türktür. Her biri, Temsilciler Meclisinin görev süresinin başlangıcında ve bu sürenin tamamı için aynı toplantıda yukarıda gösterildiği gibi ayrı ayrı seçilir.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterilen görevlerden her hangi biri inhilâl ettiğinde, bu inhilâlî doldurmak için gereken süratle ve icabediyorsa olağanüstü bir oturumda, bahiskonusu fıkra da gösterildiği tarzda bir seçim yapılır.

3. Meclis Reisinin veya Reis Vekilinin geçici gaybubeti sırasında veya bu maddenin 2'nci fıkrasında gösterildiği üzere bu görevlerden herhangi birindeki münhal dolduruluncaya kadar, hale göre, Reis veya Reis Vekilinin görevlerini, kendi Cemaati Temsilcilerince başka türlü karar verilmedikçe, kendi Cemaatinin en yaşlı Cemaat Temsilcisi görür.

4. Meclis Reisi ve Reis Vekilinden başka Temsilciler arasından iki Elen ve bir Türk Meclis Başkanlık Kâtibi ile iki Elen ve bir Türk Meclis İdare Âmiri, hale göre, Reis veya Reis Vekili tarafından tayin olunur ve bunlar kendilerini tayin eden Reis veya Reis Vekilinin bürosuna verilirler.

MADDE 73

1. Bu maddenin aşağıdaki hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Temsilciler Meclisi, İç Tüzüğü ile Meclis usulüne ve görevlerinin görülmesine ait her konuyu düzenler.

2. Başkan olarak Meclis Reisi ve Başkan Muavini olarak Meclis Reis Vekili ile, Meclis Reisi ve Reis Vekili seçimlerinden sonraki oturumunda Temsilciler Meclisi tarafından, Elen Cemaati Temsilcileri arasından altı ve Türk Cemaati Temsilcileri arasından iki olmak üzere, seçilecek diğer sekiz üyeden müteşekkil ve Seçme Komitesi adını taşıyan bir Komite kurulur.

3. Seçme Komitesi Temsilciler Meclisinin Daimî Komitelerini ve diğer geçici, *ad hoc* veya özel Komitelerini tesis eder ve bu Komitelerin üyeliklerine Temsilciler tayin eder ve bunları yaparken Komite tesisi veya tayinler hakkında Meclis-teki Elen ve Türk Cemaat gruplarının veya siyasi parti gruplarının tekliflerini önemle nazara alır. Bahis konusu Komitelere tayinler, müteakip fıkra hükümlerine tabidir.

4. Temsilciler Meclisindeki Elen ve Türk Cemaat grupları ve siyasi parti grupları, Meclisin Daimî ve diğer herhangi geçici, *ad hoc* veya özel Komitelerinin her birinde yeter sayıda temsil olunur :

Ancak, bu Komitelerde Elen ve Türk Cemaatları tarafından seçilen Temsilcilere verilen yerlerin sayısının toplamı, Mecliste Elen ve Türk Cemaatları tarafından seçilen Temsilcilere ayrı ayrı verilen yerler arasındaki nisbetin aynı olur.

5. Temsilciler Meclisine sunulan her Kanun Tasarısı ve Teklifi evvelâ müzakere edilmek üzere ilgili Komüteye havale olunur.

Müstacel mahiyette sayılanlar hariç olmak üzere, hiç bir Tasarı ve Teklif, bir Komitede, bunu teşkil eden Temsilcilere dağıtımından sonra kırk sekiz saat geçmeden müzakere edilemez.

Müstacel mahiyette sayılanlar hariç olmak üzere, Komite safhasını geçen hiçbir Tasarı ve Teklif, Komitenin raporu ile birlikte Temsilcilere dağıtımından sonra kırk sekiz saat geçmeden, Temsilciler Meclisinde müzakere edilemez.

6. Temsilciler Meclisi toplantılarının, Meclis Reis Vekili tarafından teklif olunan herhangi bir ilâve konuyu da ihtiva edecek olan, gündemi, Meclis Reisi tarafından hazırlanır ve Temsilciler Meclisine sunulur.

Gündemin Temsilciler Meclisine sunulmasından sonra, herhangi bir Temsilci bu gündeme ilâveler veya değişiklikler yapılmasını teklif edebilir ve bu teklifler hakkında Temsilciler Meclisi tarafından karar verilir.

7. Hiçbir Temsilci, Temsilciler Meclisinin hiçbir toplantısında özel Kayıt Defterine ismini kaydetirmeden veya toplantıya Başkanlık eden şahsın müsaadesini almadıkça konuşamaz.

Bu formaliteye uyan her Temsilci, söz aldığı toplantıda, konuya göre makul yeterlikte bir süre konuşmak ve dinlenmek hakkına sahiptir.

Konuşmalar, konuşmak isteyenlerin, hale göre, kayıt veya sözlü talep sırasına göre yapılır :

Ancak, zıt görüşler ileri sürüldüğü hallerde, birbirine zıt görüşleri ileri süren hatipler, imkân nisbetinde, birbirlerini takip ederler. Mamafih, Temsilciler Meclisindeki Komiteler veya siyasi parti grupları adına konuşan Temsilciler, bu sıraya tabi değildirler.

Gündemle ilgili herhangi bir konu, İç Tüzüğün tatbiki veya müzakere yeterliği ile ilgili takrirler hakkında konuşmak isteyen Temsilcilere, müzakere konusunun esası hakkında konuşmak isteyen Temsilcilerden daha önce söz verilir ve bu halde, biri takririn lehinde diğeri aleyhinde olan iki Temsilciye on beşer dakika konuşmak üzere söz verilir.

8. Temsilciler Meclisindeki bütün konuşmalar, Meclis kürsüsünden ve Temsilciler Meclisine hitaben yapılır. Meclisteki ve bütün Komite toplantılarındaki bütün konuşma ve diğer işlemler, yapıldıkları anda, söylendikleri veya yapıldıkları resmî dilden diğeri resmî dile tercüme edilir.

9. İç Tüzükte aksi gösterilmedikçe Mecliste ve Komite toplantılarında, bir Temsilcinin sözünün kesilmesi veya herhangi bir Temsilciye, müzakere olunan konu ile ilgili bulunmayan şahsi hücumlar yapılması yasaktır.

10. Temsilciler Meclisinde verilen reyler Elen Meclis Başkanlık Kâtiplerinden biri ve Türk Meclis Başkanlık Kâtibi tarafından müştereken sayılır ve kayıt edilir.

11. Temsilciler Meclisi müzakerelerinin zabıtları bütün işlemleri tam olarak ihtiva eder.

Komitelerdeki işlemlerin zabıtları hülâsa olarak tutulur. Temsilciler Meclisinin bir toplantısının zabıtlarına müteakip ilk toplantıda bir Temsilci tarafından yapılan sözlü itiraz veya ilgili toplantının Başkanına gönderilen yazılı itiraz üzerine Temsilciler Meclisi, bahis konusu zabıtların itiraza göre doğrultulmasına karar verebilir.

12. Temsilciler Meclisinde Temsilciler sayısı toplamının asgarî yüzde on ikisi tarafından temsil edilen her siyasi parti, bir siyasi parti grubu teşkil edebilir ve bu sıfatla tanınmak hakkına sahiptir.

MADDE 74

1. Temsilciler Meclisi, bir genel seçimden sonra bunu takip eden on beşinci gün ve bundan sonraki yıllarda yılın aynı gününde olağan içtimayı yapmak üzere, davetsiz toplanır.

2. Temsilciler Meclisinin olağan içtimat, her yıl, Temsilciler Meclisinin kararına göre üç ilâ altı ay sürer.

3. On Temsilci tarafından Meclis Reisi ve Reis Vekilinin her ikisine de yapılacak olan bir talep üzerine Temsilciler Meclisi, Meclis Reisi veya Reis Vekili tarafından olağanüstü içtimaa çağrılır.

MADDE 75

1. Temsilciler Meclisinin toplantıları alenîdir ve müzakerelerinin zabıtları yayınlanır.

2. Temsilciler Meclisi, gerekli görürse, Temsilciler sayısı toplamının dörtte üçünün ekseriyeti ile vereceği bir karar üzerine, gizli toplantılar yapabilir.

MADDE 76

1. Meclis Reisi, her toplantının başladığını ve sona erdiğini bildirir.

2. Meclis Reisi, bir toplantının sona erdiğini bildirirken, aynı zamanda, Temsilciler Meclisinin rızasile, müteakip toplantı için tesbit edilen tarih ve saati de bildirir ve Temsilciler Meclisine bu toplantının gündemini sunar ve bunun üzerine 73'üncü maddenin 6'ncı fıkrası hükümleri uygulanır.

3. Herhangi bir gündem, toplantıdan en az yirmi dört saat evvel basılır ve Temsilcilere dağıtılır. Ancak, gündem, müzakeresi başlamış olan konularla ilgili ise, dağıtımı toplantıdan evvel herhangi bir zaman yapılabilir.

MADDE 77

1. Temsilciler Meclisinde nisap, üyelerin sayısı toplamının asgarî üçte biridir.

2. Herhangi belli bir konuya ait müzakere, iki Cemaattan birinin toplantıda hazır bulunan Temsilcilerinin ekseriyetinin talebi üzerine, bir defa yirmi dört saat tehir olunur.

MADDE 78

1. Temsilciler Meclisinin kanun ve kararları, hazır bulunan ve reylerini kullanan Temsilcilerin reylerinin basit ekseriyeti ile kabul olunur.

2. Seçim Kanununda herhangi bir değişiklik, belediyeler ile ilgili veya resimler veya vergiler koyan herhangi bir kanunun kabulü, Elen ve Türk Cemaatları tarafından seçilen ve reye iştirak eden Temsilcilerin ayrı ayrı basit ekseriyetini gerektirir.

MADDE 79

1. Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muayini Temsilciler Meclisine mesaj gönderebilir veya görüşlerini Bakanlar vasıtasıyla bildirebilir.

2. Bakanlar, Temsilciler Meclisinin veya herhangi bir Komitesinin müzakerelerini takip edebilirler ve yetkilerine giren herhangi bir konuda Temsilciler Meclisine veya herhangi bir Komitesine demeçte bulunabilirler veya bilgi verebilirler.

MADDE 80

1. Kanun tekliflerinde bulunmak hakkı Temsilcilere ve Bakanlara aittir.

2. Hiçbir Temsilci bütçe masraflarında artış ile ilgili hiçbir Kanun Teklifi yapamaz.

MADDE 81

1. Bütçe, Temsilciler Meclisine, kanun tarafından mali yılın başlangıcı olarak tayin edilen günden asgarî üç ay önce sunulur ve tayin edilen bu günden evvel kabul olunur.

2. Mali yılın sonunu takip eden üç ay içinde, kesin hesaplar Temsilciler Meclisinin tasvibine sunulur.

MADDE 82

Temsilciler Meclisinin bir kanun veya kararı, bu kanun veya kararda başka bir tarih tayin edilmedikçe, Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayımlanmakla yürürlüğe girer.

MADDE 83

1. Temsilciler, Temsilciler Meclisindeki her türlü demeç veya reylerinden dolayı hukukî veya cezai takibata tabî değildirler.

2. Bir Temsilci, Temsilcilik sıfatı devam ettikçe, Yüksek Mahkemenin müsaadesi olmaksızın, takip olunamaz, yakalanamaz veya hapis edilemez. Ölüm veya beş yıl veya daha fazla hapis cezası ile cezalandırılabilen suç işleminde, suçlu, suç üstü yakalandığı takdirde, bu müsaadenin alınmasına lüzum yoktur. Bu halde yetkili makam tarafından derhal haberdar edilecek olan Yüksek Mahkeme, ilgilinin, Temsilcilik süresince, takibinin veya tutukluğunun devamına müsaade edip etmiyeceğini kararlaştırır.

3. Yüksek Mahkeme, bir Temsilcinin takip edilmesine müsaade etmezse, bu Temsilcinin bu suretle takip edilemediği süre, bahis konusu suçun zaman aşımı bakımından nazara alınmaz.

4. Yüksek Mahkeme, bir Temsilciye yetkili bir mahkeme tarafından verilen bir hapis cezası hükmünün infazına müsaade etmezse, bu hükmün infazı Temsilcilik sıfatı sona erinceye kadar tehir olunur.

MADDE 84

1. Temsilciler, Âmme Gelirlerinden kanunun tayin ettiği tahsisatlarını alırlar.

2. Bu tahsisatlarda yapılan herhangi bir artış, yapıldığı Temsilciler Meclisi süresi içinde yürürlüğe girmez.

MADDE 85

Seçim için adayların haiz olması gereken vasıflar ile ilgili her hangi bir konu ve seçim itirazları, Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafından kesin olarak karara bağlanır.

KISIM V—CEMAAT MECLİSLERİ

MADDE 86

Elen ve Türk Cemaatlarının her biri, kendi üyeleri arasından, bu Anayasa hükümleri gereğince açıkça kendisine ayrılmış bulunan yetkilere sahip olacak bir Cemaat Meclisi seçer.

MADDE 87

1. Cemaat Meclisleri, kendi Cemaatları bakımından, bu Anayasanın sınırları içinde ve bu maddenin 3'üncü fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yalnız aşağıdaki konularda teşriî kuvveti kullanmak hakkına sahiptirler :—

- (a) Bütün dinî konular ;
- (b) Bütün eğitim, kültür ve öğretim konuları ;
- (c) ahlali şahsiye ;
- (d) ahlali şahsiye ve dinî konular ile ilgili hukuk davalarına bakacak mahkemelerin tereküp ve dereceleri ;
- (e) kendi Cemaatlarının refahını arttırmak gayesi ile kurulan hayır ve spor tesis, teşekkül ve dernekleri gibi münhasıran cemaata ait mahiyette menfaat ve müesseseler ile ilgili konular ;
- (f) kendi ihtiyaçlarını ve mürakabeleri altında bulunan teşekkül ve müesseselerin ihtiyaçlarını karşılamak için kendi Cemaatları üyelerine 88'inci maddede gösterildiği gibi şahsî vergiler ve resimler koymak ;
- (g) bir Cemaat Meclisinin, münhasıran kendi Cemaatı üyelerinden müteşkil belediyelerce takip olunan gayelerin tahakkuk ettirilmesini mümkün kılma için belediyelere ait kanunların sınırları içinde nizamnameler veya talimatnameler şeklinde munzam mevzuatı gerektiren konular ;

- (h) kendilerine bu Anayasa ile verilen, istihsal ve istihlâk kooperatiflerini ve kredi müesseselerini mürakabe etme ve münhasıran kendi Cemaatlarından müteşekkil belediyelere görevlerinde nezaret yetkilerini kullanmaları ile ilgili konular :

Ancak—

- (i) bir Cemaat Meclisi tarafından bu (h) bendi gereğince yapılacak olan herhangi bir Cemaat kanunu, nizamname ve talimatname veya alınacak herhangi bir karar, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, istihsal ve istihlâk kooperatiflerini ve kredi müesseselerini düzenleyen veya belediyelere ait herhangi bir kanuna aykırı veya onunla uyumsuz olamaz ;
- (ii) bu bendin yukarıda (i)'nin hükümlerinin hiçbirisi bu (h) bendi ile bir Cemaat Meclisine verilen yetkilerin kullanılması ile ilgili herhangi bir konuda Temsilciler Meclisine kanun yapmak yetkisini tanır şekilde tefsir edilemez ;

(i) bu Anayasa tarafından açıkça gösterilen diğer konular.

2. Bu maddenin l'inci fıkrasının (f) bendinin hiçbir hükmü, Temsilciler Meclisinin, bu Anayasanın hükümlerine uygun olarak, şahsî vergi koyma yetkisini herhangi bir suretle tahdit edecek şekilde tefsir edilmez.

3. Bir Cemaat Meclisinin, bu maddenin l'inci fıkrası ile kendisine verilen kuvveti kullanmak sureti ile, yapacağı herhangi bir kanun veya alacağı herhangi bir karar, hiçbir suretle, Cumhuriyetin güvenliği veya Anayasa düzeni veya âmme selâmeti veya âmme nizamı veya âmme sağlığı veya âmme ahlâkı yararına veya bu Anayasa ile herhangi bir şahsa sağlanan ana hak ve hürriyetlere aykırı hiç bir hükmü ihtiva etmez.

MADDE 88

1. Bir Cemaat Meclisinin, 87'nci maddenin l'inci fıkrasının (f) bendi gereğince vergi koymak yetkisi, her malî yıl bütçesinde gösterilen masraflarının, bu malî yıl için Cumhuriyet tarafından bu maddenin 2'nci fıkrasında gösterildiği üzere Bütçesinden bu Cemaat Meclisine yapılan ödemelerle veya aynı malî yıl içinde bu Meclisin elde edebileceği başka herhangi bir gelir ile karşılanmayan kısmının karşılanması maksadı ile kullanılır.

2. Temsilciler Meclisi, her malî yıl, Cemaat Meclislerinin kendi malî yılları bakımından kendi yetkileri dahilindeki konular ile ilgili ihtiyaçları için, Elen ve Türk Cemaat Meclislerine aşağıda gösterildiği üzere ayrılan iki milyon *pound'dan* az olmayan bir tahsisatı, Bütçeye koyar ve her iki Cemaat Meclisine de ödenmeye hazır tutar :—

(a) Elen Cemaat Meclisine bir milyon altı yüz bin *pound'dan* az olmayan bir meblâğ ; ve

(b) Türk Cemaat Meclisine dört yüz bin *pound'dan* az olmayan bir meblâğ :

Ancak, her iki Cemaat Meclisine ödenecek asgarî meblâğ toplamı artırıldığı takdirde, bu arttırılan meblâğ kısmının Cemaat Meclislerinden her birine ayrılması, Temsilciler Meclisinin kararlaştıracığı tarzda yapılır.

3. Bir Cemaat Meclisi talep ettiği takdirde, bu Meclisin koyduğu vergiler, Cumhuriyet makamları tarafından bu Cemaat Meclisi namına toplanır ve bu Meclise ödenir.

4. Bu madde ve 87'nci maddenin l'inci fıkrasının (f) bendi maksatları bakımından, " üye ", bahis konusu üyelerin iştirak ettikleri hükmî şahıs olan veya olmayan teşekkülleri de, hisseleri nisbetinde içine alır.

MADDE 89

1. Cemaat Meclisleri, kendi Cemaatları bakımından, ayrıca aşağıdaki konularda da yetkiye sahiptirler :—

- (a) 87'nci maddenin, müteakip bendlerde özel hükümler bulunan, 1'inci fıkrasının (g) ve (h) bendlerinde gösterilenlerin dışındaki hükümleri gereğince teşrii kuvveti kullanmaya yetkili oldukları herhangi bir konu ile ilgili olarak,
 - (i) kendi Cemaat kanunları çerçevesi içinde siyaseti idare etmek ;
 - (ii) bir Cemaat kanunu tarafından gösterilen tarzda ve şahıslar vasıtasile idari yetkileri kullanmak ;
- (b) kendi Cemaatlarının refahını arttırmak gayesi ile kurulan ve kanunlarla düzenlenen istihsal ve istihlak kooperatifleri ve kredi müesseselerini murakabe etmek ;
- (c) münhasıran kendi Cemaatları üyelerinden müteşekkil olan belediyelerin takip ettikleri gayeleri tahakkuk ettirmek ve kanunlara tabi olan bu gibi belediyelere görevlerinde nezaret etmek.

2. 87'nci maddenin 1'inci fıkrasının (e) bendindeki ve bu maddenin 1'inci fıkrasının (b) bendindeki hükümlerin hiçbirisi, sekene istediği takdirde, bu bendlerde gösterilen mahiyette karma ve müsterek müesseselerin kurulmasını önleyecek şekilde tefsir edilmez.

3. Merkezî idare, bu maddenin 1'inci fıkrasının (b) ve (c) bendlerinde gösterilen müessese, teşekkül veya belediyeleri, kendi bakımından, yürürlükte olan mevzuat gereğince murakabe etmek istediği takdirde, bu murakabe, bahis konusu müessese, teşekkül veya belediyenin ait olduğu Cemaata mensup memurlar tarafından yapılır.

MADDE 90

1. Bu maddenin müteakip hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, her Cemaat Meclisi, kendi cemaat kanunları ile veya onlar gereğince kendi kanun ve kararlarının tatbiki için hükümler koymak kuvvetine sahiptir.

2. Bir Cemaat Meclisi, bu Anayasa gereğince kendisine verilen herhangi bir kuvveti kullanırken kendi kanunlarının ve kararlarının her hangi birinde, bunların ihlali veya verdiği bir talimata riayetsizlik için hapis cezası veya tutukluk koyma kuvvetine sahip değildir.

3. Cemaat Meclisleri, kendi cemaat kanunlarına veya kararlarına ve yetkileri içinde bulunan ahvali şahsiye ve dinî konular ile ilgili hukuk davalarına bakan mahkemelerin hükümlerine riyeti sağlamak için cebir kullanma yetkisine sahip değildirler.

4. Bir Cemaat Meclisinin herhangi bir kanun veya kararına veya bu Meclisin murakabe veya nezaret yetkisini kullanması ile ilgili herhangi bir konuda riyeti sağlamak için cebir kullanması gerektiği zaman, bu cebir, Cemaat Meclisi tarafından veya onun namına yapılacak talep üzerine, bunu tatbik etmek münhasır yetkisine sahip olan Cumhuriyetin âmme makamları tarafından tatbik olunur.

5. Bir mahkemenin, bir Cemaat Meclisinin münhasır yetkisi içinde bulunan herhangi bir konu ile ilgili herhangi bir karar veya emri Cumhuriyetin âmme makamları vasıtasıyla infaz edilir.

MADDE 91

1. Her Cemaat Meclisi, her yılda, müteakip malî yıl için gelir ve giderinin bütçesini hazırlar ve kabul eder.

2. Cemaat Meclisi, bu bütçeyi, en geç, bir cemaat kanunu ile cemaat malî yılının başlangıcı olarak tesbit olunan güne kadar kabul eder.

MADDE 92

Her Cemaat Meclisinin üyelerinin sayısı, ilgili Cemaat Meclisinin üyeleri sayısı toplamının üçte ikisinin ekseriyeti ile kabul olunan bir cemaat kanunu ile tayin edilir.

MADDE 93

Her iki Cemaat Meclisi için seçimler, genel, tek dereceli ve gizli reyyle yapılır.

MADDE 94

1. Bu maddenin 2'nci fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yirmibir yaşına varmış ve ilgili cemaat seçim kanununda gösterilen ikâmet şartlarını haiz her Cumhuriyet vatandaşı, ilgili cemaat seçim listesine seçmen olarak kaydedilmek hakkına sahiptir :

Ancak, Elen Cemaatı üyeleri yalnız Elen cemaat seçim listesine ve Türk Cemaatı üyeleri yalnız Türk cemaat seçim listesine kayıt edilebilirler.

2. İlgili cemaat seçim kanunu gereğince kayıt dışı bırakılan bir şahıs seçmen olarak kaydedilmek hakkına sahip değildir.

MADDE 95

Seçim zamanında aşağıdaki vasıfları haiz olan her şahıs bir Cemaat Meclisi üyeliği seçiminde aday olabilir :—

- (a) Cumhuriyet vatandaşı olmak ve ilgili cemaat seçim listesinde kayıtlı olmak ;
- (b) yirmi beş yaşına varmış olmak ;
- (c) bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte veya ondan sonra, haysiyeti muhil veya ahlâka aykırı bir suçtan hüküm giymemiş veya herhangi bir seçim suçundan dolayı yetkili bir mahkemece ehliyetsiz kılınmamış olmak ;
- (d) bir Cemaat Meclisi üyesi olarak görev görmesine engel bir akıl hastalığı bulunmamak.

MADDE 96

1. Cemaat Meclislerinin görev süresi, ilgili cemaat kanununun tesbit ettiği tarihten başlamak üzere beş yıllık bir devredir.

2. Yeni seçilen Cemaat Meclisi bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince görevine başlayıncaya kadar süresi bitmiş Cemaat Meclisi görevine devam eder.

MADDE 97

1. Bir Cemaat Meclisi için bir cemaat genel seçimi, süresi biten Cemaat Meclisinin süresinin bitmesinden en az otuz gün evvel yapılır.

2. Bir Cemaat Meclisi üyeliği inhilâl ettiğinde bu inhilâl, vukuundan itibaren kırk beş günü geçmeyen bir süre içinde yapılacak bir ara seçimi ile doldurulur.

3. Bu maddenin 1'inci veya 2'nci fıkralarında gösterilen bir seçim, deprem, su baskını, genel salgın hastalık ve benzeri gibi olağanüstü ve beklenmedik sebepler yüzünden, bu Anayasa ile veya gereğince tesbit edilen tarihte yapılmadığı takdirde, bu seçim müteakip haftanın aynı gününde yapılır.

MADDE 98

1. Cemaat Meclislerinden her biri, ancak mutlak ekseriyet ile vereceği bir kararla kendini feshedebilir.

2. Bu kararda, 96'ncı ve 97'nci maddelerin 1'inci fıkraları hükümlerine rağmen, bahis konusu Cemaat Meclisi için, karar tarihinden itibaren en erken otuz gün ve en geç kırk gün sonra yapılması gereken cemaat genel seçiminin tarihi ve cemaat genel seçimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde olmak üzere yeni seçilecek Cemaat Meclisinin ilk toplantısının tarihi tesbit edilir ve bu tarihe kadar eski Cemaat Meclisi görevine devam eder.

3. 96'nci maddenin 1'inci fıkrası hükümlerine rağmen, fesihden sonra seçilen Cemaat Meclisinin görev süresi, fesh olunan Meclisin görev süresinin geri kalan kısmı kadar devam eder. Fesih, ilgili Cemaat Meclisinin beş yıllık görev süresinin son yılı içinde vukubulduğu takdirde, bu Cemaat Meclisi için Cemaat genel seçimi, hem feshedilen Cemaat Meclisinin görev süresinin geri kalan kısmı hem de müteakip beş yıllık görev süresi için yapılır.

MADDE 99

96'nci maddenin 2'nci fıkrası veya 98'inci maddenin 2'nci fıkrası gereğince yeni seçilen bir Cemaat Meclisi görevine başlayıncaya kadar görevine devam eden bir Cemaat Meclisi, ilgili kanun veya kararda açıkça gösterilecek acele ve istisnai beklenmedik haller dışında herhangi bir konu hakkında herhangi bir kanun yapmak veya herhangi bir karar almak yetkisine sahip değildir.

MADDE 100

Bir Cemaat Meclisi üyesi, Cemaat Meclisindeki görevine başlamadan evvel ve bu Meclisin genel bir oturumunda aşağıdaki sözü verir :—

“Kıbrıs Cumhuriyetinin, Anayasasına ve buna uygun olarak yapılmış kanunlara, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün korunmasına iman ve riayet edeceğime söz veririm.”.

MADDE 101

1. Bir Cemaat Meclisi üyeliği görevi, Bakanlık veya Temsilcilik veya Belediye Reisliği de dahil olmak üzere herhangi bir belediye meclisi üyeliği veya Cumhuriyetin silâhlı veya emniyet kuvvetlerine mensubiyet veya bir âmme veya belediye görevi ile veya, bir Türk Cemaat Meclisi üyesi bakımından, bir din adamı görevi ile birleşmez.

2. Bu madde bakımından “âmmе görevi”, Cumhuriyetin veya bir Cemaat Meclisinin âmme hizmetinde, ücreti Cumhuriyet veya bir Cemaat Meclisince kontrol edilen, ücretli herhangi bir görevdir ve herhangi bir âmme hükmü şahsında veya âmme yararına bir teşekküldeki herhangi bir görevi de içine alır.

MADDE 102

Cemaat Meclisleri, İç Tüzükleri ile, olağan ve olağanüstü toplantıları, bu toplantıların tarih ve süreleri, reylerin izhar ve işlerinin görülme tarzı da dahil olmak üzere, bütün usûl konularına ait kaideleri koyarlar.

MADDE 103

1. Cemaat Meclislerinin toplantıları alenidir ve müzakerelerinin zabıtları yayınlanır.

2. Her bir Cemaat Meclisi, gerekli görürse, üyeleri sayısı toplamının üçte ikisinin ekseriyeti ile vereceği bir karar üzerine gizli toplantılar yapabilir.

MADDE 104

1. Elen veya Türk Cemaat Meclisi tarafından kabul olunan kanun veya kararlar, Cemaatlerine mensup Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini tarafından alınmalarından itibaren onbeş gün içinde imzalandıktan sonra Cumhuriyet Resmî Gazetesinde derhal yayınlanırlar.

2. Bir Cemaat kanunu, bu kanunla başka bir tarih tayin edilmedikçe Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanmakla yürürlüğe girer.

MADDE 105

1. Cümhur Başkanı Elen Cemaat Meclisinin ve Cümhur Başkan Muavini Türk Cemaat Meclisinin kabul ettiği herhangi bir kanun veya kararı, alınmalarından itibaren onbeş gün içinde, tekrar incelenmesi için ilgili Meclise iade edebilirler.

2. İlgili Cemaat Meclisi kendisine iade edilen kanun veya kararın aynen kalmasında ısrar ettiği takdirde, hale göre, Cümhur Başkanı veya Cümhur Başkan Muavini, bundan bir evvelki madde hükümlerine uygun olarak bu kanun veya kararı imzalar ve yayınlar.

MADDE 106

1. Bir Cemaat Meclisi üyesi, Mecliste yaptığı her türlü demec veya reylerinden dolayı hukukî veya cezaî takibata tabi değildir.

2. Bir Cemaat Meclisi üyesi, üyelik sıfatı devam ettikçe, Yüksek Mahkemenin müsaadesi olmaksızın, takip olunamaz, yakalanamaz veya hapis edilemez. Ölüm veya beş yıl veya daha fazla hapis ile cezalandırılabilen bir suç işleminde, suçlu, suçüstü yakalandığı takdirde, bu müsaadenin alınmasına lüzum yoktur. Bu halde yetkili makam tarafından derhal haberdar edilecek olan Yüksek Mahkeme, ilgilinin, üyelik süresince, takibinin veya tutukluluğunun devamına müsaade edip etmiyeceğini kararlaştırır.

3. Yüksek mahkeme, bir Cemaat Meclisi üyesinin takip edilmesine müsaade etmezse, bu üyenin bu suretle takip edilemediği süre, bahis konusu suçun zaman aşımı bakımından nazara alınmaz.

Yüksek Mahkeme, bir Cemaat Meclisi üyesine yetkili bir mahkeme tarafından verilen bir hapis cezası hükmünün infazına müsaade etmezse, bu hükmün infazı, üyelik sıfatı sona erinceye kadar tehir olunur.

MADDE 107

Bir Cemaat Meclisi üyeliği aşağıdaki hallerde inhişâl eder :—

(a) ölüm ile ; veya

(b) yazılı istifası ile ; veya

(c) 95'inci maddenin (c) veya (d) fıkralarında gösterilen hallerden herhangi birinin vukuu veya Cumhuriyet vatandaşlığı sıfatının kaybı veya ilgili cemaat seçim listesine seçmen olarak kaydedilmek vasfını kaybetmek ile ; veya

(d) 101'inci maddede gösterilen görevlerden birini almakla.

MADDE 108

1. Elen ve Türk Cemaatlarından herbiri, kendi Cemaatlarına ait bulunan eğitim, kültür, spor ve hayır müesseseleri için, hale göre, Yunan veya Türk Hükümetlerinden malî yardım alma hakkına sahiptir.

2. Kezalik, Elen veya Türk Cemaatlarından herbiri, kendi müesseselerinin faaliyeti için yeter sayıda öğretmen, profesör veya din adamına sahip olmadığı kanaatinde olduğu takdirde bu Cemaat, ihtiyaçlarını karşılamak için, hale göre, Yunan veya Türk Hükümetlerinden tamamen lüzumu kadar sağlayabilecekleri personeli temin ve istihdam etmek hakkına sahiptir.

MADDE 109

2'nci maddenin (3) üçüncü fıkrası hükümleri gereğince Cemaatlerden birine mensup olmayı ihtiyar eden her dinî grup, ilgili bir cemaat kanununun gösterdiği üzere, seçilmiş üye veya üyeleri tarafından, bu grubun mensup olmayı ihtiyar ettiği Cemaatın Cemaat Meclisinde temsil edilmek hakkına sahiptir.

MADDE 110

1. Kıbrıs Otosefal Elen-Ortodoks Kilisesi, Mukaddes Kurallara ve yürürlükte olan Şartına uygun olarak kendi iç işlerinin ve mallarının düzenlenmesi ve yürütülmesi münhasır hakkına sahip olmaya devam eder ve Elen Cemaat Meclisi bu hakka aykırı hareket etmez.

2. Vakıf müessesesi ve Ahkâmül Evkaf, bu Anayasaca tanınır.

Vakıf müessese veya tesisini veya vakıfları veya, camilere ve herhangi diğer bir İslâm dinî müessesesine ait mallar da dahil olmak üzere, herhangi vakıf malları ilgilendiren veya herhangi bir suretle bunlara tesir eden bütün konular, münhasıran Ahkâmül Evkaf ve Türk Cemaat Meclisince çıkarılan veya yapılan kanun ve nizamnamelere tabidir ve bunlara göre ve bunlar gereğince idare olunur ve hiçbir teşriî, icraî veya herhangi diğer bir muamele, bahis konusu Ahkâmül Evkafı ve Türk Cemaat Meclisinin bahis konusu kanunlarını ve nizamnamelerini ihlâl edemez veya onlara üstün gelemmez veya müdahale edemez.

3. Kendisine 2'nci maddenin (3) üncü fıkrası hükümleri uygulanan bir dinî grubun Kilisesi, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce yürürlükte olan Kıbrıs Sömürgesi kanunlarına uygun olarak sahip olduğu dinî konular ile ilgili herhangi bir hakkına, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte ve ondan sonra da sahip olmağa devam eder.

MADDE 111

1. Bu Anayasanın hükümleri mahfuz kalmak şartı ile, Elen-Ortodoks Kilisesi veya kendisine 2'nci maddenin (3) üncü fıkrası hükümleri uygulanan bir dinî grup üyelerinin nişanlılık, evlenme, boşanma, evliliğin butlanı, ayrılık veya evlilik haklarının iadesine veya mahkeme kararı ile yapılan nesep tashihiinden veya evlât edinmeden başka aile münasebetlerine dair herhangi bir konuya, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte ve ondan sonra, hale göre, Elen-Ortodoks Kilisesinin veya bahis konusu dinî grubun Kilisesinin kanunu uygulanır ve buna bahis konusu Kilisenin bir mahkemesi bakar ve hiçbir Cemaat Meclisi bu kanuna aykırı hareket etmez.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrası hükmü, bahis konusu mahkemenin herhangi bir karar veya emrinin infazına, 90'ıncı maddenin 5'inci fıkrası hükümlerinin uygulanmasını önlemez.

KISIM VI—CUMHURİYETİN BAĞIMSIZ MEMURLARI

Bölüm I

Cumhuriyet Baş Savcısı ve Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısı

MADDE 112

1. Cumhuriyet Başkanı ve Cumhuriyet Başkan Muavini, bir Yüksek Mahkeme hâkimi tayin edilebilmek için gerekli vasıfları haiz iki şahsı, biri Cumhuriyet Baş Savcısı diğeri Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısı olarak müştereken tayin ederler :

Ancak, Baş Savcı ve Baş Savcı Yardımcısı aynı Cemaata mensup olamazlar.

2. Bağımsız bir daire olup hiçbir Bakanlığa tabi bulunmayan Cumhuriyet Hukuk Dairesinin Başkanı Cumhuriyet Baş Savcısı ve Başkan Yardımcısı Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısıdır.

3. Cumhuriyet Baş Savcısı ve Baş Savcı Yardımcısı, herhangi bir mahkemede dinlenmek hakkına sahiptirler ve bu mahkeme önüne çıkan bütün diğer şahıslara tekaddüm ederler :

Ancak, Cumhuriyet Baş Savcısı, Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısına daima tekaddüm eder.

4. Cumhuriyet Baş Savcısı ve Baş Savcı Yardımcısı, Cumhuriyet adliyesinin daimi üyesidirler ve Reisi hariç olmak üzere Yüksek Mahkeme hâkimlerinin tabi olduğu aynı şart ve kayıtlar ile görevlerini görürler ve görevlerine ancak bir Yüksek Mahkeme hâkimine uygulanan aynı sebepler ile ve tarzda son verilebilir.

5. Cumhuriyet Baş Savcısının veya Baş Savcı Yardımcısının Cemaatına mensup şahısları ilgilendiren bütün konularda, Cumhuriyet Baş Savcısı tarafından bir karar alınmadan önce, hale göre biri, ilgilinin Cemaatına mensup olan diğeri ile istişare eder :

Ancak, yalnız bir Cemaatin hâkimlerinden müteşekkil ceza mahkemelerindeki takibatın kesin idare ve mesuliyeti, bu Cemaata mensup olan, hale göre, Cumhuriyet Baş Savcısı veya Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısına aittir.

MADDE 113

1. Cumhuriyet Baş Savcısı, Baş Savcı Yardımcısının yardımı ile, Cumhuriyetin, Cumhur Başkanının, Cumhur Başkan Muavininin, Bakanlar Kurulunun ve Bakanların Hukuk Müşaviridir ve kendisine bu Anayasa veya kanun tarafından verilen veya emrolunan diğer bütün yetkileri kullanır ve diğer bütün iş ve görevleri görür.

2. Cumhuriyet Baş Savcısı, âmme menfaatına olmak üzere istediği şekilde kullanacağı, Cumhuriyet içinde herhangi bir şahısa karşı işlenmiş bir suç hakkında dava açmak ve iddiada bulunmak, davayı devir almak, devam ettirmek veya ettirmemek yetkisine sahiptir. Bu yetki bizzat kendisince veya talimatı altında ve ona uygun olarak hareket eden kendine tabi memurlar tarafından kullanılabilir.

MADDE 114

1. Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısı, normal olarak makamına ait yetkilere sahiptir ve görevleri görür ve kezaik, Cumhuriyet Baş Savcısının talimatına göre, bu Anayasa hükümleri gereğince veya kanunla Baş Savcıya verilen bütün yetkileri kullanır ve bütün iş ve görevleri görür.

2. Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısı, Cumhuriyet Baş Savcısının gaybubeti veya görevlerini geçici olarak göremediği hallerde kendisine vekâlet eder.

Bölüm II

Baş Murakıp ve Baş Murakıp Muavini

MADDE 115

1. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, iki uygun ve lâyık şahsı, biri Baş Murakıp ve diğeri Baş Murakıp Muavini olmak üzere, müstereken tayin ederler :

Ancak, Baş Murakıp ve Baş Murakıp Muavini aynı Cemaata mensup olamazlar.

2. Bağımsız bir daire olup hiçbir Bakanlığa tabi bulunmayan Cumhuriyet Murakiplik Dairesinin Başkanı Baş Murakıp ve Başkan Muavini Baş Murakıp Muavini'dir.

3. Baş Murakıp ve Baş Murakıp Muavini, Cumhuriyetin daimi âmme memurlarındandır ve görevlerine son verilmesi veya emekliliğe sevkleri ancak bir Yüksek Mahkeme hâkimine uygulanan aynı sebepler ve tarzda yapılabilir.

MADDE 116

1. Baş Murakıp, Baş Murakıp Muavininin yardımı ile, Cumhuriyet adına, bütün tediyat ve tahsilâtı murakabe eder ve Cumhuriyetin verdiği yetki ile veya gereğince tedvir olunan paraların ve diğer aktif kıymetlerin ve yüklenilen mükellefiyetlerin bütün hesaplarını murakabe ve teftiş eder ve bu maksatla, bu gibi hesaplara müteallik bütün defter, kayıt ve raporları görmek ve bahis konusu aktif kıymetlerin muhafaza edildiği yerlere girmek hakkına sahiptir.

2. Baş Murakıp, Baş Murakıp Muavininin yardımı ile, kendisine kanun tarafından verilen veya emrolunan bütün diğer yetkileri kullanır ve bütün diğer iş ve görevleri görür.

3. Baş Murakıbın bu bölümde gösterilen yetkileri, işleri ve görevleri, bizzat kendisi veya kendi talimatı altında ve ona uygun olarak hareket eden kendine tabi memurlar tarafından kullanılabilir veya görülebilir.

4. Baş Murakıp, bu Bölümün gösterdiği iş ve görevlerinin görülmesi hakkında Cumhur Başkanına ve Cumhur Başkan Muavinine her yıl bir rapor sunar ve onlar bu raporun Temsilciler Meclisinin bilgisine sunulmasını sağlarlar.

MADDE 117

1. Baş Murakıp Muavini, normal olarak makamına ait bulunan yetkilere sahiptir ve iş ve görevleri görür ve kezaik, Baş Murakıbın talimatı altında, bu Anayasa hükümleri gereğince veya kanunla Baş Murakıba verilen bütün yetkileri kullanır ve bütün iş ve görevleri görür.

2. Baş Murakıp Muavini, Baş Murakıbın gayubeti veya görevlerini geçici olarak göremediği hallerde kendisine vekâlet eder.

Bölüm III

Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdür ve Müdür Muavini

MADDE 118

1. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, iki uygun ve layık şahıs, biri Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü diğeri Müdür Muavini olmak üzere, müştereken tayin ederler :

Ancak, Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü ve Müdür Muavini aynı Cemaata mensup olamazlar.

2. Hiçbir Bakanlığa tabi olmayan Cumhuriyet Emisyon Bankasının Başkanı Bankanın Müdürü ve Başkan Muavini Müdür Muavindir.

3. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü ve Müdür Muavini, ya daimî âmme hizmeti üyesidirler veya tayin kararnamelerinde gösterilen kayıt ve şartlara göre tayin edilmiş şahıslardır.

4. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, herhangi bir zaman, hale göre, Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdürünün veya Müdür Muavininin veya her ikisinin de görevlerine müştereken son verebilirler.

5. Görevlerine son verilmesinden hemen önce Cumhuriyetin daimî âmme memuru olan Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürünün veya Müdür Muavininin veya her ikisinin de görevine, bir evvelki fıkraya göre son verildiği takdirde, hale göre, buna veya bunlara, bu maddenin 6'ncı fıkrası ve bu Anayasanın Cumhuriyet âmme hizmetine dair hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Cumhuriyetin daimî âmme hizmetinde diğer uygun bir görev verilir.

6. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürünün ve Müdür Muavininin görevlerinin görülmesi ile ilgili herhangi bir disiplin konusu hakkında, 153'üncü maddenin 8'inci fıkrası gereğince kurulan Kurul yetkilidir.

MADDE 119

1. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü, Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdür Muavininin yardımı ile, Cumhuriyetin para kanunlarını yürütür ve Cumhuriyet Emisyon Bankasını idare eder ve Cumhuriyet Emisyon Bankasının sahasına giren bütün diğer yetkileri kullanır ve bütün diğer iş ve görevleri görür.

2. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü, Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdür Muavininin yardımı ile, kanun tarafından kendisine verilen veya emrolunan diğer bütün yetkileri kullanır ve diğer bütün işleri görür.

3. Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdürünün bu Bölümde gösterilen yetkileri, işleri ve görevleri bizzat kendisi veya kendi talimatı altında ve ona uygun olarak hareket eden kendisine tabi memurlar tarafından kullanılabilir veya görülebilir.

4. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü, Müdür Muavininin yardımı ile, Bakanlar Kurulunun malî siyaset hakkında görevini ilgilendiren kararlarını ve herhangi bir kanunun hükümlerini tatbik eder ve bahis konusu siyasetin tatbik tarzı bakımından, Maliye Bakanı ile istişare eder ve onun tavsiyeleri kendisine rehber olur.

5. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü, Cumhuriyetin nakit, mevduat, senet ve tahvillerinin durumuna dair altı ayda bir Cumhur Başkanına ve Cumhur Başkan Muavinine raporlar sunar ve onlar bu raporları Temsilciler Meclisinin bilgisine sunulmasını sağlarlar.

MADDE 120

1. Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdür Muavini, normal olarak makamına ait bulunan yetkilere sahiptir ve iş ve görevleri görür ve kezaik, Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdürünün talimatına tabi olarak, bu Anayasa hükümleri gereğince veya kanunla Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdürüne verilen bütün yetkileri kullanır ve bütün iş ve görevleri görür.

2. Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdür Muavini, Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdürünün gayubeti veya görevlerini geçici olarak göremediği hallerde kendisine vekâlet eder.

MADDE 121

Bu Bölüm hükümleri, Cumhuriyet Emisyon Bankasının bir Merkez Bankası olmasına engel olur şekilde tefsir olunmaz :

Ancak, bu takdirde, bu Bölüm hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdürü Cumhuriyet Merkez Bankasının Müdürü ve Cumhuriyet Emisyon Bankasının Müdür Muavini Cumhuriyet Merkez Bankasının Müdür Muavini olurlar.

KISIM VII—ÂMME HİZMETİ

Bölüm I

Umumî Hükümler

MADDE 122

İlgili metin başka türlü icap ettirmedikçe, bu Bölüm maksatları bakımından—

“âmme görevi” âmme hizmetinde bir görevi ifade eder ;

“âmme memuru”, asaleten veya geçici olarak veya vekâleten bir âmme görevini gören şahsı ifade eder ;

“âmme hizmeti”, Cumhuriyet ordusundaki veya emniyet kuvvetlerindeki hizmet dışında Cumhuriyet hizmetini ifade eder ve Kıbrıs Yayın hükmî şahsında, Kıbrıs Dahilî Telekomünikasyon İdaresinde ve Kıbrıs Elektrik İdaresinde ve âmme yararına bir kanunla kurulan hükmî şahsiyeti haiz olan veya olmayan ve sermayesi Cumhuriyet tarafından sağlanan veya teminat altına alınan veya, işletme münhasıran bahis konusu teşekkül tarafından yapılıyorsa, idaresi Cumhuriyetin murakabesi altında olan herhangi diğer teşekküllerdeki hizmetleri içine alır, ancak, tayini veya münhalinin doldurulması bu Anayasa gereğince Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından müştereken yapılan bir görevdeki hizmetler veya, Cumhuriyetin veya yukarıda bahis konusu teşekküllerden herhangi birinin daimî işleri ile ilgili olarak muntazaman istihdam edilenler hariç olmak üzere, işçiler tarafından yapılan hizmetler, buna dahil değildir.

MADDE 123

1. Âme hizmeti, yüzde yetmiş Elenlerden ve yüzde otuzu Türklerden müteşekkildir.

2. Bu kemmi dağıtım, âme hizmeti kademelerinin her derecesinde ameli olarak mümkün olduğu kadar tatbik edilir.

3. İki Cemaatten birinin yüzde yüze yaklaşan bir ekseriyette bulunduğu bölgelerde veya mahallerde, bu bölgelere veya mahallere yerleştirilen veya burarlarda kendilerine görev verilen âme memurları o Cemaata mensup olur.

MADDE 124

1. Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini tarafından müştereken tayin olunan bir Başkan ve diğer dokuz üyeden müteşekkıl bir Âme Hizmeti Komisyonu kurulmuştur.

2. Komisyonun yedi üyesi Elen ve üç üyesi Türktür.

3. Komisyonun her üyesi altı yıllık bir süre için tayin olunur, fakat istediği zaman Cümhur Başkanına ve Cümhur Başkan Muavinine hitaben kendi imzasını taşıyan bir yazı ile istifa edebilir.

4. Komisyon üyelerinin ücreti ve diğer hizmet şartları bir kanunla gösterilir ve bunlar tayinden sonra aleyhlerine değiştirilemez.

5. Komisyonun bir üyesinin görevine ancak bir Yüksek Mahkeme hâkimine uygulanan aynı sebepler ve tarzda son verilebilir.

6. (1) Ancak, Cumhuriyetin bir vatandaşı, yüksek ahlâkî karakter sahibi ve bir Temsilciler Meclisi üyesi seçilmek için gerekli vasıfları haiz olan şahıslar Komisyon üyeliğine tayin edilebilir.

(2) Başkan bakımından son oniki ay ve herhangi diğer bir üye bakımından son altı ay içinde aşağıdaki görevlerden birinde bulunmuş olan veya bulunan bir şahıs, Komisyon üyesi olarak tayin edilemez veya üye kalamaz :—

(a) Bir Bakan makamı ;

(b) bir Temsilciler Meclisi veya herhangi bir Cemaat Meclisinin üyeliği ;

(c) bir âme memurluğu veya silâhlı kuvvetlerden birine mensubiyet ;

(d) herhangi bir mahallî idarenin veya âme maksatları için bir kanunla kurulmuş hükmi şahıs olan bir teşekkülün veya bir idarenin memuru veya müstahdemi olmak ;

(e) bir sendikanın veya bir sendikaya bağlı bir teşekkül veya birliğin üyeliği.

7. Herhangi bir süre için, Komisyonun bir üyesi izinli olur veya Cumhuriyet dışında olması veya başka bir sebep yüzünden üyelik görevlerini göremediği takdirde, Cümhur Başkanı ve Cümhur Başkan Muavini, bu süre için bu görevleri yapmak üzere, tayin edilmek için gerekli vasıfları haiz herhangi bir şahsı, onun yerine, müştereken tayin edebilirler.

MADDE 125

1. Bu fıkıada gösterilen herhangi bir konu hakkında bu Anayasada başkaca açık hüküm konulan haller dışında ve herhangi bir kanunun hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, âme görevlerinin iki Cemaata tahsisini yapmak ve âme memurlarının tayinlerini, tasdiklerini, daimî veya emeklilik hakkı veren kadrolara yerleştirilmelerini, terfilerini, nakillerini, emekliliğe sevklerini ve, azil ve görevden uzaklaştırma da dahil olmak üzere, disiplin murakabelerini yapmak Âme Hizmeti Komisyonunun görevidir.

2. Başkan Komisyonu toplantılara çağırır ve bu toplantılara başkanlık eder :
Ancak—

(a) bütün üyelere evvelden haber verilmiş olmadıkça hiçbir toplantı yapılamaz ;

(b) reyler eşit olduğu zaman Başkan iki veya üstün reye sahip değildir.

3. (1) Bu fıkranın müteakip hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Komisyonun herhangi bir kararı, üyelerinin mutlak ekseriyetinin reyi ile alınır.

(2) Konu, münhal veya yeni ihdas edilen bir görevi doldurmak üzere bir tayin veya terfi yapılmasına dair olduğu zaman, böyle bir görevin, bu Anayasa hükümleri gereğince bir Elen veya bir Türk tarafından mı doldurulacağı hakkında verilecek karar, Komisyonun en az iki Türk üyesinin reylerini de ihtiva eden mutlak ekseriyetle alınır :

Ancak, bu gibi bir karar, böyle bir ekseriyetle alınamadığı takdirde, konu, karar verilmesi için, Komisyon tarafından Yüksek Anayasa Mahkemesine yollanır ; bu Mahkemenin kararı kesindir ve Komisyonu bağlar.

(3) Konu, münhasıran bir Türkü ilgilendirdiği zaman, Komisyonun bu husustaki herhangi bir kararı, en az iki Türk üyenin reylerini ihtiva eden mutlak bir ekseriyetle alınır. Konu, münhasıran bir Eleni ilgilendirdiği zaman, Komisyonun bu husustaki herhangi bir kararı, en az dört Elen üyenin reylerini ihtiva eden mutlak bir ekseriyetle alınır.

(4) Konu, tayin veya terfi için hangi Elenin veya hangi Türkün seçileceğine dair olduğu zaman, karar, bu fıkranın (3) üncü bendi hükmü mahfuz kalmak şartıyla, mutlak ekseriyetle alınır :

Ancak, bir Elenin seçilmesi hakkında beş Elen üyenin oy birliği ile yaptığı tavsiyeye veya bir Türkün seçilmesi hakkında üç Türk üyenin oybirliği ile yaptığı tavsiyeye, Komisyon riayet eder.

Bölüm II

Baş Muhasip ve Baş Muhasip Muavini

MADDE 126

1. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, iki uygun ve lâıyk şahıs, biri Baş Muhasip diğeri Baş Muhasip Muavini olmak üzere, müştereken tayin ederler :

Ancak, Baş Muhasip ve Baş Muhasip Muavini aynı Cemaata mensup olamazlar.

2. Baş Muhasip, Hazine Dairesinin Başkanı ve Baş Muhasip Muavini, Başkan Muavinidir.

3. Baş Muhasip ve Baş Muhasip Muavini Cumhuriyetin daimi ânime memurdurlar.

4. Baş Muhasip ve Baş Muhasip Muavininin emekliliğe sevkleri ve, azil ve görevden uzaklaştırma dahil olmak üzere, herhangi disiplin murakabeleri, Ânme Hizmeti Komisyonunun yetkisi dahilindedir.

MADDE 127

1. Baş Muhasip, Baş Muhasip Muavininin yardımı ile, Cumhuriyetin verdiği yetki ile veya gereğince tedvir olunan bütün paralara ve diğer aktif kıymetlere ve yüklenilen mükellefiyetlere müteallik bütün muhasebe işlemlerini yürütür ve bunlara nezaret eder ve bu Anayasanın veya herhangi bir kanunun hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Cumhuriyetin bütün para tahsilât ve tediyatını yapar.

2. Baş Muhasip, Baş Muhasip Muavininin yardımı ile, kendisine kanun tarafından verilen veya emrolunan bütün diğer yetkileri kullanır ve bütün diğer iş ve görevleri görür.

3. Baş Muhasip, bu Bölümde gösterilen yetkileri, işleri ve görevleri bizzat kendisi veya kendi talimatı altında ve ona uygun olarak hareket eden kendine tabi memurlar tarafından kullanılabilir veya görülebilir.

MADDE 128

1. Baş Muhasip Muavini, normal olarak makamına ait bulunan yetkilere sahiptir ve iş ve görevleri görür ve keza, Baş Muhasibin talimatına tabi olarak, bu Anayasa hükümleri gereğince veya kanunla Baş Muhasibe verilen bütün yetkileri kullanır ve bütün iş ve görevleri görür.

2. Baş Muhasip Muavini, Baş Muhasibin gaybubeti veya görevlerini geçici olarak göremediği hallerde kendisine vekâlet eder.

KISIM VIII—CUMHURİYETİN KUVVETLERİ

MADDE 129

1. Cumhuriyetin yüzde altmış Elen yüzde kırkı Türk olan iki bin kişilik bir ordusu olur.

2. Mecburi askerlik hizmeti, Cumhurbaşkanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Muavininin müşterek mutabakatı olmaksızın konamaz.

MADDE 130

1. Cumhuriyetin emniyet kuvvetleri Polis ve Jandarmadan müteşekkildir ve Cumhurbaşkanının ve Cumhurbaşkanlığı Muavininin müşterek mutabakatı ile azaltılıp çoğaltılabilecek olan iki bin kişilik bir kadrosu olacaktır.

2. Cumhuriyetin emniyet kuvvetleri yüzde yetmiş Elenlerden ve yüzde otuz Türklerden teşekkül eder :

Ancak, başlangıç devresinde, yardımcı polis kuvvetleri hariç 11 Şubat, 1959 tarihinde poliste hizmet görmekte olan Türklerin işine son vermemek için, Türklerin yüzde nisbeti azami yüzde kırka kadar muhafaza edilebilir ve binnetice Elenlerin yüzde nisbeti yüzde altmışa kadar indirilebilir.

MADDE 131

1. Cumhuriyet Ordusunun, Polisinin ve Jandarmasının Kumandanları ve Kumandan Muavinleri Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Muavini tarafından müştereken tayin olunurlar.

2. Ordu, Polis ve Jandarmadan birinin Kumandanı Türktür ve Ordu, Polis ve Jandarma Kumandanı hangi Cemaata mensup ise Kumandan Muavini diğer Cemaata mensup olur.

MADDE 132

Cumhuriyet ülkesinin, yüzde yüze yaklaşan bir nisbette yalnız bir Cemaat üyelerinin oturduğu kısımlarında bulunan kuvvetler, o Cemaata mensup olur.

KISIM IX—YÜKSEK ANAYASA MAHKEMESİ

MADDE 133

1. (1) Bir Elen hâkim, bir Türk hâkim ve bir tarafsız hâkimden mürekkep bir Cumhuriyet Yüksek Anayasa Mahkemesi kurulmuştur. Tarafsız hâkim Mahkemenin Reisi'dir.

(2) Yüksek Anayasa Mahkemesinin Reisi ve diğer hâkimleri Cumhurbaşkanını ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından müştereken tayin olunurlar :

Ancak, yalnız Elen veya Türk hâkiminin mevkii münhal olduğu zaman, tayin edilecek hâkimin mensup olduğu Cemaata göre, Cumhurbaşkanının veya Cumhurbaşkan Muavininin yapacağı tayin teklifi, böyle bir tekliften itibaren bir hafta içinde Cumhurbaşkanını ile Cumhurbaşkan Muavini bu tayin hakkında mutabakata varamadıkları takdirde üstün sayılır.

2. Yüksek Anayasa Mahkemesi Cumhuriyetin Başşehrinde toplanır.

3. Tarafsız hâkim, Cumhuriyetin veya Yunanistan Kırallığının veya Türkiye Cumhuriyetinin veya Birleşik Kırallığın ve Müstemlekelerinin vatandaşı veya tebaası olamaz.

4. Yüksek Anayasa Mahkemesinin Elen veya Türk hâkimi Cumhuriyet vatandaşlarından olur.

5. Yüksek Anayasa Mahkemesinin Reisi ve diğer hâkimleri yüksek meslekî ve ahlâkî seviye sahibi hukukçular arasından tayin edilirler.

6. (1) Mahkemenin Reisi altı yıllık bir süre için tayin olunur.

(2) Mahkeme Reisinin ücreti ve diğer hizmet şartları tayin kararnamesinde tesbit edilir.

(3) Mahkeme Reisinin, bu fıkranın (2) nci bendinde gösterilen tayin kararnamesinde tesbit edilecek olan hizmet şartları aşağıdaki hususları içine alır :—

(a) bu maddenin 7'nci fıkrasının (3) üncü bendi gereğince Elen veya Türk hâkiminin emekliliğe sevkedilebildiği aynı sebeplerle emekliliğe sevk edilmesi için hüküm ; ve

(b) bu maddenin 7'nci fıkrasının (4) üncü bendi gereğince Elen veya Türk hâkiminin azledilebileceği aynı sebeplerle azli için hüküm.

7. (1) Mahkemenin Elen ve Türk hâkimi, Cumhuriyet adliye hizmetinin daimi üyesidirler ve altmış sekiz yaşına varıncaya kadar görevlerine devam ederler.

(2) Mahkemenin Elen veya Türk hâkimi, herhangi bir kanunun hükümleri gereğince iktisap ettiği herhangi bir emeklilik maaşı, ikramiyesi veya benzeri diğer haklarına halel gelmeksizin, Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavinine hitaben kendi imzasını taşıyan bir yazı ile istediği zaman istifa edebilir.

(3) Mahkemenin Elen veya Türk hâkimi, görevini, daimî olarak veya görevine devamını imkânsız kılacak derecede uzun bir süre için, görmesine engel olacak kadar kendisini aciz kılan akli veya bedeni yetersizliği veya hastalığı sebebi ile emekliliğe sevk edilir. Bu suretle emekliliğe sevk edilen bir hâkim, o zaman yürürlükte bulunan herhangi bir kanunun gösterdiği bütün hak ve maaşları alır.

(4) Mahkemenin Elen veya Türk hâkimi kötü hal sebebi ile azledilebilir.

8. (1) Reisi Yüksek Mahkemenin Reisi olan ve üyeleri Yüksek Mahkemenin, tayinlerine göre, en kıdemli Elen hâkimi ile Türk hâkimi olan bir Kurul kurulmuştur.

(2) Bu Kurul aşağıdaki hususlar ile ilgili bütün konularda karar vermek münhasır yetkisine sahiptir :—

(a) tayin kararnamesinde gösterilen hizmet şartlarına uygun olarak Mahkeme Reisinin emekliliğe sevk edilmesi, azli veya diğer bir şekilde görevine son verilmesi ;

(b) bu maddenin 7'nci fıkrasının (3) üncü ve (4) üncü bendlerinde gösterilen sebeplerden herhangi birine müsteniden Mahkemenin Elen veya Türk hâkiminin emekliliğe sevk edilmesi veya azli.

(3) Kurulun bu fıkranın 2'nci bendinde gösterilen işlemleri kazaidir ve ilgili hâkim, dinlenmek ve davasını Kurulda savunmak hakkına sahiptir.

(4) Kurulun ekseriyetle vereceği karar, buna uygun olarak müştereken hareket edecek olan Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından yapılır.

9. Mahkeme Reisinin veya Elen hâkimin veya Türk hâkimin geçici olarak gaybubeti veya görevini görememesi halinde, hale göre, Yüksek Mahkemenin Reisi veya iki Elen hâkiminden, tayinlerine göre, en kıdemlisi veya Türk hâkimi bu gibi geçici gaybubet veya görevi görememe sırasında kendisine vekâlet eder.

10. Mahkemenin Reisi veya diğer hâkimleri aleyhinde, kazaî görevleri sırasında söyledikleri sözler veya işledikleri fiillerden dolayı hiçbir takibatta bulunulamaz.

11. Mahkemenin Elen ve Türk hâkiminin maaşları ve diğer hizmet şartları, bir kanunla tesbit edilir.

12. Mahkemenin herhangi bir hâkiminin maaşı ve diğer hizmet şartları, tayininden sonra aleyhine olarak değiştirilemez.

MADDE 134

1. Yüksek Anayasa Mahkemesinin bütün duruşmaları alenîdir; ancak, Mahkeme, duruşmaların intizam dahilinde cereyan etmesi yararına olduğu veya Cumhuriyetin güvenliği veya âmmehıkmî gerektirdiği kanaatinde olduğu takdirde, herhangi bir davaya, eğer varsa yalnız tarafların ve Mahkeme Memurlarının huzuru ile bakabilir.

2. Bir müracaatın fuzuli olduğu ilk bakışta anlaşıldığı zaman, Mahkeme, ilgili taraflarca veya onlar namına ileri sürülen iddiaları dinledikten sonra, bu müracaatın hakikaten fuzuli olduğuna kanaat getirirse, alenî bir celse yapmaksızın müracaatı oybirliği ile red edebilir.

MADDE 135

Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu Anayasa ile kendisine verilen kaza yetkisinin kullanılmasındaki tatbikat ve usul kaidelerini düzenlemek, muhakeme muameleleri ile ilgili şekiller ve harçları tesbit etmek ve kayıt kaleminin terekkebünü ve memurlarının yetki ve görevlerini tesbit ve düzenlemek için Mahkeme Tüzüğünü yapar.

MADDE 136

Yüksek Anayasa Mahkemesi, müteakip maddelerde gösterilen bütün konularda kesin olarak karar vermek hususunda münhasır kaza yetkisine sahiptir.

MADDE 137

1. Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini, Temsilciler Meclisinin herhangi bir kanun veya kararının veya onun herhangi bir hükmünün iki Cemaattan biri aleyhine ayırd edici olması sebebiyle, bu madde hükümleri gereğince Yüksek Anayasa Mahkemesine, ayrı ayrı veya müştereken, müracaat etmek hakkına sahiptirler.

2. Bu maddenin l'inci fıkrası gereğince yapılacak bir müracaat, bahis konusu kanun veya kararın ilânından itibaren yetmiş beş gün içinde yapılır.

3. Böyle bir müracaat yapıldığına dair bildiri, müracaatın vukuundan itibaren yirmi dört saat içinde, Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanır. Böyle bir bildirinin Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanması üzerine, bahis konusu kanun veya kararın yürürlüğü, yayını takibeden günden itibaren Yüksek Anayasa Mahkemesi müracaat hakkında karar verinceye kadar durdurulur.

4. Böyle bir müracaat üzerine, Mahkeme, mezkûr kanun veya kararı veya onun herhangi bir hükmünü, tamamen veya kısmen, tasdik veya iptal veya tekrar incelemek üzere Temsilciler Meclisine iade edebilir :

Ancak, bir kanun veya kararın veya onun herhangi bir hükmünün iptal edilmesi halinde, mezkûr iptal, bahis konusu kanun veya karar veya hükmü gereğince yapılan veya yapılmamış olan herhangi bir fiil veya muameleye halel gelmez, Yüksek Anayasa Mahkemesinin kararının bu maddenin 5'inci fıkrası gereğince yayınlandığı tarihten itibaren muteber olur.

5. Mahkemenin kararı, derhal Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavini ve Temsilciler Meclisi Reisine ve Reis Vekiline tebliğ olunur ve Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından Cumhuriyet Resmî Gazetesinde derhal yayınlanır.

MADDE 138

1. Bütçenin Temsilciler Meclisi tarafından kabul olunması üzerine, Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini, ayrı ayrı veya müştereken, kanaatine veya kanaatlarına göre ayırd edici oluşu sebebine müsteniden Bütçeyi Temsilciler Meclisine iade etmek hakkını veya haklarını kullandıkları ve Meclis kararında ısrar ettiği takdirde, Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini, hale göre, ayrı ayrı veya müştereken, mezkûr sebebe müsteniden Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat etmek hakkına sahiptirler.

2. Mezkûr müracaat, bu Anayasa tarafından Temsilciler Meclisinin kanunlarının veya kararlarının ilanı için tesbit edilen süre içinde yapılır.

3. Böyle bir müracaat üzerine, Mahkeme, Bütçeyi, tamamen veya kısmen, iptal veya tasdik veya Temsilciler Meclisine iade edebilir.

4. Mahkemenin kararı, derhal Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavinine ve Temsilciler Meclisi Reisine ve Reis Vekiline tebliğ edilir ve Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından Cumhuriyet Resmî Gazetesinde derhal yayınlanır.

MADDE 139

1. Yüksek Anayasa Mahkemesi, Temsilciler Meclisi ile Cemaat Meclisleri veya herhangi bir Cemaat Meclisi arasında veya Cumhuriyet organları veya Cumhuriyet dahilindeki makamlar arasında kuvvet veya yetki uyumsuzluk veya itirazlarına dair herhangi bir konu ile ilgili olarak yapılan bir müracaat hakkında kesin olarak karar vermek kaza yetkisine sahiptir :

Ancak, bu fıkranın hiçbir hükmü, Cumhuriyet dahilindeki mahkemeler veya adli makamlar arasındaki herhangi bir uyumsuzluk veya itirazlara uygulanmaz. Bu uyumsuzluk veya itirazlar Yüksek Mahkeme tarafından karara bağlanır.

Bu fıkra maksatları bakımından, " Cumhuriyet dahilindeki mahkemeler veya adli makamlar " tabiri Yüksek Anayasa Mahkemesini içine almaz.

2. Herhangi bir konu ile ilgili olarak Yüksek Anayasa Mahkemesinin yetkisine dair bir mesele ortaya çıktığı takdirde, bu mesele, Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanır.

3. Bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince aşağıdakiler, eğer uyumsuzluk veya itiraz ile ilgili iseler, Mahkemeye müracaat edebilirler :—

(a) Cumhurbaşkan veya Cumhurbaşkan Muavini ; veya

(b) Temsilciler Meclisi ; veya

(c) Cemaat Meclislerinden biri veya her ikisi ; veya

(d) Cumhuriyetin herhangi diğer bir organı veya Cumhuriyet dahilindeki diğer bir makam.

4. Mezkûr müracaat, bahis konusu kuvvet veya yetkiye itiraz olunmasından itibaren otuz gün içinde yapılır.

5. Böyle bir müracaat üzerine, Mahkeme, müracaat konusu olan kanunun veya kararın veya muamelenin, kuvvet veya yetki olmaksızın kabul edildiği veya alındığı veya yapıldığı sebebine müsteniden, uyuşmazlığın çıkmasından veya itirazın yapılmasından itibaren veya başlangıcından itibaren, tamamen veya kısmen, hükümsüz olduğuna ve hiçbir hukuki hükmü olmadığına karar verebilir ve her iki halde de Mahkeme, böyle bir kanun, karar veya muamele gereğince yapılan veya yapılmamış olan herhangi bir fiil veya muamelenin hükmü hakkında talimat verebilir.

6. Böyle bir müracaat üzerine Mahkeme tarafından verilen herhangi bir karar, derhal ilgili taraflara ve onu derhal Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlıyacak olan Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavinine tebliğ edilir.

7. Bu madde gereğince bir müracaat yapılması üzerine, Mahkeme, bu müracaata konu olan, hale göre, kanun veya karar veya muamelenin, müracaat hakkında karar verilinceye kadar, yürürlüğünün durdurulmasını emredebilir ; böyle bir emir, derhal Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayımlanır.

MADDE 140

1. Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini müştereken, Temsilciler Meclisinin herhangi bir kanun veya kararının ilânından evvel herhangi bir zamanda, böyle bir kanunun veya kararın veya herhangi belli bir hükmünün, iki Cemaatten biri aleyhine ayırd edici olması sebebi dışında, bu Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı veya ona uygun olup olmadığı meselesini, mütalâasını vermesi için, Yüksek Anayasa Mahkemesine yollayabilirler.

2. Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince kendisine yollanan her meseleyi inceler ve Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini namına ve Temsilciler Meclisi namına ileri sürülen iddiaları dinledikten sonra, mezkûr mesele hakkında mütalâasını verir ve bunu Cumhurbaşkanına, Cumhurbaşkan Muavinine ve Temsilciler Meclisine tebliğ eder.

3. Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu gibi bir kanun veya kararın veya onun herhangi bir hükmünün bu Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı olduğu veya ona uygun olmadığı mütalâasında bulunduğu takdirde, mezkûr kanun veya karar veya hüküm, Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından ilân olunmaz.

MADDE 141

1. Cumhurbaşkan veya Cumhurbaşkan Muavini, 25'inci madde ile sağlanan hakka herhangi formaliteler, şartlar veya tahditler koyan herhangi bir kanunun ilânından evvel herhangi bir zamanda, bahis konusu formalite, şart veya tahdidin âmme yararına olup olmadığı veya kendi Cemaatinin menfaatlarına aykırı olup olmadığı meselesini, mütalâasını vermesi için, Yüksek Anayasa Mahkemesine yollayabilir.

2. Yüksek Anayasa Mahkemesi bahis konusu meseleyi inceler ve, hale göre, Cumhurbaşkanının veya Cumhurbaşkan Muavininin namına ve Temsilciler Meclisinin namına ileri sürülen iddiaları dinledikten sonra, mütalâasını verir ve bunu Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavinine ve Temsilciler Meclisine tebliğ eder.

3. Yüksek Anayasa Mahkemesi, bahis konusu formalite, şart veya tahdidin âmme yararına olmadığı veya mezkûr Cemaatin menfaatlarına aykırı olduğu mütalâasında bulunduğu takdirde, bahis konusu formalite, şart veya tahdidi koyan kanun veya onun herhangi bir hükmü, Cumhurbaşkan ve Cumhurbaşkan Muavini tarafından ilân edilmez.

MADDE 142

1. Elen Cemaat Meclisinin herhangi bir kanun veya kararı hakkında Cumhur Başkanı ve Türk Cemaat Meclisinin herhangi bir kanun veya kararı hakkında Cumhur Başkan Muavini, böyle bir kanun veya kararın yayınlanmasından evvel herhangi bir zamanda, mezkûr kanunun veya kararın veya herhangi belli bir hükmünün bu Anayasasının herhangi bir hükmüne aykırı veya ona uygun olup olmadığı meselesini, mütalâasını vermek üzere, Yüksek Anayasa Mahkemesine yollayabilir.

2. Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince kendisine yollanan her meseleyi inceler ve, hale göre, Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini namına ve ilgili Cemaat Meclisi namına ileri sürülen iddiaları dinledikten sonra, mezkûr mesele hakkında mütalâasını verir ve bunu, hale göre, Cumhur Başkanına veya Cumhur Başkan Muavinine ve ilgili Cemaat Meclisine tebliğ eder.

3. Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu gibi bir kanunun veya kararın veya onun herhangi bir hükmünün, bu Anayasasının herhangi bir hükmüne aykırı olduğu veya ona uygun olmadığı mütalâasında bulunduğu takdirde, mezkûr kanun veya karar veya hüküm, hale göre, Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini tarafından yayınlanmaz.

MADDE 143

1. Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini veya yeni seçilen bir Temsilciler Meclisi üyeleri sayısı toplamının en az beşte birini teşkil eden Temsilciler, 68'inci maddede gösterildiği üzere, yeni seçilen Meclis görevine başlayınca kadar görevine devam eden bir Temsilciler Meclisini, herhangi bir kanun yapmak veya herhangi bir karar almak için haklı kılacak mahiyette acele ve istisnai beklenmedik hallerin mevcut olup olmadığı meselesi hakkında Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaat hakkına sahiptirler.

2. Mezkûr müracaat, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından yapıldığı takdirde, bu Anayasa tarafından Temsilciler Meclisinin kanun ve kararlarının ilânı için gösterilen süre içinde ve mezkûr Temsilciler tarafından yapıldığı takdirde, yeni Meclisin ilk toplantısını yaptığı tarihten itibaren onbeş gün içinde yapılır.

3. Mahkemenin kararı, Cumhur Başkanına ve Cumhur Başkan Muavinine ve Temsilciler Meclisinin Reisine ve Reis Vekiline derhal tebliğ edilir ve Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından Cumhuriyet Resmî Gazetesinde derhal yayınlanır.

MADDE 144

1. Herhangi bir mahkeme muamelesindeki bir taraf, istinaf muameleleri dahil olmak üzere, bu muamelenin herhangi bir safhasında bu muameledeki uyumsuzluk konularından herhangi birinin karara bağlanmasında tesiri olabilen herhangi bir kanunun veya kararın veya onun herhangi bir hükmünün Anayasaya aykırılığı meselesini ileri sürebilir ve bunun üzerine, kendisine karşı böyle bir mesele ileri sürülen mahkeme, bu meseleyi, kararını vermek üzere Yüksek Anayasa Mahkemesine sunar ve bu mesele hakkında Yüksek Anayasa Mahkemesince bir karar verilinceye kadar bu muameleyi durdurtur.

2. Yüksek Anayasa Mahkemesi, böylece kendi kararına sunulan bir meseleyi, tarafları dinledikten sonra, inceler ve kararını verir ve kararını kendisine mezkûr meseleyi sunan Mahkemeye ulaştırır.

3. Yüksek Anayasa Mahkemesinin bu maddenin 2'nci fıkrası gereğince verdiği herhangi bir karar, meseleyi kendisine sunan mahkemeyi ve ilgili tarafları bağlar ve mezkûr karar, kanunun veya kararın veya onun herhangi bir hükmünün Anayasaya aykırı olduğu yolunda ise, mezkûr kanun veya karar, yalnız mezkûr Mahkeme muamelesine tatbik edilmez.

MADDE 145

Yüksek Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanlığı veya Cumhurbaşkanlığı Muavini veya Temsilciler Meclisi veya herhangi bir Cemaat Meclisi üyeleri seçimleri ile ilgili olarak seçim kanunu hükümleri gereğince yapılacak herhangi bir seçim itirazı hakkında kesin bir karar vermek münhasır kaza yetkisine sahiptir.

MADDE 146

1. Yüksek Anayasa Mahkemesi, icrai veya idari bir yetki kullanan herhangi bir organ, makam veya şahsın bir kararının, muamelesinin veya ihmalinin, bu Anayasanın veya herhangi bir kanunun hükümlerine aykırı olduğu veya bunların mezkûr organ veya makam veya şahsa verilen yetkiyi tecavüz veya kötüye kullanmak suretiyle yapıldığı şikâyeti ile kendisine yapılan bir müracaat hakkında kesin bir karar vermek münhasır kaza yetkisine sahiptir.

2. Böyle bir müracaat, bir şahıs olması veya bir Cemaata mensup olması dolayısıyla sahip olduğu mevcut meşru bir menfaati, bu gibi karar veya muamele veya ihmal yüzünden menfi surette ve doğrudan doğruya müteessir olan bir şahıs tarafından yapılabilir.

3. Mezkûr müracaat, karar veya muamelenin yayımlanması tarihinden veya yayınlanmadığı takdirde ve bir ihmal halinde, müracaatı yapan şahsın bunu öğrendiği tarihten itibaren yetmiş beş gün içinde yapılır.

4. Böyle bir müracaat üzerine Mahkeme, kararında—

- (a) mezkûr karar veya muamele veya ihmal, tamamen veya kısmen, tasdik edebilir ; veya
- (b) mezkûr karar veya muamelenin, tamamen veya kısmen, hükümsüz ve tesirsiz olduğuna ve hiç netice doğuramayacağına karar verebilir ; veya
- (c) mezkûr ihmalin, tamamen veya kısmen, yapılmaması gerektiğine ve ihmal olunan fiil veya muamelenin yapılması gerektiğine karar verebilir.

5. Bu maddenin 4'üncü fıkrası gereğince verilen herhangi bir karar, Cumhuriyet dahilindeki bütün mahkemeleri ve bütün organları veya makamları bağlar ve karar, ilgili organ veya makam veya şahıs tarafından uygulanır ve ona göre hareket edilir.

6. Bu maddenin 4'üncü fıkrası gereğince hükümsüz kılınan herhangi bir karar veya muamelenin veya yapılmaması gerektiğine karar verilen herhangi bir ihmalin kendisine zarar verdiği herhangi bir şahıs, ilgili organ, makam veya şahıs tarafından talebi kendisini tatmin eder şekilde yerine getirilmediği takdirde, zararların tazmini veya kendisine başka bir tazminat verilmesi için dava açmak ve mahkeme tarafından tesbit edilecek tam ve muhik bir tazminat almak veya mezkûr mahkemenin vermeğe yetkili olduğu diğer tam ve muhik bir tazminat almak hakkına sahiptir.

MADDE 147

Yüksek Anayasa Mahkemesi, 44'üncü maddenin 3'üncü fıkrasına uygun olarak, Cumhuriyet Baş Savcısı ve Baş Savcı Yardımcısı tarafından, Cumhurbaşkanının veya Cumhurbaşkanlığı Muavininin, 44'üncü maddenin 1'inci fıkrasının (d) bendinde gösterildiği üzere, görevini fiilen görmesine engel olacak kadar daimi veya geçici aczinin veya, geçici olanlardan gayri, gaybubetinin mevcudiyeti meselesi ile ilgili olarak yapacakları bir talep hakkında kesin bir karar vermek münhasır kaza yetkisine sahiptir.

MADDE 148

144'üncü maddenin 3'üncü fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Yüksek Anayasa Mahkemesinin yetkisine veya görevine dahil herhangi bir konu hakkında verdiği herhangi bir karar, Cumhuriyet dahilindeki bütün mahkemeleri, organları, makamları ve şahısları bağlar.

MADDE 149

Yüksek Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki konularda münhasır kaza yetkisine sahiptir :—

- (a) bu Anayasanın iki metni arasındaki herhangi bir aykırılığı, 11 Şubat, 1959 tarihli Zurih Anlaşmasının ve 19 Şubat, 1959 tarihli Londra Anlaşmasının metin ve ruhunu önemle nazara almak kaydıyla, Yunanistan Kırallığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Kıbrıs Elen ve Türk Cemaatleri temsilcileri tarafından, Lefkoşada 6 Nisan, 1960'da imzalanan bu Anayasanın Taslağı ile buna yapılan ve 6 Temmuz, 1960'da imzalanan Tadiller Cedveline bakarak karara bağlamak ;
- (b) müphemiyet halinde bu Anayasanın tefsirini, 11 Şubat, 1959 tarihli Zurih Anlaşmasının ve 19 Şubat, 1959 tarihli Londra Anlaşmasının metin ve ruhunu önemle nazara almak kaydıyla, yapmak.

MADDE 150

Yüksek Anayasa Mahkemesi kendisine karşı yapılan riayetsizliği cezalandırmak yetkisine sahiptir.

MADDE 151

1. Bu Kısımın yukarıdaki hükümlerine rağmen, Yüksek Anayasa Mahkemesi, 125'inci maddenin 3'üncü fıkrasının (2) nci bendi gereğince Âmmeye Hizmeti Komisyonunca kendisine vaki herhangi bir yollama hakkında kesin bir karar vermek münhasır yetkisine sahiptir.

2. Bu madde hükmü, Âmmeye Hizmeti Komisyonunun herhangi bir kararı, muamelesi veya ihmeline dair bir şikâyet ile, 146'ncı madde gereğince, Yüksek Anayasa Mahkemesine herhangi bir müracaat yapılmasına engel olmaz.

KISIM X—YÜKSEK MAHKEME VE ALT MAHKEMELER

MADDE 152

1. IX'uncu Kısım gereğince Yüksek Anayasa Mahkemesi ve bu maddenin 2'nci fıkrası gereğince bir cemaat kanununda gösterilen mahkemeler tarafından kullanılanın dışında kazai kuvvet, bir Yüksek Adalet Mahkemesi ve bu Anayasa hükümlerine tabi olarak ve onlar gereğince yapılan bir kanunda gösterilen alt mahkemeler tarafından kullanılır.

2. 87'nci madde gereğince Cemaat Meclislerine ayrılan ahvali şahsiye ve dini konular ile ilgili hukuk davaları hususunda kazai kuvvet, bu Anayasa hükümleri gereğince yapılan bir cemaat kanununda gösterilen mahkemeler tarafından kullanılır.

MADDE 153

1. (1) İki Elen hâkimden, bir Türk hâkimden ve bir tarafsız hâkimden mürekkep bir Yüksek Adalet Mahkemesi kurulmuştur. Tarafsız hâkim Mahkemenin Reisidir ve iki reye sahiptir.

(2) Yüksek Mahkemenin Reisi ve diğer hâkimleri Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Muavini tarafından müştereken tayin olunurlar :

Ancak, yalnız Elen hâkimlerinden birinin veya Türk hâkiminin mevkii münhal olduğu zaman, tayin edilecek hâkimin mensup olduğu Cemaata göre, Cumhurbaşkanının veya Cumhurbaşkanlığı Muavininin yapacağı tayin teklifi, böyle bir tekliften itibaren bir hafta içinde Cumhurbaşkanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Muavini bu tayin hakkında mutabakata varamadıkları takdirde, üstün sayılır.

2. Yüksek Mahkeme Cumhuriyetin Başşehrinde toplanır.

3. Tarafsız hâkim, Cumhuriyetin veya Yunanistan Kırallığının veya Türkiye Cumhuriyetinin veya Birleşik Kırallığın ve Müstemlekelerinin bir vatandaşı veya tebaası olamaz.

4. Yüksek Mahkemenin Elen hâkimleri ve Türk hâkimi Cumhuriyet vatandaşlarından olur.

5. Yüksek Mahkemenin Reisi ve diğer hâkimleri yüksek meslekî ve ahlâkî seviye sahibi hukukçular arasından tayin edilirler.

6. (1) Yüksek Mahkemenin Reisi altı yıllık bir süre için tayin olunur.

(2) Yüksek Mahkemenin Reisinin ücreti ve diğer hizmet şartları tayin kararnamesinde tesbit edilir.

(3) Yüksek Mahkemenin Reisinin bu fıkranın (2) nci bendinde gösterilen tayin kararnamesinde tesbit edilecek hizmet şartları, aşağıdaki hususları içine alır:—

(a) bu maddenin 7'nci fıkrasının (3) üncü bendi gereğince bir Elen veya Türk hâkiminin emekliliğe sevk edilebildiği aynı sebeplerle emekliliğe sevk edilmesi için hüküm ; ve

(b) bu maddenin 7'nci fıkrasının (4) üncü bendi gereğince bir Elen veya Türk hâkiminin azledilebileceği aynı sebeplerle azli için hüküm.

7. (1) Yüksek Mahkemenin Elen hâkimleri ve Türk hâkimi, Cumhuriyet adliye hizmetinin daimî üyesidirler ve altmış sekiz yaşına varıncaya kadar görevlerine devam ederler.

(2) Yüksek Mahkemenin herhangi bir Elen veya Türk hâkimi, herhangi bir kanunun hükümleri gereğince iktisap ettiği her hangi bir emeklilik maaşı, ikramiyesi veya benzeri diğer haklarına hâlel gelmeksizin, Cumhur Başkanına ve Cumhur Başkan Muavinine hitaben kendi imzasını taşıyan bir yazı ile istediği zaman istifa edebilir.

(3) Yüksek Mahkemenin herhangi bir Elen veya Türk hâkimi, görevini, daimî olarak veya görevine devamını imkânsız kılacak derecede uzun bir süre için, görmesine engel olacak kadar kendisini aciz kılan akli veya bedeni yetersizliği veya hastalığı sebebi ile emekliliğe sevk edilir. Bu surette emekliliğe sevk edilen bir hâkim, o zaman yürürlükte bulunan herhangi bir kanunun gösterdiği bütün hak ve maaşları alır.

(4) Yüksek Mahkemenin herhangi bir Elen veya Türk hâkimi, kötü hal sebebi ile azledilebilir.

8. (1) Reisi Yüksek Anayasa Mahkemesi Reisi olan ve üyeleri Yüksek Anayasa Mahkemesinin Elen ve Türk hâkimleri olan bir Kurul kurulmuştur.

(2) Bu Kurul, aşağıdaki hususlar ile ilgili bütün konularda karar verme münhasır yetkisine sahiptir:—

(a) tayin kararnamesinde gösterilen hizmet şartlarına uygun olarak Yüksek Mahkeme Reisinin emekliliğe sevk edilmesi, azli veya diğer bir şekilde görevine son verilmesi ;

(b) bu maddenin 7'nci fıkrasının (3) üncü ve (4) üncü bendlerinde gösterilen sebeplerin herhangi birine müsteniden Yüksek Mahkemenin Elen hâkimlerinden herhangi birinin veya Türk hâkiminin emekliliğe sevk edilmesi veya azli.

(3) Kurulun bu fıkranın (2) nci bendinde gösterilen çalışmaları kazaîdir ve ilgili hâkim, dinlenmek ve davasını Kurula sunmak hakkına sahiptir.

(4) Kurulun ekseriyetle vereceği karar, buna uygun olarak ve müştereken hareket edecek olan Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavinini bağlar.

9. Yüksek Mahkemenin Reisinin veya Elen hâkimlerinden birinin veya Türk hâkiminin geçici olarak gaybubeti veya görevini görememesi halinde, hale göre, Yüksek Anayasa Mahkemesinin Reisi veya Elen hâkimi veya Türk hâkimi, bu gibi geçici gaybubet veya görevi görememe sırasında kendisine vekâlet eder :

Ancak, Yüksek Anayasa Mahkemesinin Elen veya Türk hâkiminin vekâlet etmesi imkânsız veya uygun değil ise bu takdirde, hale göre, Cumhuriyet adliye hizmetindeki en kıdemli Elen veya Türk hâkimi, bu vekâlet görevini görür.

10. Yüksek Mahkemenin Reisi veya diğer hâkimleri aleyhinde kazâ görevleri sırasında söyledikleri sözlerden veya işledikleri fiillerden dolayı hiçbir takibatta bulunulamaz.

11. Yüksek Mahkemenin Elen hâkimlerinin ve Türk hâkiminin maaşları ve diğer hizmet şartları, bir kanunla tesbit edilir.

12. Yüksek Mahkemenin herhangi bir hâkiminin maaşı ve diğer hizmet şartları, tayininden sonra aleyhine olarak değiştirilemez.

MADDE 154

Yüksek Mahkemenin bütün duruşmaları alenidir ; ancak, Mahkeme, duruşmaların intizam dahilinde cereyan etmesi yararına olduğu veya Cumhuriyetin güvenliği veya âmme ahlâkı gerektirdiği kanaatinde olduğu takdirde, herhangi bir davaya, eğer varsa yalnız tarafların ve Mahkeme Memurlarının huzuru ile bakabilir.

MADDE 155

1. Yüksek Mahkeme Cumhuriyette en yüksek istinaf Mahkemesidir ve bu Anayasanın ve onun gereğince yapılan Mahkeme Tüzüğü'nün hükümlerine tabi olarak, Yüksek Anayasa Mahkemesinden gayri diğer herhangi bir mahkemenin kararının istinafına ait davalara bakmak ve karara bağlamak kaza yetkisine sahiptir.

2. Bu maddenin 3'üncü ve 4'üncü fıkraları hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Yüksek Mahkeme, bu Anayasanın veya bir kanunun gösterdiği ilk mahkeme olarak ve istinafen davalara bakmak kaza yetkilerine sahiptir :

Ancak, ilk mahkeme olarak yetki verildiği hallerde bu yetki, 159'uncu madde hükümlerine tabi olarak, Yüksek Mahkemenin tayin edeceği Yüksek Mahkeme hâkimi veya hâkimleri tarafından kullanılır :

Ancak yine, bu suretle verilecek kararlara karşı Yüksek Mahkemeye istinafen müracaat etmek hakkı vardır.

3. Davacısı ile davalısının ayrı Cemaatlara mensup olduğu bir hukuk davasına bakacak mahkemenin ve suçlusu ile zarar gören şahsı ayrı Cemaatlara mensup olduğu bir ceza davasına bakacak mahkemenin terekkübünü tesbite, münhasıran Yüksek Mahkeme yetkilidir. Bu gibi mahkemeler Elen ve Türk Cemaatlarına mensup hâkimlerden terekküp eder.

4. *Habeas Corpus*, *mandamus*, *prohibition*, *quo warranto* ve *certiorari* mahiyetinde olan emirnameleri çıkarmaya, münhasıran Yüksek Mahkeme yetkilidir.

MADDE 156

Aşağıdaki suçlara, birinci derecede, Yüksek Mahkemenin tesbit edeceği her iki Cemaata mensup hâkimlerden mürekkep ve Yüksek Mahkeme Reisinin riyasetindeki bir mahkeme tarafından bakılır :—

(a) vatan hainliği ve Cumhuriyetin güvenliği aleyhindeki diğer suçlar ;

(b) Anayasaya ve Anayasa düzeni aleyhindeki suçlar :

Ancak, bu mahkemenin bir kararına istinafen bakılmasında, Yüksek Mahkeme, Yüksek Mahkeme Reisi yerine Yüksek Anayasa Mahkemesinin Reisi riyaset eder ve bu takdirde, Yüksek Anayasa Mahkemesinin Reisi, Yüksek Mahkeme Reisinin bütün yetkilerine sahiptir.

MADDE 157

1. Bu Anayasanın Yüksek Anayasa Mahkemesi hakkında gösterdiğinin dışında olmak şartıyla, Yüksek Mahkeme, Yüksek Adliye Kurulunu teşkil eder ve Reisinin iki reyi vardır.

2. Adliye hizmeti üyelerinin tayini, terfii, nakli, tayinine son verilmesi, azli ve disiplin konuları hakkında münhasıran Yüksek Adliye Kurulu yetkilidir.

3. Bir adliye hizmeti üyesi, ancak bir Yüksek Mahkeme hâkimine uygulanan aynı sebepler ve tarzda emekliliğe sevk veya azil edilebilir.

MADDE 158

1. Bu Anayasanın hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bir kanun, 160'ıncı madde gereğince bir cemaat kanunu ile kurulacak mahkemelerin dışında kalan, hukukî ve cezaî kaza yetkisine sahip mahkemelerin kurulmasını, yetki ve vazifelerini gösterir.

2. Böyle bir kanun, adaletin gereği gibi ve gecikmeden sağlanması ve kendi yetkilerinin sınırları içinde bu Anayasanın ana hak ve hürriyetleri sağlayan hükümlerinin müessir surette tatbikini temin etmeleri için yeter sayıda ve kifayette mahkemelerin kurulması için hükümler koyar.

3. Bir kanun, bu maddenin l'inci fıkrası gereğince kurulan mahkemelerin hâkimlerin maaşlarına ve diğer hizmet şartlarına dair hükümleri koyar. Bu hâkimlerin maaşları ve diğer hizmet şartları, tayinlerinden sonra aleyhlerine olarak değiştirilemez.

MADDE 159

1. Davacısı ve davalısının aynı Cemaata mensup olduğu bir hukuk davasına, yalnız bu Cemaate mensup hâkim veya hâkimlerden mürekkep bir hukuk mahkemesi bakar.

2. Suçlusu ile zarar gören şahsı aynı Cemaata mensup olan veya zarar gören şahsı bulunmayan bir ceza davasına, aynı Cemaata mensup hâkim veya hâkimlerden mürekkep bir ceza mahkemesi bakar.

3. Davacısı ve davalısı ayrı Cemaatlara mensup olan bir hukuk davasına, Yüksek Mahkemece tayin edilen her iki Cemaata mensup hakimlerden mürekkep bir mahkeme bakar.

4. Suçlusu ve zarar gören şahsı ayrı Cemaatlara mensup olan bir ceza davasına, Yüksek Mahkemece tayin edilen her iki Cemaata mensup hâkimlerden mürekkep bir mahkeme bakar.

5. Ölüm hakkında tahkikat, ölen şahsı Elen Cemaatına mensup olduğu takdirde bir Elen hâkim ve ölen şahsı Türk Cemaatına mensup olduğu takdirde bir Türk hâkim tarafından yapılır. Ayrı Cemaatlara mensup birden fazla ölü bulunduğu hallerde ölüm tahkikatı, Yüksek Mahkemenin göstereceği hâkim tarafından yapılır.

6. Bir hukuk veya ceza mahkemesinin herhangi bir hüküm veya emri, mahkeme Elen hâkim veya Elen hâkimlerden mürekkep ise mahkemenin Elen memurları tarafından, mahkeme Türk hâkim veya Türk hâkimlerden mürekkep ise mahkemenin Türk memurları tarafından ve diğer hallerde davayı gören mahkemenin göstereceği memurlar tarafından icra veya infaz edilir.

MADDE 160

1. Bu Anayasanın hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, ilgili Cemaat Meclisi tarafından yapılan bir cemaat kanunu, bu Anayasa hükümleri ile Cemaat Meclislerinin yetkisine ayrılmış olan ahvali şahsiye ve dinî konular ile ilgili hukuk davalarına bakacak mahkemelerin kuruluş, terekküp ve yetkilerine ait hükümleri koyar.

2. Böyle bir kanunla, bu gibi mahkemelerin kararlarının istinafı, bu istinaflara ait davalara bakacak ve onları karara bağlayacak mahkemelerin terekkübü ve bu istinaf mahkemelerinin yetki ve vazifeleri hakkında hükümler konur. Bu fıkra gereğince yapılan bir cemaat kanunu, böyle bir istinaf mahkemesinin, yalnız Yüksek Mahkemeye mensup bir hâkim veya hâkimlerden veya bunlarla birlikte aynı kanunun tayin edeceği Cumhuriyet adliye hizmetine mensup diğer hâkim veya hâkimlerden terekküp edeceğini gösterebilir.

3. Yukarıda gösterilen şekilde terekküp eden bir mahkeme, yetkisini kullanırken, ilgili Cemaat Meclisi tarafından yapılan kanunları tatbik eder :

Ancak, bu fıkra hükmü, bir Cumhuriyet mahkemesinin, ahvali şahsiye veya dinî konularla ilgili bir hususun tali olarak ileri sürüldüğü bir davada, ilgili cemaat kanununu tatbik etmesini önlemez.

MADDE 161

160'ıncı maddenin 3'üncü fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Cumhuriyet mahkemeleri, ahvali şahsiye ve dinî konularla ilgili olanların dışında diğer ilgili cemaat kanunlarını da tatbik etmek yetkisine sahiptirler.

MADDE 162

Yüksek Mahkeme, kendisine karşı gösterilen her hangi bir riayetsizliği cezalandırmak yetkisine sahiptir ; ve 160'ıncı madde gereğince bir cemaat kanunu tarafından kurulan bir mahkeme de dahil olmak üzere Cumhuriyet dahilindeki herhangi bir mahkeme, bir karar veya emrine itaatsızlık eden herhangi bir şahsı, mezkûr karar veya emre itaat edinceye kadar ve her halde on iki ayı aşmayan bir süre için hapsedme yetkisine sahiptir.

90'ıncı madde hükümlerine rağmen, hale göre, bir kanun veya bir cemaat kanunu, mahkemeye riayetsizlik için ceza koyabilir.

MADDE 163

1. Yüksek Mahkeme, kendisinin ve, 160'ıncı madde gereğince kurulan bir mahkeme hariç olmak üzere, Anayasanın bu Kısmı gereğince kurulan herhangi bir diğer mahkemenin tatbikat ve usul kaidelerini düzenlemek için Mahkeme Tüzüğünü yapar.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrasının genelliğine hâlel gelmeksizin, Yüksek Mahkeme, aşağıdaki maksatlar için Mahkeme Tüzüğüne hükümler koyabilir :—

- (a) mahkemelerin oturumlarının düzenlenmesi ve herhangi bir maksat için hâkimlerin seçimi ;
- (b) Yüksek Mahkemede veya diğer bir mahkemede istinaf veya diğer muamelelerden füzuli veya taciz edici olduğu veya adaletin tecellisini geciktirmek maksadile yapıldığı görünenlerinin seri muhakeme usulü ile karara bağlanmaları ;
- (c) mahkemelerdeki muhakeme muameleleri ile ilgili şekillerin ve harçların ve bu muamelelerin ve onlarla ilgili masrafların düzenlenmesi ;
- (d) mahkemelerin kayıt kalemlerinin terekkübünü ve mahkeme memurlarının yetki ve görevlerinin tesbit ve düzenlenmesi ;

- (e) Mahkeme Tüzüğündeki herhangi bir hükmün yerine getirilmesi için gereken mehilin tesbiti ;
- (f) Yüksek Adliye Kurulunun adliye hizmeti üyelerine dair olan disiplin konuları hakkındaki yetkisini kullanırken takip edeceği tatbikat ve usul kaidelerinin tesbiti.

3. Bu madde gereğince yapılan Mahkeme Tüzüğü, herhangi belli bir konuya bakacak Yüksek Mahkeme hâkimlerinin sayısını tesbit edebilir :

Ancak, bu Anayasa ile veya gereğince Yüksek Mahkemeye verilen yetkilerin kullanılmasında, 159'uncu madde hükümleri yerine getirilmeden hiçbir konu karara bağlanamaz ve, 156'ncı madde gereğince yapılan da dahil olmak üzere herhangi bir istinafa ait davalara bakılmasında, Yüksek Mahkeme, 160'ınci maddenin 2'nci fıkrası hükmü mahfuz kalmak şartıyla, bütün üyelerinden tereküp eder.

MADDE 164

1. 160'ınci maddenin 2'nci fıkrası gereğince kurulan herhangi bir istinaf mahkemesi, kendisinin ve kararları aleyhine kendisine istinaf edilebilen herhangi bir mahkemenin tatbikat ve usul kaidelerini düzenleyen bir Mahkeme Tüzüğü yapar.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrasının genelliğine hâlel gelmeksizin, böyle bir istinaf mahkemesi, kendisi ve kararları aleyhine kendisine istinaf edilebilen herhangi bir mahkeme için Mahkeme Tüzüğüne aşağıdaki maksatlarla hükümler koyabilir :—

- (a) bu gibi mahkemelerin oturumlarının düzenlenmesi ;
- (b) bu gibi mahkemelerdeki mahkeme muameleleri ile ilgili şekillerin ve harçların tesbiti ve bu muamelelerin ve onlarla ilgili masrafların düzenlenmesi ;
- (c) bu gibi mahkemelerin kayıt kalemlerinin terekübünü ve mahkeme memurlarının yetki ve görevlerinin tesbit ve düzenlenmesi ;
- (d) bu Mahkeme Tüzüğündeki herhangi bir hükmün yerine getirilmesi için gereken mehilin tesbiti.

KISIM XI—MALİ HÜKÜMLER

MADDE 165

1. Cumhuriyet tarafından, hangi tarzda olursa olsun, sağlanan veya tahsil edilen bütün gelirler ve paralar, bu Anayasa ve kanun hükümlerine tabi olarak, Cumhuriyet Konsolide Fonu adını alacak olan tek bir fon teşkil eder ve buna yatırılır.

2. Bir Cemaat Meclisi tarafından, hangi tarzda olursa olsun, sağlanan veya tahsil edilen bütün gelirler ve paralar, herhangi bir cemaat kanununa tabi olarak, bu Cemaat Meclisinin Konsolide Fonu adını alacak tek bir fon teşkil eder ve buna yatırılır.

3. İlgili metin başka türlü icap ettirmedikçe, bu Anayasada Konsolide Fona yapılan herhangi bir atıf, bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterilen Cumhuriyet Konsolide Fonuna yapılan bir atıftır.

MADDE 166

1. Bu Anayasanın diğer herhangi bir hükmü veya kanun tarafından yüklenen tahsisat, maaş veya diğer paralara ilâveten aşağıdakiler Konsolide Fona yüklenir :—

- (a) Cumhuriyetin ödemeğe mecbur olduğu bütün emeklilik maaşları ve ikramiyeleri ;

(b) Cumhur Başkanının ve Cumhur Başkan Muavininin tahsisatları ve Yüksek Anayasa Mahkemesinin ve Yüksek Mahkemenin hâkimlerinin, Cumhuriyet Baş Savcısı ve Baş Savcı Yardımcısının, Baş Murakıbın ve Baş Murakıp Muavininin, Cumhuriyet Emisyon Bankası Müdürünün ve Müdür Muavininin ve Âmmе Hizmetleri Komisyonu üyelerinin maaşları ;

(c) Cumhuriyetin yüklendiği bütün borç mükellefiyetleri ; ve

(d) herhangi bir mahkeme tarafından Cumhuriyet aleyhine verilen herhangi bir hükmün, kararın veya hakem kararının yerine getirilmesi için gerekli herhangi bir para.

2. Bu madde maksatları bakımından borç mükellefiyetlerine, faiz, itfa fonuna ayırmalar, borç itfası için yapılan ödeme ve Konsolide Fonun teminatı altında istikrazlar yapılması ve bu suretle ihdas edilen borçtan dolayı hizmetler ve bu borcun itfası ile ilgili olarak yapılan bütün masraflar dahildir.

MADDE 167

1. Maliye Bakanı, Cumhuriyetin her Bakanlığının ve her bağımsız Dairesinin bütçe tahminlerini aldıktan sonra, her mali yıl bakımından o yıl için, Cumhuriyetin umumî Bütçesini hazırlar ve bu, Bakanlar Kurulunca tasvip edildikten sonra Temsilciler Meclisine sunulur.

2. Bütçedeki masraf tahminleri—

(a) Konsolide Fona yüklenen masrafları karşılamak için gerekli meblâğların toplamını ; ve

(b) diğer masrafların herbirini karşılamak için gerekli meblâğları, ayrı ayrı gösterir.

3. Mezkûr Bütçe kezaîk, tatbikatta mümkün olduğu ölçüde, Cumhuriyetin tamamlanan son mali yılın sonundaki aktif ve pasiflerini, aktüflerin ne tarzda yatırıldığını veya tutulduğunu ve bakiye borçlar hakkındaki tafsilâtı gösterir.

4. Konsolide Fona yüklenmemiş fakat bu Fondan ödenmesi gereken masraflar Temsilciler Meclisinin tasvibine sunulur ve tasvip olunduğu takdirde bahis konusu malî yıla ait Bütçeye konurlar.

5. Herhangi bir malî yıl bakundan Temsilciler Meclisince herhangi bir maksat için tasvip edilen tahsisatın yetersiz olduğu veya hiçbir tahsisat verilmeyen bir maksat için masraf yapılması zarureti hasıl olduğu görüldüğü takdirde, gerekli tahsisatı gösteren ek bir bütçe Temsilciler Meclisinin tasvibine sunulur ve Temsilciler Meclisi tarafından tasvip edildiği takdirde, bahis konusu malî yıla ait Bütçeye eklenir.

6. Temsilciler Meclisi, ek bir bütçedeki herhangi bir masrafı tasvip veya red edebilir ; fakat, masrafın miktarını arttıramaz veya sarf mahallinde herhangi bir değişiklik yapamaz.

MADDE 168

1. Maliye Bakanı tarafından imzalanmış bir verile emri olmadıkça, Konsolide Fondan veya diğer bir âmmе fonundan hiçbir masraf ödenemez :

Ancak, Maliye Bakanı Bütçede gösterilen bir masraf için böyle bir verile emrini imzalamayı red edemez.

2. Bu maddenin 3'üncü fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartı ile, bahis konusu verile emrinin ait olduğu masraf, bu verile emrinin ait olduğu malî yıl Bütçesinde gösterilmiş olmadıkça, böyle hiç bir verile emri verilemez.

3. Bütçe, ait olduğu malî yılın ilk gününe kadar Temsilciler Meclisi tarafından tasvip olunmadığı takdirde, Temsilciler Meclisi, bu Anayasa hükümleri mahfuz

kalmak şartı ile alacağı bir kararla, Bütçede gösterilen âmmе hizmetlerinin devamı için gerekli göreceği herhangi bir masrafın, her defasında azamî bir aylık bir süre için, fakat her halde toplamı iki ayı geçmeyecek olan bir süre için, bu sürenin sonuna kadar, Konsolide Fondan veya diğer âmmе fonlarından karşılanmasına müsaade edebilir :

Ancak, her hangi bir hizmet için bu suretle müsaade olunan masraf, aynı hizmet için bir evvelki malî yılın Bütçesinde tasvip edilmiş olan meblâğın aynı süreye isabet eden nisbeti geçemez.

KISIM XII—ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

MADDE 169

50'nci madde ve 57'nci maddenin 3'üncü fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla—

- (1) ticarî konular, (tediye ve kredi dahil) ekonomik işbirliği ve *modus vivendi* ile ilgili olarak yabancı bir Devlet veya herhangi bir Milletlerarası Teşkilât ile yapılacak her milletlerarası anlaşma Bakanlar Kurulunun bir kararı gereğince akdedilir ;
- (2) diğer herhangi bir andlaşma, sözleşme veya milletlerarası anlaşma, Bakanlar Kurulunun bir kararı gereğince müzakere ve imza olunur ve Temsilciler Meclisi tarafından bir kanunla tasdik olunarak akdedilir ve ancak bu surette yürürlüğe girer ve Cumhuriyeti bağlar ;
- (3) Bu maddenin yukarıdaki hükümlerine uygun olarak akdolunan andlaşmalar, sözleşmeler ve anlaşmalar, Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlanmasından itibaren, diğer tarafın mezkûr andlaşmaları, sözleşmeleri ve anlaşmaları tatbik etmesi şartı ile, herhangi bir iç kanundan üstün tutulur.

MADDE 170

1. Cumhuriyet, mahiyetleri ne olursa olsun bütün anlaşmalar bakımından, Yunanistan Kırallığına, Türkiye Cumhuriyetine ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığına, uygun şartlı anlaşmalarla, en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi uygular.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrası hükümleri, Cumhuriyet ile Yunanistan Kırallığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığı arasındaki Birleşik Kırallığa bahşolunan üsler ve askerî kolaylıklara dair Kıbrıs Cumhuriyetinin Tesisine ait Andlaşmaya uygulanmaz.

MADDE 171

1. Ses ve rüyet yayınlarında Elen ve Türk Cemaatlarının her ikisi için programlar yer alır.

2. Ses yayınlarında Türk Cemaatı için olan programlara ayrılan zaman, yedi günlük bir haftada yetmiş beş saatten az olmaz ve normal yayın devreleri halinde böyle bir haftanın bütün günlerine tevzi edilir :

Ancak, yayın sürelerinin toplamının azaltılması gerektiği ve bu sebeple Elen Cemaatı için olan programlara ayrılan zaman yedi günlük haftada yetmiş beş saatin altına düştüğü takdirde, böyle bir haftada Türk Cemaatı için olan programlara ayrılan zaman dahi, Elen Cemaatı için olan programlara ayrılan zamanın yetmiş beş saatten aşağı düştüğü saat sayısı kadar indirilir :

Ancak yine, Elen Cemaatı için olan programlara ayrılan zaman yedi günlük bir haftada yüz kırk saati geçecek surette arttırıldığı takdirde, Türk Cemaatı için olan programlara ayrılan zaman dahi, Elen Cemaatı için olan her yedi saate karşılık Türk Cemaatı için üç saat nisbetinde arttırılır.

3. Rüyet yayınlarında, birbirini takibeden her on yayın gününden üçü Türk Cemaatı için olan programlara ayrılır ve bu on yayın gününde Türk Cemaatı için olan programlara ayrılan zamanın toplamı bu on yayın gününde Elen Cemaatı için olan programlara ayrılan her yedi saata karşılık üç saat nisbetinde olur.

4. Bütün resmî ses ve rüyet yayınları hem Elence ve hem Türkçe olur ve bunlar bu maddede gösterilen zaman hesaplarında nazara alınmaz.

MADDE 172

Cumhuriyet, memurlarının veya makamlarının, görevlerini görmeleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işledikleri zarara sebebiyet veren herhangi bir haksız fiil veya ihmalden mesuldür.

Bir kanun bu mesuliyeti düzenler.

MADDE 173

1. Cumhuriyetin en büyük beş şehrinde, yani Lefkoşa, Leymosun, Mağusa, Lârnaka ve Bafta bunların Türk halkı tarafından ayrı belediyeler kurulur :

Ancak, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört sene içinde, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, yukarıdaki şehirlerdeki belediyelerin ayrılmasının devam edip etmemesi meselesini incelerler.

2. Yukarıdaki şehirlerde, Elen belediye meclisleri şehrin Elen seçmenleri tarafından ve Türk belediye meclisleri Türk seçmenleri tarafından seçilirler.

3. Yukarıdaki şehirlerin herbirinde, Elen belediye meclisi tarafından seçilen iki üyeden, Türk belediye meclisi tarafından seçilen iki üyeden ve bahis konusu belediye meclisleri arasında varılacak mutabakatla seçilen bir Başkandan müteşekkil bir koordinasyon komitesi kurulur. Bu kordinasyon komitesi, müştereken yapılmasına ihtiyaç olan işlere bakar, şehirdeki iki belediyenin meclislerinin mutabakatı ile kendisine verdiği müşterek hizmetleri görür ve belli bir derecede iş birliğini gerektiren konular ile ilgilenir.

MADDE 174

Yukarıdaki şehirlerin herhangi birinin sınırları içinde, bahis konusu herhangi bir belediye tarafından, bunun ait olduğu Cemaata mensup olmadıkça hiç bir kimseye hiçbir belediye vergisi, mülk vergisi, ücreti veya diğer her hangi bir gelir konamaz veya tahakkuk ettirilemez veya hiçbir kimseden tahsil edilemez :

Ancak—

- (a) yukarıdaki şehirlerin her birindeki belediyelerden birinin meclisinin içinde yetkisini kullandığı bölge içinde bulunan belediye çarşılarının, mezbahalarının ve belediyelere ait diğer mahallerin kullanılması ile ilgili ücretler ;
- (b) yukarıdaki şehirlerin herhangi birindeki belediyelerden birinin meclisinin içinde yetkisini kullandığı bölge içinde bulunan binalar veya mahaller ile ilgili eğlence resimleri ;
- (c) yukarıdaki şehirlerin herhangi birinde bir belediyenin kendi Cemaatine mensup bulunmayan bir şahsa karşı, bir belediyenin mutad olarak yaptığına ilâve veya fazla olarak, yaptığı hizmetler hakkında bahis konusu şehirdeki iki belediye meclisi arasında mutabık kalınarak tesbit edilecek resimler,

bahis konusu belediye meclisine ödenir :

Ancak yine, yukarıdaki şehirlerin herhangi birinde, belediyelerden biri tarafından diğer belediyenin ait olduğu Cemaata mensup bir şahsa, mürakabe, teftiş ve benzeri neviden herhangi bir hizmet yapıldığı takdirde, bunlar ile ilgili herhangi bir resim de bu hizmeti yapan belediyeye ödenir.

MADDE 175

Yukarıdaki şehirlerin herhangi birinde bir belediye tarafından kendi Cemaatına mensup olmıyan bir şahsa hiçbir ruhsat veya müsaade verilemez :

Ancak, yukarıdaki şehirlerin herhangi birinde bahis konusu belediyelerden birinin içinde yetkisini kullandığı bölge içindeki gayrimenkullere, mahallere veya inşaat işlerine müteallik ruhsat veya müsaadeler, bahis konusu belediyenin meclisi tarafından verilir ve bu gibi ruhsat veya müsaadeler ile ilgili herhangi bir hizmet, murakabe veya nezaret, mezkûr belediyenin meclisi tarafından yapılır ve bu husustaki herhangi bir resim, bu meclis tarafından tahsil edilir.

MADDE 176

173 ilâ 178'inci, ikisi de dahil, maddelerdeki hiçbir hüküm, aşağıdaki şartlara tabi olarak, bu gibi herhangi bir belediye ile ilgili şehir plânlamasını bir kanunun göstermesini öñler şekilde tefsir olunmaz :—

(a) yukarıdaki şehirlerden herhangi birisi için kurulan plânlama komisyonu on üyeden müteşekkil olup bunlardan yedisi Elen ve üçü Türk olur ;

(b) bu komisyonun bütün kararları mutlak ekseriyetle alınır ;

Ancak böyle bir ekseriyetle verilecek herhangi bir karar, Elen belediyesini ilgilendirenler asgarî dört Elen üyenin reylerini ihtiva etmedikçe ve Türk belediyesini ilgilendirenler asgarî iki Türk üyenin reylerini ihtiva etmedikçe alınamaz ;

(c) yukarıdaki şehirlerden herhangi birini ilgilendiren şehir plânlamasına dair bütün konularda ve bu gibi konuların düzenlenmesinde münhasıran bahis konusu plânlama komisyonu yetkilidir.

MADDE 177

173 ilâ 178'inci, ikisi de dahil, maddeler hükümlerine tabi olmak kaydıyle, yukarıdaki şehirlerin herhangi birindeki her belediye, kendi yetkilerini ve bütün görevlerini, sınırları, her belediye için, Cumhur Başkanının ve Cumhur Başkan Muavininin mutabakatı ile tesbit edilen bir bölge içinde kullanır ve görür.

MADDE 178

Diğer mahallerde belediyelerin organlarının, mümkün olduğu kadar, iki Cemaatın nisbî temsili esasına göre teşekkülü için hususî hüküm konur.

KISIM XIII—SON HÜKÜMLER

MADDE 179

1. Bu Anayasa Cumhuriyetin en yüksek kanunudur.

2. Temsilciler Meclisinin veya Cemaat Meclislerinden herhangi birinin hiçbir kanun veya kararı ve Cumhuriyet dahilinde icra kuvvetini kullanan veya herhangi bir idarî görev gören herhangi bir organ, makam veya şahsın hiçbir muamele veya kararı hiçbir suretle, bu Anayasa hükümlerinden herhangi birine aykırı veya uyumsuz olamaz.

MADDE 180

1. Bu Anayasanın Elence ve Türkçe metinlerinden her ikisi de asıldır ve aynı derecede muteber ve aynı hukukî hükmü haizdir.

2. Bu Anayasanın iki metni arasındaki herhangi bir aykırılık, Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafından, 11 Şubat, 1959 tarihli Zurih Anlaşmasının ve 19 Şubat, 1959 tarihli Londra Anlaşmasının metin ve ruhunu önemle nazara almak kaydıyle, Yunanistan Kralığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Kıbrıs Elen ve Türk Cemaatleri

temsilcileri tarafından, Lefkoşada 6 Nisan, 1960'da Karma Anayasa Komisyonunda imzalanan bu Anayasanın Taslağı ile buna yapılan ve 6 Temmuz, 1960'da imzalanan Tadiller Cedveli'ne bakılarak karara bağlanır.

3. Müphemiyet halinde bu Anayasanın tefsiri, Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafından, 11 Şubat, 1959 tarihli Zurih Anlaşmasının ve 19 Şubat, 1959 tarihli Londra Anlaşmasının metin ve ruhu önemle nazara alınarak yapılır.

MADDE 181

Suretleri Ek I ve II olarak bu Anayasaya eklenmiş bulunan Cumhuriyetin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve Anayasasını teminat altına alan ve Cumhuriyet, Yunanistan Kırallığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığı arasında aktedilen Andlaşma ve Cumhuriyet, Yunanistan Kırallığı ve Türkiye Cumhuriyeti arasında aktedilen Askeri İttifak Andlaşması Anayasa hükmünü haizdirler.

MADDE 182

1. Bu Anayasanın, 11 Şubat, 1959 tarihli Zurih Anlaşmasından ithal edilmiş bulunan ve Ek III'ünde gösterilen maddeleri veya maddelerin kısımları, bu Anayasanın Temel Maddeleri olup hiçbir suretle gerek değiştirme, gerek ilâve veya gerekse kaldırma suretile tadil edilemezler.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrası mahfuz kalmak şartıyla, bu maddenin 3'üncü fıkrasında gösterildiği üzere bu Anayasanın herhangi bir hükmü, gerek değiştirme, gerek ilâve veya gerekse kaldırma suretile tadil edilebilir.

3. Böyle bir tadil, Elen Cemaatına mensup Temsilcilerin sayısı toplamının asgarî üçte ikisini ve Türk Cemaatına mensup Temsilcilerin sayısı toplamının asgarî üçte ikisini ihtiva eden bir ekseriyet reyî ile kabul edilecek bir kanun ile yapılır.

MADDE 183

1. Cumhuriyetin veya herhangi bir kısmının, hayatını tehdit eden harp veya diğer umumî bir tehlike halinde Bakanlar Kurulu, bu hususta alacağı bir kararla Fevkalâde Hal İlânına yetkilidir :

Ancak, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, böyle bir karara karşı, bu kararın dairelerine ulaştırıldığı tarihten itibaren kırk-sekiz saat içinde, ayrı ayrı veya müştereken, veto hakkına sahiptirler.

2. Bu gibi her İlânda, bahis konusu Fevkalâde Halin devamı süresince yürürlüğü durdurtulan Anayasa maddeleri açıkça gösterilir :

Ancak, bu gibi herhangi bir İlân ile Anayasanın yalnız aşağıdaki maddelerinin yürürlüğü durdurtulabilir :—

Yalnız müsaade edilmiş bir harp fiili ile sebebiyet verilen ölüm bakımından 7'nci madde ; 10'uncu maddenin 2'nci ve 3'üncü fıkraları ; 11'inci madde ; 13'üncü madde ; 16'ncı madde ; 17'nci madde ; 19'uncu madde ; 21'inci madde ; 23'üncü maddenin 8'inci fıkrasının (d) bendi ; 25'inci madde ve 27'nci madde.

3. Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterilen veto haklarını, ayrı ayrı veya müştereken, kullanmamışlarsa, bahis konusu İlânı derhal Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlamak suretile ilân ederler.

4. Bu maddenin yukarıdaki hükümleri gereğince yapılan bir fevkalâde Hal İlânı derhal Temsilciler Meclisine sunulur. Temsilciler Meclisi toplantı halinde değilse bu maksatla en kısa zamanda toplantıya çağılır.

5. Temsilciler Meclisi, bahis konusu Fevkalâde Hal İlânını red veya tasvîp etmek hakkına sahiptir. Red halinde, Fevkalâde Hal İlânının hiçbir hükmü olmaz. Tasvîp halinde, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, Temsilciler Meclisinin bu kararını Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlamak suretile derhal ilân ederler.

6. Temsilciler Meclisi, Bakanlar Kurulunun talebi üzerine, fevkalâde hal süresini uzatmağa karar vermedikçe, Fevkalâde Hal İlânı, Temsilciler Meclisinin tasvîbi tarihinden itibaren iki ayın sonunda yürürlükten kalkar. Temsilciler Meclisinin fevkalâde hal süresini uzatma kararına karşı, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, 50'nci maddeye uygun olarak kullanılmak üzere, ayrı ayrı veya müştereken, veto hakkına sahiptirler.

7. (1) Bir Fevkalâde Hal İlânı yürürlükte olduğu zaman, bu Anayasanın hükümlerine rağmen, Bakanlar Kurulu, kendince derhal harekete geçilmesi gereken hallerde, Cumhur Başkanının ve Cumhur Başkan Muavininin 57'nci madde gereğince, ayrı ayrı veya müştereken, kullanabilecekleri veto hakkına tabi olmak kaydıyla, münhasıran fevkalâde hal ile ilgili kanun hükmünü haiz herhangi bir kararname çıkarabilir.

(2) Bu fıkranın yukarıdaki (1) inci bendi gereğince veto hakkı kullanılmamışsa, Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini, bahis konusu kararnameyi derhal Cumhuriyet Resmî Gazetesinde yayınlamak suretiyle ilân ederler.

(3) Bahis konusu kararname, daha evvel kaldırılmamışsa, fevkalâde halin sona ermesi ile yürürlükten kalkar.

MADDE 184

1. 183'üncü maddenin 7'nci fıkrasının (2) nci bendi gereğince ilân edilen herhangi bir kararnamede önleyici tutukluk konduğu takdirde—

(a) bu kararname gereğince herhangi bir şahsın tutukluğunu emreden makam, en kısa zamanda, bu şahsa tutukluğunun sebeplerini ve bu maddenin 3'üncü fıkrası hükmü mahfuz kalmak şartı ile, emrin dayandığı isnad edilen vakıaları bildirir ve kendisine mümkün olan en kısa zamanda emir aleyhine müracaatta bulunma imkânını verir ;

(b) bu maddenin 2'nci fıkrasında gösterildiği üzere kurulan bir istişare heyeti, bahis konusu kararnamede gereğince tutukluğa tabi olan bir vatandaşın bu fıkranın (a) bendi gereğince yaptığı herhangi bir müracaatı tetkik edip bir ay içinde tutukluk için yeter sebep bulunduğuna dair rapor vermedikçe bu vatandaş, bu kararname gereğince bir aydan fazla bir süre için tutukluğa tabi olamaz.

2. Bu madde maksatları için kurulacak istişare heyeti, Yüksek Mahkeme hâkimi olan veya olmuş bulunan veya mezkûr Mahkemede hâkim olmak için gerekli vasıfları haiz bulunan şahıslar arasından Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından müştereken tayin olunacak bir Başkandan ve Yüksek Mahkemenin Reisi ile istişareden sonra Cumhur Başkanı ve Cumhur Başkan Muavini tarafından müştereken tayin olunacak diğer iki üyeden teşekkül eder.

3. Bu madde, hiçbir makama, açıklanmasının millî menfaatlara aykırı olduğunu telâkki ettiği vakıaları açıklamak mükellefiyetini yüklemmez.

MADDE 185

1. Cumhuriyetin ülkesi bir bütün olup parçalanamaz.

2. Kıbrısın tamamen veya kısmen herhangi diğer bir devletle birleşmesi veya ayrılığı güden bir bağımsızlık konu haricidir.

MADDE 186

1. Bu Anayasada, ilgili metinde açıkça başka türlü konmadıkça veya bu metin başka türlü gerektirmedikçe—

(1) “Cemaat”, Elen veya Türk cemaatını ifade eder ;

“mahkeme”, bu mahkemenin herhangi bir hakimini de içine alır ;

“Elen”, 2’nci maddede tarif edildiği üzere Elen Cemaatının bir üyesini ifade eder ;

“kanun”, bu Anayasanın yürürlüğe girmesinden sonraki devre ile ilgili olarak kullanıldığı takdirde bir Cumhuriyet kanununu ifade eder ;

“şahıs”, hükmî şahsiyeti haiz olan veya olmayan herhangi bir şirketi, ortaklığı, derneği, birliği, müessese veya teşekkülü içine alır ;

“Cumhuriyet”, Kıbrıs Cumhuriyetini ifade eder ;

“Türk”, isim ve sıfat olarak 2’nci maddede tarif olunduğu üzere Türk Cemaatının bir üyesini ifade eder ;

(2) müzekker olan kelimeler müennesi de ve tekil olan kelimeler çoğulu da ifade ederler.

2. Bu Anayasa ile herhangi bir emir, kaideler, tüzükler veya talimatnameler yapmak veya herhangi bir talimat vermek yetkisi verilmiş olduğu hallerde bu yetki, bahis konusu emir, kaideler, tüzükler, talimatnameler veya talimatları aynı tarzda tadil veya kaldırma yetkisini içine alır şekilde yorumlanır.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

MADDE 187

1. Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen evvel yürürlükte olan herhangi bir kanun gereğince—

(a) ilk Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini ;

(b) bir Temsilciler Meclisinin üyesi veya herhangi bir Cemaat Meclisinin üyesi,

seçilen herhangi bir şahıs, bu Anayasa hükümleri gereğince, hale göre, Cumhur Başkanı veya Cumhur Başkan Muavini, bir Temsilciler Meclisi üyesi veya ilgili Cemaat Meclisinin bir üyesi seçilmiş sayılır.

2. Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükten kalkan seçimlere dair bütün kanunlar ve nizamnameler, yürürlükten kalkmış olmalarına rağmen, hale göre, Temsilciler Meclisi veya herhangi bir Cemaat Meclisi tarafından bu Anayasanın yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren en geç on sekiz ay içinde yeni bir seçim kanunu yapılmaya kadar, bahis konusu devre içinde Cumhur Başkanı, Cumhur Başkan Muavini, herhangi bir Temsilci veya herhangi bir Cemaat Meclisi üyesinden boşalan münhali doldurmak için yapılacak herhangi bir ara seçimi bakımından yürürlükte olurlar.

MADDE 188

1. Bu Anayasanın hükümleri ve bu maddenin aşağıdaki hükümleri mahfuz kalmak şartı ile, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan bütün kanunlar, bu Anayasa gereğince yapılan, hale göre, herhangi bir kanunla veya cemaat kanunu ile, gerek değiştirme, gerek ilâve veya gerekse kaldırma sureti ile, tadil edilinceye kadar, bahis konusu tarihte ve bundan sonra yürürlükte kalırlar ve bahis konusu tarihten itibaren bu Anayasaya uymaları için yapılması gerekli tahvillerin yapılması suretile yorumlanır ve uygulanırlar.

2. Bu Anayasanın geçici hükümlerinde başka türlü gösterilmedikçe, bu gibi herhangi bir kanunun bu Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı veya uyumsuz olan hiçbir hükmü, ve 78'inci madde gereğince ayrı bir ekseriyeti gerektiren hiç bir kanun, yukarıda gösterildiği şekilde yürürlükte kalmaz :

Ancak, belediyelere dair kanunlar, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı aylık bir devre için yürürlükte kalabilirler ve vergiler veya resimler koyan herhangi bir kanun, 31 Aralık, 1960'a kadar yürürlükte kalabilir.

3. Bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince yürürlükte kalan herhangi bir kanunda, ilgili metin başka türlü gerektirmedikçe—

- (a) Kıbrıs Sömürgesine veya "Kıraliyete" yapılan herhangi bir atıf, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte veya ondan sonra başlayan herhangi bir devre bakımından, Cumhuriyete yapılan bir atıf olarak yorumlanır ;
- (b) Vali'ye veya Valilik Meclisi'ne yapılan herhangi bir atıf, aynı devre bakımından, bu Anayasanın açık hükümlerine göre, ayrı ayrı veya müştereken Cumhurbaşkanına ve Cumhurbaşkan Muavinine, Cemaat Meclislerine açıkça ayrılanlar dışında teşrii kuvvetin kullanılması ile ilgili konularda Temsilciler Meclisine, bu Anayasa gereğince yetkisine dahil bütün konularda ilgili Cemaat Meclisine ve icra kuvvetinin kullanılmasına dair konularda Bakanlar Kuruluna yapılan bir atıf olarak yorumlanır ;
- (c) İdarî Sekretere veya Mali Sekretere yapılan herhangi bir atıf, aynı devre bakımından, yorum zamanında atfın yapıldığı konu ile ilgili mesuliyetin kendisine yüklendiği Bakanlığa veya Cumhuriyetin bağımsız Dairesine yapılan bir atıf olarak yorumlanır ;
- (d) Baş Savcıya veya Baş Savcı Yardımcısına yapılan herhangi bir atıf, aynı devre bakımından, yerine göre, Cumhuriyet Baş Savcısına ve Cumhuriyet Baş Savcı Yardımcısına yapılan bir atıf olarak yorumlanır ;
- (e) bir âme görevini gören herhangi diğer bir şahsa veya herhangi bir makama veya teşekküle yapılan herhangi bir atıf, aynı devre bakımından, Cumhuriyetin buna tekabül eden âme memuruna, makamına, teşekkülüne veya dairesine yapılan bir atıf olarak yorumlanır.

4. Bu maddenin 1'inci fıkrası gereğince yürürlükte kalan herhangi bir kanunun hükümlerini uygulayan Cumhuriyet dahilindeki herhangi bir mahkeme, aynı devre bakımından, bunları, Geçici Hükümleri dahil olmak üzere bu Anayasa hükümlerine uygun kılmak için gerekli olabilecek tahvilleri yaparak uygular.

5. Bu maddedeki—

"kanun" a, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce böyle bir kanun gereğince yapılan her nevi âme enstrümanları dahildir ;

"tahviller" e, tadiller, intibaklar ve kaldırmalar dahildir.

MADDE 189

3'üncü madde hükümlerine rağmen, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıllık bir süre için—

- (a) 188'inci madde gereğince yürürlükte kalacak olan bütün kanunlar İngilizce olarak kalabilirler ;
- (b) Cumhuriyet dahilindeki herhangi bir mahkeme önünde herhangi bir mahkeme muamelesinde İngilizce kullanılabilir.

MADDE 190

1. Bu maddenin müteakip hükümleri mahfuz kalmak şartı ile, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce mevcut olan herhangi bir mahkeme, bu Anayasa hükümlerine rağmen, bahis konusu tarihten itibaren ve Cumhuriyet

mahkemelerinin teşekkülüne dair yeni bir kanun yapılncaya kadar ve her halde bu tarihten itibaren dört ay geçmemek üzere, o zamana kadar olduğu gibi çalışmağa devam eder fakat, mümkün olduğu nisbette, bu Anayasa hükümlerine uygun olarak teşkil olunur :

Ancak, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte açılmış bulunan ve kısmen dinlenmiş olan herhangi bir hukukî veya cezaî davaya, bu Anayasa hükümlerine rağmen, bahis konusu dava için teşkil edilmiş olan mahkeme tarafından bakılmaya devam edilir ve neticelendirilir.

2. Bu Anayasa hükümlerine rağmen, bu Anayasa gereğince kurulan Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç aylık devre içinde teşkil edilinceye kadar, Yüksek Mahkemenin kayıt kalemi Yüksek Anayasa Mahkemesinin kayıt kalemi görevini görür.

3. Yüksek Mahkemenin kayıt kalemi, bir müracaat da dahil olmak üzere bütün maksatları bakımından, Yüksek Anayasa Mahkemesi teşkil edilinceye kadar, bu Mahkemenin kayıt kalemi sayılır. Yüksek Anayasa Mahkemesi, bu Anayasanın yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren en geç üç ay içinde teşkil edilir.

4. Bu Anayasa hükümleri gereğince Yüksek Anayasa Mahkemesine yapılacak bir müracaat ile ilgili herhangi bir mehilin hesaplanmasında, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarih ile yukarıda gösterildiği üzere Yüksek Anayasa Mahkemesinin teşkil tarihi arasındaki devre hesaba katılmaz.

5. Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce mevcut olan Yüksek Mahkeme, bu Anayasa hükümleri gereğince kurulan Yüksek Mahkeme teşkil edilinceye kadar, bu Anayasa gereğince kurulan Yüksek Mahkeme sayılır. Yüksek Mahkeme, bu Anayasanın yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren en geç üç ay içinde teşkil edilir :

Ancak, Mahkeme Reisine yapılan bir atıf bahis konusu Mahkemenin en kıdemli üyesine yapılmış bir atıf sayılır ve üyeleri dörtten az olsa da, bahis konusu Mahkeme bu devre için muteber bir şekilde teşkil edilmiş sayılır.

MADDE 191

Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte açılmış bulunan ve Kıbrıs Sömürgesi Hükümeti adına Baş Savcının veya herhangi bir Dairesinin veya memurunun taraf olduğu herhangi bir davanın görülmesine, bahis konusu tarihte ve bundan sonra, Cumhuriyetin veya tekabül eden Daire veya memurunun taraf olması sureti ile, devam olunur.

MADDE 192

1. Bu Anayasada başka türlü hüküm konmuş olmadıkça bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce bir âme hizmeti görevinde bulunan herhangi bir şahıs, bu tarihten sonra kendisine bu tarihten önce uygulanan aynı hizmet kayıt ve şartlarına tabi olmak hakkına sahiptir ve bu kayıt ve şartlar, bahis konusu tarihte veya ondan sonra Cumhuriyetin âme hizmetinde bulunduğu müddetçe, aleyhine olarak değiştirilemez.

2. Bu maddenin 1'inci fıkrası mahfuz kalmak şartı ile, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce görevli bulunan, Mahkeme Reisi hariç, Yüksek Mahkemenin hâkimleri ve alt mahkemelerin hâkimleri, 153'üncü ve 157'nci maddeler hükümlerine bakılmaksızın, bahis konusu tarihten itibaren mezkûr maddeler hükümleri gereğince bir tayin yapılncaya kadar, bu maddeler hükümlerine uygun olarak tayin edilmiş gibi görevlerine devam ederler ve kendilerine bu Anayasa hükümleri uygulanır.

3. Bu maddenin 1'inci ve 2'nci fıkralarında gösterilen herhangi bir görevde bulunan herhangi bir şahıs, Cumhuriyet âme hizmetine tayin olunmadığı tak-

dirde, kendisine uygulanabilen hizmet kayıt ve şartlarına tabi olmak şartı ile, kendisine, Cumhuriyet fonlarından, hangisi daha ziyade lehinde ise, muhik bir tazminat veya görevin kaldırılması halinde ödenen emeklilik maaşı ödenmesi hakkına sahiptir.

4. Bu maddenin 5'inci fıkrası hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bu maddenin 1'inci ve 2'nci fıkralarında gösterilen ve görevi bu Anayasa gereğince bir Cemaat Meclisinin yetkisine giren bir şahıs, arzu ettiği takdirde bu maddenin 3'üncü fıkrası gereğince haiz olduğu haklardan feragat ederek bahis konusu Cemaat Meclisinin hizmetine girmeyi tercih edebilir ve bu takdirde, bu şahıs, bu Anayasa yürürlüğe girdiği tarihten hemen önceki kanuna göre, bu tarihten önceki devredeki hizmet süresi için, yalnız bu süre veya bu süreye ilâve edilecek bahis konusu Cemaat Meclisinin hizmetindeki herhangi bir hizmet süresi ile birlikte olan hizmet süresi için mezkûr kanun gereğince almağa haklı olduğu herhangi bir emeklilik maaşı, ikramiyesi veya diğer benzeri hakları, Cumhuriyetten almak hakkına sahiptir.

5. Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce öğretmenlik görevinde bulunan ve Kıbrıs Sömürgesi bütçesinden para almakta olan ve bu Anayasa gereğince görevi bir Cemaat Meclisinin yetkisine giren herhangi bir öğretmen, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önceki kanuna göre, bu tarihten önceki devredeki hizmet süresi için, yalnız bu süre veya bu süreye ilâve edilecek bahis konusu Cemaat Meclisinin hizmetindeki herhangi bir hizmet süresi ile birlikte olan hizmet süresi için mezkûr kanun gereğince almağa haklı olduğu herhangi bir emeklilik maaşı, ikramiyesi veya diğer benzeri hakları, Cumhuriyetten almak hakkına sahiptir.

6. Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce Kıbrıs Sömürgesi âmmî hizmetinde olup da emekliliğe sevk edilmeden evvel izinli bulunan veya bahis konusu hizmetten Cumhuriyetinkinden başka bir hizmete nakil olunan herhangi bir şahsın, Cumhuriyet vatandaşı olup olmadığına bakılmaksızın, bu tarihten önce bu durumda kendisine uygulanan aynı hizmet kayıt ve şartlarının kendisine uygulanması hakkına sahip olmakta devam eder ve bahis konusu kayıt ve şartlar, aleyhine olarak değiştirilmez.

7. Bu madde maksatları bakımından—

- (a) "âmmî hizmeti", bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki hizmet hakkında, Kıbrıs Sömürgesi hükûmetindeki hizmeti ve bu tarihten sonraki hizmet hakkında, Cumhuriyetteki mülki bir hizmeti ifade eder ve Cumhuriyet emniyet kuvvetlerindeki hizmeti de içine alır ;
- (b) "hizmet kayıt ve şartları", bu Anayasa hükümleri gereğince yapılması lüzumlu intibaklara tabi olmak şartıyla, ücret, izin, azil veya görevden uzaklaştırılma, emeklilik maaşı, ikramiyeleri ve benzeri hakları ifade eder.

8. Bu maddenin 6'ncı fıkrasında gösterilenin dışında bu madde hükmü, Cumhuriyet vatandaşı olmayan bir şahsa uygulanmaz.

MADDE 193

Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce, Dul ve Yetim Maaşları Fonu da dahil olmak üzere Kıbrıs Sömürgesi âmmî fonlarından herhangi bir emeklilik maaşı alan veya emeklilikten dolayı diğer bir hakka sahip olan herhangi bir şahsa, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte ve sonra Cumhuriyetin âmmî fonlarından, bahis konusu emeklilik maaşı veya emeklilikten dolayı sahip olduğu diğer hakları, mezkûr emeklilik maaşına veya emeklilik dolayısıyla sahip olduğu diğer haklara bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce uygulanan aynı kayıt ve şartlar altında veya bu tarihten sonra konulan ve kendi durumuna uygulanabilecek ve daha az lehinde olmayacak olan kayıt ve şartlara göre verilmeğe devam olunur.

MADDE 194

Herhangi bir şahsın Dul ve Yetim Maaşları Fonundan bir maaş almak hakkı, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte ve ondan sonra, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce yürürlükte olan aynı kayıt ve şartlara tabi olmağa devam eder ve bunlar, mezkûr hak devam ettiği müddetçe bahiskonusu şahsın aleyhine olarak değiştirilemez.

MADDE 195

Bu Anayasanın hiçbir hükmüne rağmen, Cumhuriyetin ilk Cumhur Başkanı seçilen ve Cumhuriyetin ilk Cumhur Başkan Muavini seçilen ve 187'nci madde gereğince Cumhuriyetin ilk Cumhur Başkanı ve ilk Cumhur Başkan Muavini sayılan şahıslar, 42'nci maddede gösterildiği üzere görevlerine başlamadan önce veya sonra, Cumhuriyet, Yunanistan Kırallığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığı arasındaki Kıbrıs Cumhuriyetinin Tesisine dair Andlaşma ile bu Andlaşma ile birlikte imzalanmaları için hazırlanan Nota Teatillerini ve Cumhuriyet, Yunanistan Kırallığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığı arasındaki Cumhuriyetin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve Anayasasını teminat altına alan Andlaşmayı ve Cumhuriyet, Yunanistan Kırallığı ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Askerî İttifak Andlaşmasını ve bu memleketler arasında akdolunan İttifak Andlaşmasının uygulanması için Cumhuriyet, Yunanistan Kırallığı ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Anlaşmayı, Cumhuriyet adına imzalamak ve akdeylemek münhasır hak ve yetkisine müştereken sahiptirler ve sahip sayılırlar ve bahis konusu andlaşmalar, anlaşmalar ve teati olunan Notalar bu suretle Cumhuriyet adına muteber şekilde akdolunmuş olurlar ve böylece imzalandıkları tarihten itibaren yürürlüğe girerler ve bağlayıcı olurlar.

MADDE 196

İlk Cemaat Meclislerinin görev süresi bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte başlar.

MADDE 197

1. Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten hemen önce bu Anayasa hükümleri ile veya gereğince Cemaat Meclislerinin yetkisine giren herhangi bir okul veya diğer teşekkül veya müessese için ve adına veya bunlar için emaneten, Kıbrıs Sömürgesi Hükümetinin veya herhangi diğer bir şahsın veya teşekkülün uhdesinde bulunan, elinde olan veya adına kayıtlı bulunan herhangi bir menkul veya gayri menkul mal veya bunun üzerindeki herhangi bir hak veya menfaat, Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, ilgili Cemaat Meclisinin bir kanunu ile gösterilen şahsın, teşekkülün veya makamın, bahis konusu cemaat kanununun koyabileceği kayıt ve şartlar gereğince, uhdesine geçirilir ve eline verilir :

Ancak, bahis konusu kanun, bahis konusu malın Cemaat Meclisinin kendi uhdesine geçirilmesi veya kendi eline verilmesi hakkında hüküm koyamaz.

2. Bu madde hükmü, herhangi bir eğitim maksadı ile ilgili, mutemet veya mütevelliler tarafından idare olunan ölüme bağlı bir tasarrufla yapılan bir teberriye veya başka bir bağışa veya herhangi bir vakfa uygulanamaz.

MADDE 198

1. Aşağıdaki hükümler, bu hükümleri içine alan bir vatandaşlık kanunu yapılmaya kadar, yürürlükte olurlar :—

(a) vatandaşlığa dair herhangi bir konu, Tesis Andlaşmasının 'D' Ek'inin hükümlerine tabi olur ;

(b) bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte veya ondan sonra Kıbrısta doğan herhangi bir şahıs, doğumu tarihinde babası Cumhuriyetin bir vatan-daşı ise veya ölmemiş olsa idi Tesis Andlaşmasının 'D' Ek'i hükümleri gereğince olacak idi ise, doğumu tarihinde Cumhuriyetin bir vatan-daşı olur.

2. Bu madde maksatları bakımından, "Tesis Andlaşması", Cumhuriyet ile Yunanistan Kırallığı, Türkiye Cumhuriyeti ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığı arasındaki Kıbrıs Cumhuriyetinin Tesisine dair Andlaşmayı ifade eder.

MADDE 199

1. Türk Cemaat Meclisi, Birleşik Kırallık adına Vali ile Türk Cemaat Temsilcileri arasında 6 Temmuz, 1960'da imzalanıp teati edilen Notalarda gösterilen meblâğları, Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığından almak hakkına sahiptir.

2. Bu madde hükmü, iki Cemaattan herhangi birinin bu Anayasa hükümleri gereğince haklarını hiçbir suretle tahdit eder şekilde yorumlanamaz.

EK I

GARANTİ ANDLAŞMASI

Bir taraftan Kıbrıs Cumhuriyeti, diğer taraftan Yunanistan, Türkiye ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Krallığı,

I. Kıbrıs Cumhuriyetinin, Anayasasının Temel Maddeleri ile kurulan ve düzenlenen bağımsızlığının, toprak bütünlüğünün ve güvenliğinin tanınması ve idame edilmesinin müşterek menfaatları iktizasından olduğunu mülâhaza ederek,

II. Bu Anayasa ile ihdas edilen düzene riayeti sağlamak maksadıyla işbirliği yapmayı arzu ederek,
aşağıda gösterildiği üzere anlaşmaya varmışlardır :—

Madde I

Kıbrıs Cumhuriyeti, bağımsızlığının, toprak bütünlüğünün ve güvenliğinin idamesini ve aynı zamanda Anayasasına riayet edilmesini sağlamayı taahhüt eder.

Kıbrıs Cumhuriyeti, herhangi bir devlet ile, tamamen veya kısmen, herhangi bir siyasi veya iktisadi birliğe katılmamağı taahhüt eder. Bu itibarla, herhangi diğer bir devlet ile birleşmeyi veya Adanın taksimini, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, teşvik edecek her nevi hareketi yasak ilân eder.

Madde II

Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık, Kıbrıs Cumhuriyetinin bu andlaşmanın I'nci maddesinde gösterilen taahhütlerini nazara alarak, Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve güvenliğini ve aynı zamanda Anayasasının Temel Maddeleri ile kurulan nizamı tanırlar ve garanti ederler.

Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık, aynı şekilde, kendilerini ilgilendirdiği nisbette, Kıbrısın herhangi diğer bir devlet ile birleşmesini veya Adanın taksimini, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, teşvik etmek gayesini güden herhangi bir hareketi yasak etmeyi taahhüt ederler.

Madde III

Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyetinin tesisi zamanında Birleşik Krallığın hükümrانlığında kalan bölgelerin bütünlüğüne riayet etmeğı ve bu gün Lefkoşa'da imzalanan Kıbrıs Cumhuriyetinin Tesisine dair Andlaşmaya uygun olarak Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından kendisine tanınacak olan hakların Birleşik Krallık tarafından kullanılmasını ve onlardan istifade edilmesini garanti etmeğı taahhüt ederler.

Madde IV

Bu Andlaşmanın hükümlerine bir riayetsizlik halinde, Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık, bu hükümlere riayeti sağlamak için gereken teşebbüsler veya tedbirler hakkında birbirleri ile istişare etmeyi taahhüt ederler.

Müşterek veya anlaşarak hareket mümkün olmadığı takdirde, garanti veren üç devletten her biri, bu Andlaşma ile ihdas edilen nizamı tekrar kurmak münhasır maksadı ile harekete geçmek hakkını muhafaza eder.

Madde V

Bu Andlaşma imzalanması tarihinden itibaren yürürlüğe girer. Bu Andlaşmanın asıl metinleri Lefkoşa'da muhafaza edilecektir.

Yüksek Akit Taraflar, bu Andlaşmayı, en erken bir zamanda, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 102'nci maddesine uygun olarak Birleşmiş Milletler Sekretaryası nezdinde kaydettireceklerdir.

EK II

İTTİFAK ANDLAŞMASI

Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye,

I. Sulhu idame ettirmek ve birbirlerinin güvenliğini muhafaza etmek müsterek arzusu ile,

II. Sulhun ve güvenliğin muhafazası hususundaki gayretlerinin Birleşmiş Milletler Andlaşmasının prensiplerine uygun olduğunu nazara alarak, aşağıda gösterildiği üzere anlaşmaya varmışlardır :—

Madde I

Yüksek Akit Taraflar, müsterek savunmaları için işbirliği yapmayı ve bu savunma dolayısıyla çıkan meseleler hakkında birbirleri ile istişare etmeği taahhüt ederler.

Madde II

Yüksek Akit Taraflar, Kıbrıs Cumhuriyetinin bağımsızlığına veya toprak bütünlüğüne karşı, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, yöneltilen herhangi bir hücum veya saldırganlığa mukavemet etmeği taahhüt ederler.

Madde III

Bu ittifakın maksatları bakımından ve yukarıda gösterilen amaca erişmek için, Kıbrıs Cumhuriyeti toprağında bir Üçlü Karargâh kurulur.

Madde IV

Yunanistan ve Türkiye, bu suretle kurulan Üçlü Karargâha, bu Andlaşmaya Ek I numaralı protokolda gösterilen askeri birliklerle katılacaklardır.

Bu Birlikler, Kıbrıs Cumhuriyeti ordusunun talim ve terbiyesini sağlayacaklardır.

Madde V

Üçlü Karargâhın Kumandanlığı, herbiri bir sene müddetle olmak üzere, münavebe ile, hale göre, Yunanistan ve Türkiye Hükûmetleri ve Kıbrıs Cumhuriyetinin Cumhuriyet Başkanı ve Cumhuriyet Başkan Muavini tarafından tayin edilecek olan bir Yunan, bir Türk ve bir Kıbrıslı General Subayı tarafından deruhte edilir.

Madde VI

Bu andlaşma, imzalandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yüksek Akit Taraflar, bu Andlaşmanın tatbikatı gerektirdiği takdirde, ek anlaşmalar akdedeceklerdir.

Yüksek Akit Taraflar, bu Andlaşmayı, en erken bir zamanda, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 102'nci maddesine uygun olarak Birleşmiş Milletler Sekretaryası nezdinde kaydettireceklerdir.

EK PROTOKOL

No. I

I. Üçlü Karargâha katılacak olan Yunan ve Türk birlikleri, sırayla, dokuz yüz elli Yunan subay, astsubay ve erden ve altı yüz elli Türk subay, astsubay ve erden tereküb edecektir.

II. Kıbrıs Cumhuriyetinin Cumhuriyet Başkanı ve Cumhuriyet Başkan Muavini, anlaşarak hareketle, Yunan ve Türk Hükûmetlerinden Yunan ve Türk birliklerini arttırmayı veya azaltmayı talep edebilirler.

III. Üçlü Karargâha katılan Yunan ve Türk birliklerinin kamplarının yerleri, hukukî statüleri, gümrük resimleri ve vergilere dair muafiyetleri ve kolaylıkları, bunlardan başka muafiyet ve imtiyazları ve yukarıda mezkûr Karargâhın teşkilâtına ve çalışmasına müteallik herhangi diğer askerî ve teknik meselelerin, İttifak Andlaşmasının yürürlüğe girdiği tarihte veya evvel yürürlüğe girecek olan bir Hususî Sözleşme ile kararlaştırılacakları hakkında mutabakata varılmıştır.

IV. Kezalik, Üçlü Karargâhın Kıbrıs Anayasası Karma Komisyonunun görevlerini tamamlamasından sonra üç ay zarfında kurulacağı ve başlangıç devresinde Kıbrıs Cumhuriyetinin silâhlı kuvvetlerinin talim ve terbiyesi ile görevli mahdud sayıda subaydan teşekkül edeceği hakkında da mutabakata varılmıştır. Yukarıda mezkûr Yunan ve Türk birlikleri, Kıbrıs İttifak Andlaşmasının imzalandığı gün geleceklendir.

EK PROTOKOL

No. II

Madde I

Kıbrıs, Yunanistan ve Türkiye Dışişleri Bakanlarından müteşekkil bir Komite kurulacaktır. Bu Komite, Üçlü İttifakın en yüksek siyasi organı olacak ve üç Müttefik memleketin Hükûmetlerinin kendisine sunmayı kararlaştıracakları İttifakı ilgilendiren herhangi bir meseleyi tetkik edebilecektir.

Madde II

Bakanlar Komitesi, yılda bir defa olağan oturum halinde toplanacaktır. İvedi bir mesele çıktığında Bakanlar Komitesi, İttifakın üyelerinden birinin talebi üzerine Başkan tarafından hususî oturum halinde toplantıya çağrılabilir.

Bakanlar Komitesinin kararları ittifakla alınacaktır.

Madde III

Üç Dışişleri Bakanından herbiri sıra ile ve bir yıl süre ile Bakanlar Komitesine Başkanlık edecektir. Başka türlü kararlaştırılmış olmadıkça, Komitenin olağan oturumları Başkanın memleketinin başşehirinde yapılacaktır. Başkan, görevini yaptığı yıl içinde, Bakanlar Komitesinin olağan ve hususî oturumlarına başkanlık edecektir.

Komite, görevinin ifası için lüzumlu gördüğü zaman tali teşekküller kurabilir.

Madde IV

İttifak Andlaşması ile kurulan Üçlü Karargâh, görevlerinin ifasında Bakanlar Komitesine karşı sorumlu olacaktır. Komitenin olağan oturumu esnasında, Karargâhın faaliyetlerinin teferruatlı dökümünü muhtevi yıllık bir raporu Komiteye sunacaktır.

ANAYASANIN TEMEL MADDELERİNİN LİSTESİ

(MADDE 182)

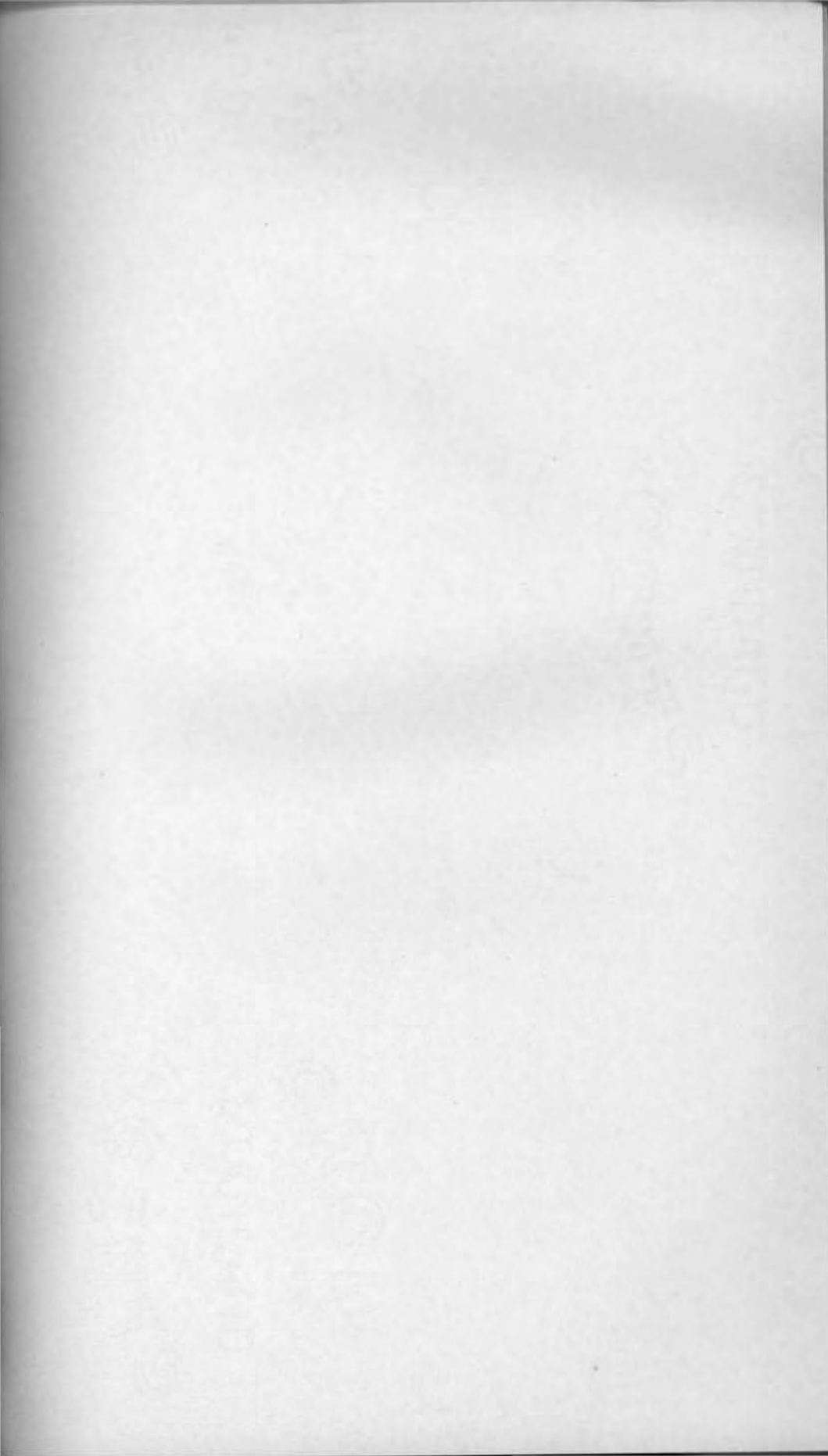
Maddeler ve Maddelerin Kısımları

Madde

- 1
- 3 fıkra 1 ve 2
- 4 fıkra 1
- fıkra 2 Cumhuriyet makamlarını ilgilendirdiği nisbette
- fıkra 3 Cemaat makamlarını ilgilendirdiği nisbette
- fıkra 4 Cumhuriyet vatandaşlarını ilgilendirdiği nisbette
- 5
- 23 fıkra 4 Cumhuriyeti veya bir belediye teşkilâtını ve (c) bendini ilgilendirdiği nisbette
- fıkra 5 zorla iktisap edilen malların Cumhuriyet veya bir belediye teşkilâtı tarafından kullanılmasını ve sahibine iadesini ilgilendirdiği nisbette
- fıkra 6
- fıkra 11 Cumhuriyet veya bir belediye teşkilâtı tarafından yapılan zorla iktisaba ve bu fıkranın mahkemelere müracaat etmeğe ve bunun icrayı durdurucu tesirine taallük ettiği nisbette
- 36 fıkra 2
- 39 fıkra 1 genel oy hakkını ilgilendirdiği nisbette
- 42 fıkra 1 söz vermenin Anayasaya iman ve riayet etmeye dair olan kısmı dışındaki metni hariç olmak üzere
- fıkra 2
- 43 fıkra 1 beş yıllık devreyi ilgilendirdiği nisbette
- 44 fıkra 2 ve 4
- 46 dördüncü fıkrası hariç olmak üzere
- 50 fıkra 1 (a) bendinin (i)'dan—dahil—(vi)'ya—dahil—kadar olan kısmı hariç olmak üzere
- 51 fıkra 1 ve 2
- fıkra 3 Bütçe için konulan otuz günlük zaman hariç olmak üzere
- fıkra 4 ve 6
- 52 140'ıncı madde gereğince Yüksek Anayasa Mahkemesine müracaata dair kısmı hariç olmak üzere
- 53 fıkra 1, 2 ve 3
- 57 fıkra 2 mehil tahditlerine ve şarta dair kısmı hariç olmak üzere
- fıkra 3 mehil tahditlerine dair kısım hariç olmak üzere
- fıkra 4 İlânı ilgilendirdiği nisbette
- 61
- 62 fıkra 2 yüzde nisbetlerini, ayrı ve genel oy hakkını ve nisbetin herhangi istatistik sayısından bağımsız olmasını ilgilendirdiği nisbette
- 65 fıkra 1 beş yıllık devreyi ilgilendirdiği nisbette

Madde

78		
86		
87	fıkra 1	(a)'dan—dahil—(e)'ye—dahil—kadar olan bendler ve 88'inci maddeye atıf yapan son kelimeleri hariç olmak üzere (f) bendi
89	fıkra 1	(b) ve (c) bendleri ve 2'nci ve 3'üncü fıkralar
92		yalnız Cemaat Meclislerinin üyelerinin sayısını tayin etmelerini ilgilendirdiği nisbette
108		
112	fıkra 1	vasıflara dair kısmı hariç olmak üzere
115	fıkra 1	vasıflara dair kısmı hariç olmak üzere
118	fıkra 1	vasıflara dair kısmı hariç olmak üzere
123		
126	fıkra 1	vasıflara dair kısmı hariç olmak üzere
129		
130		
131		
132		
133	fıkra 1	bend (2) deki şart hariç olmak üzere
137	fıkra 1	
	fıkra 3	yalnız kanunların veya kararların yürürlüklerinin durdurulmasını ilgilendirdiği nisbette
	fıkra 4	şartı hariç olmak üzere
138	fıkra 1	
139	fıkra 1	Temsilciler Meclisi ile Cemaat Meclisleri arasındaki yetki uyumsuzluğunu ilgilendirdiği nisbette
153	fıkra 1	bend (2) deki şart hariç olmak üzere
157	fıkra 1 ve 2	
159	fıkra 1, 2, 3 ve 4	
160	fıkra 1	mahkemelerin baktıkları konuları gösteren kısmı,
	fıkra 3	şartı hariç olmak üzere
170		
173	fıkra 1	şehirlerin isimleri hariç olmak üzere
	fıkra 3	Koordinasyon Komitesine verilen müşterek hizmetlerin görülmesine dair kısmı hariç olmak üzere
178		
181		
182		
185	fıkra 2	

Modelle

74

80

81

Seite 1

4) Das -dable- (dy-yu-dable) -kader- (das) -bendix- (er)
-bendix- (bendix) -bendix- (bendix) -bendix- (bendix) -bendix- (bendix)
-bendix- (bendix) -bendix- (bendix) -bendix- (bendix) -bendix- (bendix)

82

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

83

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

84

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

85

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

86

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

87

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

88

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

89

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

90

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

91

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

92

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

93

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

94

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

95

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

96

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

97

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

98

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

99

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

100

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

101

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

102

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

103

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

104

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

105

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

106

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

107

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

108

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

109

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

110

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

111

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

112

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

113

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

114

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

115

Seite 1

10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10) 10)

